

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΛΣΤ'

ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 - 115 21 ΑΘΗΝΑΙ — ΤΗΛ. 72.18.308

1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1987

ΑΡΙΘ. 11

== ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ==

Ευαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Ἡ δόξα Μακρίνα. — Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, Μηνύματα Δεκαπενταγούστου. — Ἰω. Φουντούλη, Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικές, κανονικές καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Δημοσθ. Σαβράμη, Ἡ Ἐκκλησία στὴ γερμανικὴ Τηλεόραση. — Πρωτ. Γεωργίου Δ. Μεταλληνοῦ, Τὸ Ἅγιον Ὄρος καὶ ἡ ὑπαρκτικὴ μας συνέχεια. — Ἀρχιμ. Χρυσ. Π. Ἀθαγιανοῦ, Ὁ Ἱ. Χρυσόστομος καὶ ἡ ἐποχὴ μας. — Πρωτ. Νικολάου Γ. Σκιαδαρέση, Ἀνάσα ἐθνικῆς ὁμοψυχίας. — Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Κ. Τσίρκκα, Τὰ ἀποτελέσματα τῆς πρώτης ἐξομολογήσεως. — Ἀλεξ. Μ. Σταυροπούλου, Χρόνος γιὰ ὄλους καὶ γιὰ ὅλα. — π. Ἀντ. Ἀλεβιζοπούλου, Τὸ Συμβούλιον Εὐρωπαϊκῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ τὸν προσηλυτισμό. — Πρωτ. Παναγιώτου Χ. Σιμιγιάτου, Ὁ Ἅπ. Παῦλος ὡς ἐργάτης. — Πρεσβ. Γεωργίου Δρ. Χαράμαντᾶ, Τὰ ἐπίσημα ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Μιχ. Γαλανοῦ. — Δημ. Φερούση, Ὁ Ἅπ. Παῦλος, πρωτοπόρος τῆς ἐπικοινωνίας. — Γεωργίου Κατσοῦλα, Ἀθυμία καὶ πόνος κατὰ τὸν ἅγιον Ἰωάννην Χρυσόστομον. — Τὸ βιβλίον. — Ἐπίκαιρα.

● ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ἀθήναι, Ἰασιῶν 1 — Τηλ.
72.10.734 ● Προϊστάμενος Τυ-
πογραφείου: Ἰωάννης
Μιχαήλ, Ἀριστοτέλους 179,
112 51 Ἀθήναι.

Η ΟΣΙΑ ΜΑΚΡΙΝΑ

Τὴν 19ῃ Ἰουλίου ἴσως ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία, ὅσον καὶ ἡ Δυτικὴ, ἐορτάζουν τὴ μνήμη τῆς δόξιας Μακρίνας, πρεσβυτέρας ἀδελφῆς τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Πληροφορίες γιὰ τὴν ζωὴ τῆς δόξιας μᾶς δίνει πρὸ πάντων ὁ ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης ἀφ' ἐνὸς στὴν πραγματεία του «Εἰς τὸν βίον τῆς δόξιας Μακρίνης» (Migne Ἐ.Π. 46, 960 - 1000), ἀφ' ἐτέρου στὴν «πρὸς τινὰ Ἰωάννην περὶ τινῶν ὑποθέσεων ἐπιστολῆν» του (ὑπ' ἀρ. 19), ποὺ ἀποτελεῖ ὕμνον τῆς ἀδελφῆς του (Migne Ἐ.Π. 46, 1072 - 1080) καὶ τρίτον στὸν πατηνυρικό του «Λόγον περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως» (Migne Ἐ.Π. 46, 12 - 160).

Ἡ δόξια Μακρίνα γεννήθηκε τὸ 327 στὴν Καισάρεια τῆς Καππαδοκίας καὶ πέθανε τὸ ἔτος 379 ἢ 380. Ἀπὸ τὴ νηπιακὴ τῆς ἡλικία χειραγωγήθηκε ἰδίως ἀπὸ τὴ μητέρα τῆς Ἐμμέλεια στὴν δόξ τῆς εὐσεβείας καὶ σιὸς λειμῶνες τῆς μελέτης τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Σὲ πολὺν νεανικὴ ἡλικία, κατὰ τὴν ὁποία διακρινόταν γιὰ τὸ κάλλος καὶ τὰ πνευματικά της χαρίσματα, μετὰ τὸν θάνατο ἐκλεκτοῦ νεαροῦ μνηστῆρος, ἀπεράσισε νὰ ἀπερωσῆ τὴν ζωὴ τῆς ἐξ ὀλοκλήρου στὸν Θεό. Στὴν ἀρχὴ βοήθησε τὴ μητέρα τῆς στὴν χριστιανικὴ ἀνατροφή τῶν μικροτέρων παιδιῶν τῆς οἰκογενείας καὶ καθωδήγησε στὴν πνευματικὴ ζωὴ ἰδίως τὸν Γρηγόριο Νύσσης, τὸν Πέτρο Σεβαστείας καὶ τὸν Μέγαν Βασίλειο, τὸν ὁποῖο ἐνεθάρρυνε νὰ ἐκλέξη τὸν μοναχικὸ βίον.

Ἀργότερα ἡ Μακρίνα κατέφυγε μὲ τὴν μητέρα καὶ τὶς πρώην θεραπαινίδες τῆς σ' ἓνα οἰκογενειακὸ τῆς ἀγρόκτημα στὸν Πόντο κοντὰ στὸν Ἴσριν ποταμὸ καὶ ἴδρυνε ἰ. μονὴν («φροντιστήριον»). Ἐκεῖ κοντὰ ἐμόναζε καὶ ὁ ἀδελφός τῆς Μ. Βασίλειος, ὁ ὁποῖος περιγράφει τὴν παραδείσια ὁμορφιὰ τοῦ τοπίου.

Ἡ Μακρίνα, ἡ ὁποία ἀναφέρεται καὶ ὡς διακόνισσα, ἀπερωσῆκε στὴν προσευχὴ, στὴν ἱερὰ μελέτη καὶ πνευματικὴ θεωρία. Ἐπίσης ἀνέδειξε τὴν ἰ. μονὴ κέντρο ἀκτινοβολίας τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ τοῦ ἐλέους, πρᾶγμα ποὺ συνετέλεσε σιὸ νὰ γίνῃ πόλος ἑλξέως πολλῶν παρθένων, οἱ ὁποῖες ἀφιέρωσαν τὴν ζωὴ τους στὸν Θεό, ἐμπνεόμενες ἀπὸ τὸ παράδειγμα τῆς Μακρίνας. Πολλὲς ἀπὸ αὐτὲς ἐλύθησαν ἀπὸ τὴν ἀγάπη τῆς Μακρίνας, τὴν ὁποία θεωροῦσαν «μητέρα καὶ τροφόν... Ἦσαν δὲ αἰτια, ὡς ἐν τῷ τῆς οἰτιοδείας καιρῷ κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐρριμμένας ἀνελομένη ἐπιτηνῆσαί τε καὶ ἀνεθρέματο καὶ πρὸς τὸν καθαρὸν τε καὶ ἀφθορον βίον ἐχειραγώγησεν» (Migne 46, 984 - 986).

Ὅταν πλησίαζε ἡ ὥρα τῆς ἐκδημίας τῆς πρὸς Κύριον, γύρω τῆς εἶχαν συγκεντρωθῆ πλήθῃ παρθένων καὶ ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν προσώπων, ποὺ μὲ κατάνυξι παρακολουθοῦσαν τὶς τελευταῖες τῆς ἀγγελικῆς στιγμῆς.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

Γ' ΑΠΟ ΤΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΑΣ ΠΕΡΙΚΟΠΑΣ
ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΛΗΣΕΩΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ

1. Ἐκ τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Μικρᾶς Παρακλήσεως (Λουκ. 1,39-49,56)

Τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν
κ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ

3. ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΚΑΙ Η ΦΥΣΙΚΗ ΤΑΞΙΣ

«Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἡ Ἐλισάβετ τὸν ἀσπασμὸν τῆς Μαρίας, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἢ Ἐλισάβετ».

1. Ὅταν ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ ἐπληροφόρει, ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, τὸν πρεσβύτερον Ζαχαρίαν, ὅτι πρόκειται νὰ ἀποκτήσῃ τέκνον, τὸν Τίμιον Πρόδρομον, ἀνέφερε καὶ τὰ ἰδιαίτερα χαρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Θεὸς θὰ ἐπροϊκίζε τὸν Ἰωάννην. Προανήγγειλε σχετικῶς ὁ ἀρχάγγελος περὶ τοῦ Προδρόμου ὅτι «καὶ Πνεύματος Ἁγίου πλησθήσεται ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ» (Λουκ. α' 15). Ἐνῶ δηλαδὴ ὅλοι οἱ ἄλλοι προφῆται ἐλάμβανον τὴν προφητικὴν χάριν εἰς μίαν ἡλικίαν ὄριμον, ὁπότε καὶ ἦσαν εἰς θέσιν νὰ τὴν χρησιμοποιήσουν εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εἰς ὠφέλειαν τοῦ λαοῦ, ὁ Πρόδρομος τὴν δωρεάν τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου «ἔτι ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ». Καθ' ὃν χρόνον ἀκόμη θὰ ἐκυκλοφορεῖτο, θὰ τὸν ἐπεσκέπτετο ἡ θεία Χάρις ἐντὸς τῆς μητρικῆς κοιλίας.

Καὶ ἰδοὺ ἡ μήτηρ τοῦ Ἐλισάβετ κυφορεῖ τὸν Πρόδρομον. Εὐρισκομένη δὲ εἰς τὸν ἕκτον μῆνα τῆς κυήσεως δέχεται τὴν ἐπίσκεψιν τῆς Παρθένου Μαρίας. Καὶ μόλις ἀκούει ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς τὰ λόγια τοῦ χαιρετιστηρίου ἀσπασμοῦ, «ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς· καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου ἢ Ἐλισάβετ (αὐτόθι 41). «Ἐνα σκίρτημα τοῦ βρέφους μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς δὲν ἦτο τυχαῖον, ἀλλὰ ἦτο ἀκριβῶς ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Πνεύματος εἰς τὸν Πρόδρομον καὶ ἀκολούθως εἰς τὴν μητέρα τοῦ Προδρόμου. Τὸ ἀντιλαμβάνεται αὐτὸ ἡ Ἐλισάβετ καὶ τὸ ἐξωτερικεύει. Καὶ λέγει εἰς τὴν Μαρίαν: «Ἰδοὺ (γάρ) ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησε τὸ βρέφος ἐν ἀγαλλιάσει ἐν τῇ κοιλίᾳ μου» (αὐτόθι 44). Μόλις, τῆς λέγει, ἤκουσα τὴν χαιρετιστήριον φωνὴν σου, ἀντελήφθην νὰ σκιρτᾷ τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου, καὶ μάλιστα «ἐν ἀγαλλιάσει». Σημειωτέον ὅτι δὲν ἠσθάνθη τὸ σύνθηρες σκίρτημα, ὅπως δηλ. κάθε ἔγκυος γυναῖκα — μετὰ

τὸν πέμπτον μῆνα — ἀκούει τὸ βρέφος, ἀλλὰ ἠσθάνθη ἓνα σκίρτημα κάπως ἐξαιρετικόν. Καί, φωτιζομένη πλέον ἢ ἰδία ἀπὸ τοῦ Πνεῦμα τοῦ Ἁγίου, ἀντιλαμβάνεται ὅτι πρόκειται ὄντως περὶ ἐπισκέψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τὸ βρέφος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἰδίαν κατόπιν, διὰ τὴν παρουσιάσῃ καὶ αὐτὴ προφητικὰ στοιχεῖα, καὶ ἀπευθύνῃ πρὸς τὴν Παναγίαν Παρθένον λόγους ὅχι ἀπλῶς χαιρετιστηρίους, ἀλλὰ προφητικούς. Προφητικὰ καὶ θεόπνευστα ἦσαν τὰ λόγια τῆς «ἐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου μου πρὸς με;» (αὐτόθι 43).

2. Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν βλέπομεν, ἓνα σύνθηρες καὶ φυσικὸν φαινόμενον, νὰ ἐμφανίζεται κατὰ τρόπον ἑκτακτὸν καὶ ὑπερφυσικόν. Εἶναι σύνθηρες, ὅπως προείπομεν, νὰ σκιρτᾷ τὸ βρέφος μέσα εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς. Κάθε μητέρα, ἡ ὁποία ἐγέννησε παιδιὰ, ἠσθάνθη καὶ γνωρίζει τὰ σκίρτήματα αὐτὰ τοῦ βρέφους. Ἀλλὰ εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἓνα σκίρτημα, τὸ ὅποιον ἄλλως θὰ ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι φυσικόν, δὲν εἶναι οὔτε φυσικόν οὔτε τυχαῖον, ἀλλὰ ἔχει θείαν προέλευσιν. Πρόκειται δηλαδὴ περὶ ὑπερφυσικοῦ φαινομένου, ὀφειλομένου εἰς ἄμεσον ἐνέργειαν τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἐν τούτοις ἐκδηλώνεται δι' ἐνὸς κατὰ τὰ ἄλλα συνήθους καὶ φυσικοῦ φαινομένου.

Ἐχει πολλὴν σημασίαν ἡ παρατήρησις αὕτη. Διότι ἄνθρωποι, ποὺ δὲν ἔχουν τὴν διάθεσιν νὰ δέχωνται μὲ εὐλαβῆ ἀποδοχὴν τὰ ζητήματα τῆς πίστεως, πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύονται ὅτι εἶναι καθαρὰ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, τὰ θεωροῦν ἀπλῶς ὡς φυσικὰς ἐκδηλώσεις. Καί, ἐνῶ συμβαίνει πολλάκις νὰ ἐνεργῇ ὁ Θεὸς κατὰ τρόπον θαυμαστόν, νὰ ἐπεμβαίνῃ εἴτε διὰ νὰ χαρίσῃ τὴν υἰείαν, εἴτε διὰ νὰ μᾶς δώσῃ οἰανδήποτε ἄλλην εὐεργεσίαν, πολλοὶ ἔχουν ἰδικὸν τους τρόπον νὰ ἐρμηνεύουν αὐθαιρέτως τὸ γεγονός καὶ λέγουν, ἐπὶ παραδείγματι, ὅτι πρόκειται περὶ ὑποβολῆς ἢ συμπτώσεως. Δὲν ἔχουν τὴν διάθεσιν νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ὁ Θεὸς ἐπενέβη καὶ ὁ Θεὸς ἐνήργησεν. Ὅταν λοιπὸν κάποιο συγκεκριμένον εὐχάριστον ἀποτέλεσμα ἐπέλθῃ τὸ ὅποιον δὲν φαίνεται

νά είναι φυσικὸν ἐπακόλουθον γνωστῶν προηγουμένων προϋποθέσεων, λέγουν ὅτι ἦτο ζήτημα ἀπλῆς ὑποβολῆς, ἢ τυχαίον, διότι δὲν θέλουν νά πιστεύσουν ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα ἐνεργείας τῆς θείας δυνάμεως καὶ τῆς θείας χάριτος.

3. Πρέπει νά γνωρίζωμεν ὅτι αἱ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ, διὰ τῶν ὁποίων ἐπεμβαίνει πρὸς προστασίαν τῶν ἀνθρώπων, εἶναι πάντοτε ἐνέργειαι θαυμασταί, ἀνήκουν εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ θαύματος. Ἄλλ' ὅταν βλέπωμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀνταποκρίνεται εἰς τὰς προσευχάς μας καὶ παρέχει λύσεις εἰς τὰ ζητήματά μας κατὰ τρόπον θαυμαστόν, δὲν εἶναι ἀπαραίτητον νά φαντασθῶμεν ὅτι ὁ Θεὸς ἐνεργεῖ πάντοτε κατὰ τρόπον ὑπερβαίνοντα τοὺς φυσικοὺς νόμους ἢ πάντως ἀντίθετα πρὸς τὴν φυσικὴν τάξιν. Βεβαίως ὑπάρχουν ἐκτακτοὶ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀντίθετοι πρὸς τὴν φυσικὴν τάξιν. Ὅταν ἀνέστησε νεκρούς, ἢ ὅταν μὲ πέντε ἄρτους ἐχόρτασε πεντακισχιλίους ἄνδρας, ἢ ὅταν ὁ Κύριος περιεπάτει, ὡς ἐπὶ ξηρᾶς, ἐπάνω εἰς τὰ κύματα τῆς θαλάσσης, ποία φυσικὴ τάξις τὰ ἐξηγεῖ αὐτά; Ἄλλὰ αὐταὶ εἶναι περιπτώσεις σπάνιαι· ἐνῶ εἶναι πολὺ συνηθέστεραι αἱ ἐνέργειαι τοῦ Θεοῦ κατὰ τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ τὴν φυσικὴν τάξιν. Καὶ ὅταν σὺ προσεύχῃσαι, διὰ νά ζητήσῃς ἀπὸ τὸν Θεὸν κάτι, τοῦ ὁποίου ἔχεις ἀνάγκην, προσευχόμενος δὲν ἔχεις ἀσφαλῶς τὴν ἀπαιτήσιν νά ἀκούσῃς νά σοῦ ἀπαντήσῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ, ἢ νά ἰδῆς τὸ χεῖρι τοῦ Θεοῦ ὀφθαλμοφανῶς, ἀλλὰ προσδοκᾷς νά ἐνεργήσῃ ὁ Θεὸς ἀοράτως κατὰ τὸν ἰδικόν Του τρόπον. Διότι εἶναι εἰς τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ αὐτὸς ὁ τρόπος. Καί, ὅπως παρατήρησεν ὁ λόγος τοῦ Κυρίου, «ὡς ἔρχεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ μετὰ παρρησίας» (Λουκ. ιζ' 20). Οὕτω καὶ αἱ ἐν ἐνεργείαι τοῦ Θεοῦ, αἱ ἀπεβλέπουσαι εἰς τὴν προστασίαν τῶν ἀνθρώπων, δὲν γίνονται κατὰ τρόπον θορυβώδη καὶ ἐντυπωσιακόν, ἀλλὰ τρόπον τινα ὡς προέκτασις τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν. Πάντως εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ ἀνθρώπου εἶναι σαφεῖς ὡς θεῖαι ἐνέργειαι καὶ ἐπεμβάσεις. Ὁ ἄνθρωπος π.χ. ὁ ὁποῖος ἐζήτησεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν διάσωσίν του ἀπὸ μίαν ἐπικίνδυνον ἀσθένειαν, καὶ πράγματι ἐσώθη, βλέπει βεβαίως ὅτι φυσικῶς ἐξειλίχθησαν μέσα εἰς τὸν ὄργανισμὸν του αἱ ἀντιδράσεις καὶ ἔφθασεν ἀπὸ τῆς νόσου εἰς τὴν υγείαν· μέσα ὅμως εἰς τὴν κατὰ φύσιν, ἄς εἴπωμεν, ἐξελίξιν τῆς καταστάσεως τοῦ ἀρρώστου δὲν εἶναι ξένη οὔτε ἄσχετος ἡ ζητηθεῖσα θεία ἐπέμβασις. Ὅταν δὲ ὄχι σπανίως, οἱ ἰατροὶ ἔχουν ἀποκλείσει τὴν ἴασιν τοῦ ἀσθενοῦς, πολλάκις ὁ Θεὸς, ἀφανῶς καὶ κατὰ τρόπον πάντως θαυμαστόν, — κατὰ τρόπον ποῦ γίνετα ἀντιληπτὸς εἰς τὰ ὅμματα τῶν πιστῶν ὡς θαυμαστὴ ἐνέργεια — ἐπιφέρει τὸ αἴσιον ἀποτέλεσμα καὶ χαρίζει τὴν υγείαν. Καὶ εἰς πλείστας ἄλλας περιπτώσεις ἐνεργεῖ ὁ Θεός. Καὶ γνωρίζουν πολλοὶ πῶς ἀνταπεκρίθη ὁ Θεὸς εἰς τὰς προσευχάς των, με ἀποτελέσματα θαυμαστά. Πόσοι εἶχαν τὴν ἐπιθυμίαν νά γίνουν γονεῖς, καὶ ἐλυποῦντο διότι δὲν συνέβαινε αὐτό· καὶ παρεκάλουν τὸν Θεὸν νά ἐπέμβῃ· καὶ εἶδαν πράγματι τὴν ἐνέργειαν τῆς θείας εὐλογίας καὶ ἐβα-

στασαν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν παιδιᾶ. Ναὶ μὲν ἡ φυσιολογικὴ τάξις ἐπενήργησε, ἀλλὰ πῶς νά μὴ ἔχη τὴν βεβαιότητα ἢ μητέρα ἢ ὁ πατέρας, οἱ ἐπὶ μακρὸν ἄτεκνοι, ὅτι ἦτο πραγματικὴ θεία ἐπαγγελία καὶ θεοδώρητος ὑπαρξίς τὸ παιδί αὐτό, τὸ ὅποιον ὁ Θεὸς ἐδώκεν, ἀνταποκριθεὶς εἰς τὰς προσευχάς των; Ἡ, ἄλλοτε, εἰς μίαν ἀνομβρίαν παρακαλοῦν οἱ ἄνθρωποι τὸν Θεὸν νά ἐπέμβῃ, καὶ βλέπομεν εἰς τὸ τέλος νά ἔρχεται ἡ βροχὴ, ἢ, καθ' ὅμοιον τρόπον, ὅποιαδήποτε ἄλλη «ὁ ὁ σὶς ἀ γ α θ ἦ» καὶ εὐλογία τοῦ Θεοῦ νά ἐπακολουθῇ. Καί, ὄχι σπανίως, τὸ εὐχάριστον ἀποτέλεσμα, εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν εἶναι ἄσχετον πρὸς τὰς προσευχάς τῶν πιστῶν καὶ τὴν σχετικὴν ἀνταπόκρισιν τοῦ Θεοῦ.

4. Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ εἶναι ἄξια προσοχῆς, διὰ νά ἔχουν οἱ πιστοὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ Θεὸς εἰσάκουει τὰς προσευχάς των. Ἄλλὰ καὶ δι' ἄλλον ἀκόμη λόγον. Διὰ νά γνωρίζωμεν ὅτι ἡ ἀπλότης καὶ τὸ ἀθόρυβον εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ εἶναι μία ἀπὸ τὰς ἐγγυήσεις ὅτι πρόκειται περὶ ἀληθοῦς θαύματος. Τὸ λέγομεν τοῦτο διὰ τὴν ἄλλην, τὴν ἀντίθετον περιπτώσιν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖαι βλέπουν θαύματα ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχουν. Καὶ διηγοῦνται ὡς θαύματα πράγματα μυθώδη. Σαφὲς δεῖγμα, ὅτι δὲν εἶναι θαύματα αὐτά, εἶναι ἀκριβῶς τὸ ὅτι δὲν παρουσιάζονται μετὰ τὴν φυσικότητα μετὰ τὴν ὅποιαν ἐνεργεῖ ὁ Θεός· καὶ δὲν συμβιβάζονται μετὰ τὴν μεγαλειότητα τῆς θείας ἐνεργείας. Ὁ Θεός, ὅταν ἐνεργῇ, ἐνεργεῖ κατὰ τρόπον θεοπρεπῆ. Καὶ ὁ θεοπρεπὴς τρόπος, πλὴν τῶν ἐκτάκτων περιπτώσεων, εἶναι ὁ τρόπος ὁ ἀφανής, ὁ τρόπος ὁ ὁποῖος ὑποτάσσει καὶ χρησιμοποιεῖ τὴν φυσικὴν τάξιν. Ὁ Θεός, νομοθέτης τῶν φυσικῶν νόμων τοῦ σύμπαντος, κατευθύνει τὴν φυσικὴν τάξιν καὶ ἐντάσσει αὐτὴν εἰς τὸ πάνσοφον σχέδιόν Του καὶ συνδυάζει αὐτὴν κατὰ τὴν χρηστότητα καὶ τὴν ἀγαθότητα Αὐτοῦ. Καὶ ὅποιοι πιστεύει βλέπει πλείστας ὅσας ὑπερφυσικὰς ἐνδείξεις τῶν ἐνεργειῶν καὶ εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ ζωὴ μας, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, εἶναι ἓνα συνεχὲς θαῦμα. Ἡ ζωὴ μας ὡς ἀτόμων καὶ ὡς οἰκογενειῶν καὶ ὡς ἔθνοισ εἶναι, διὰ τοὺς ἔχοντας ἀνεπτυγμένον τὸ πνευματικὸν αἰσθητήριον, ἓνα συνεχὲς θαῦμα. Ὑπεράνω ἀπὸ τὰ συνήθη πράγματα τοῦ βίου ὁ πιστὸς βλέπει τὸ χεῖρι τοῦ Θεοῦ καὶ κατανοεῖ ὅτι «τὸ ἰς ἀ γ α π ῶ σ ι τὸ ν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀ γ α θ ὄ ν» (Ρωμ. η' 28). Κατανοεῖ ὅτι ὁ Θεός καὶ ἐκ τοῦ μικροῦ δύναται νά ἐξάγῃ γλυκί. Ἀκόμη, ὁ πιστὸς βλέπει ὅτι καὶ εἰς τὰ στοιχειωδέστερα πράγματα τῆς ζωῆς ὑπάρχει μία ἀντιστοιχία πνευματικῆ, ὑπάρχει ἓνα πνευματικὸν βάθος καὶ ἓνα διδάγμα. Εἶναι δὲ δεῖγμα προόδου καὶ καταρτισμοῦ χριστιανικοῦ τὸ νά ἀντλή ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς διδάγματα πνευματικά καὶ νά κατανοῇ πῶς ἐργάζεται καὶ τί θέλει ὁ Θεός διὰ τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς. Αὐτὴν τὴν πνευματικότητα, ὅταν τὴν ἀποκτήσωμεν, θὰ εἴμεθα χριστιανοὶ καλλιεργημένοι. Θὰ εἴμεθα ἄξιοι νά δεχώμεθα τὰς πλουσίας καὶ θαυμαστάς δωρεάς τοῦ Θεοῦ.

4. Ο ΠΑΝΤΟΔΥΝΑΜΟΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΣ ΘΕΟΣ

«Ότι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ».

Γνωσταὶ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ παντοδυναμία καὶ ἡ ἀγιότης. Αὐτὰς τὰς δύο θείας ιδιότητας ἐκ τῶν πρώτων ἐξύμνησεν ἡ Παναγία εἰς τὴν ᾠδὴν τῆς: «μ-ε-γ-α-λ-ύ-ν-ε-ι ἡ ψυχή μου τὸν Κύριον... ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς καὶ ἅγιον τὸ ὄνομα αὐτοῦ».

1. Ὁ Δυνατὸς. Ἴδου μία τόσο γνῶριμος ιδιότης τοῦ Θεοῦ. Τὴν προσέχει καὶ τὴν ἐξυμνεῖ ἰδιαίτερος ἡ Παναγία. Πῶς νὰ μὴ τὴν ἐνθυμηθῆ ἐκ τῶν πρώτων; «Όταν τὸ ἀρχαγγελικὸν στόμα τῆς ἀνήγγελε τὴν μεγάλην βουλὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅταν Ἐκείνη ἔμεινε ἐκπληκτικὸς πρὸ τοῦ θείου θελήματος, καὶ διαποροῦσα ἀπήρθηκε τὸ ἐρώτημα: «πῶς ἔσται μοι τοῦτο;», ἐλάμβανε τὴν ἀπάντησιν «καὶ ὁ δύναμις ὁ φύσις τοῦ ἐπισκιάσει σοί» (Λουκ. α' 35). Ἡ δύναμις τοῦ Ὑψίστου θὰ σὲ ἐπισκεφθῆ καὶ θὰ σὲ ἐπισκιάσῃ. Ἡ θεία δύναμις θὰ ἐνεργήσῃ ἐπὶ σοῦ, ὥστε νὰ γίνῃς μητέρα τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ.

Καὶ Ἐκείνη μὲν ἐπίστευσεν ὀλοφύχως εἰς τὴν δύναμιν τοῦ Ὑψίστου καὶ ἡ Ἐλισάβετ τὴν ἐμακάρισε, διότι ἐπίστευσεν ὅτι «ἔσται ἐλεῖωσις τοῖς λελαλημένοις αὐτῇ παρὰ Κυρίου» (αὐτόθ. 45). Ἡμεῖς ὅμως κατεχόμεθα ἀράγε ἀπὸ τὴν σκέψιν ὅτι ὁ Θεός, τὸν Ὅποσον λατρεύομεν, εἶναι ὁ Παντοδύναμος, ὅτι ἔχει τὴν ιδιότητα τῆς ἀπείρου δυνάμεως, ὥστε «οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα»; (αὐτόθ. 37). Ἄς σημειώσωμεν δὲ ἰδιαίτερος ὅτι ἡ Παναγία Παρθένος, ὅταν δοξολογῆ τὸν Θεὸν καὶ λέγῃ «ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς» ἔχει ὑπ' ὄψει τῆς κυρίως τὰ μεγαλεῖα τὰ ὁποῖα ἐπὶ τοῦ πνευματικοῦ πεδίου ἐνήργησεν ὁ Θεός. Βεβαίως καὶ κατὰ πρῶτον λόγον σκέπτεται τὰ «μεγαλεῖα» εἰς

τὰ ὁποῖα ἤδη τὴν ἐκάλεσε, νὰ γίνῃ, κατὰ τρόπον ὑπερφυσικόν, μητέρα τοῦ Υἱοῦ Του. Ἄλλ' ἔχει καὶ ἄλλα «μεγαλεῖα» ὑπ' ὄψει τῆς, τὰ ὁποῖα ἰδιαίτερος τὴν συγκινοῦν εἶναι αἱ προϋποθέσεις, αἱ ὁποῖαι προϋπήρξαν εἰς Αὐτήν, τ.ἔ. τὰ πνευματικὰ Τῆς χαρίσματα ἕνεκα τῶν ὁποίων ὀνομάζεται «κεχαριτωμένη». Αὐτὰ τὰ πνευματικὰ Τῆς προσόντα εἶναι τὰ πρῶτα μεγαλεῖα τὰ ὁποῖα ἐποίησεν εἰς Αὐτήν ὁ Δυνατὸς καὶ τὴν κατέστησε μεγαλειώδη προσωπικότητα, ὥστε νὰ εὐρεθῆ ἄξια νὰ γίνῃ μητέρα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.

Ἀσφαλῶς ἡ ἰδιαίτερα τιμὴ καὶ κλήσις εἰς τὴν ὁποῖαν ἡ Παναγία ἐξυψώθη, εἶναι ἰσχυρὰ τὸ μοναδικὸν εἰς τὸν κόσμον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἄλλὰ τὸ ἄλλο μεγαλεῖον τῶν ψυχικῶν χαρισμάτων, τοῦ ἠθικοῦ ὕψους, εἶναι ἓνα μεγαλεῖον πνευματικὸν ἐξαιρετικόν, τὸ ὅποσον, εἰς ἓνα βαθμὸν, εἶναι δυνατὸν νὰ τὸ ἀπολαύσῃ κάθε ἄνθρωπος, ὅταν δὲν στηρίζεται εἰς τὰς προσωπικὰς του δυνάμεις μόνον, ἀλλὰ προσπαθῆ καὶ θέλῃ νὰ ἔχῃ τὴν συμμαχίαν τοῦ «Δυνατοῦ». Οἱ ἀδύνατοι πάντοτε αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην μιᾶς ἰσχυρᾶς καὶ κραταιᾶς συμμαχίας. Οἱ ἀδύνατοι λαοὶ καὶ τὰ μικρὰ ἔθνη συνάπτουν συμμαχίας ἰσχυρὰς, διὰ νὰ ἐπιτύχουν εἰς τὴν πορείαν των. Καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἀδύνατος τοῦ ὁποῖου «ἡ διάνοια ἔγκειται ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ» (Γεν. ἦ' 21) καὶ ῥέπει συνεχῶς πρὸς τὸ κακὸν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἔχει ἀνάγκην μιᾶς ἐνισχύσεως ἔχει ἀνάγκην ἐνὸς παράγοντος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεσματικῶς καὶ ἰσχυρῶς θὰ τὸν ἐνδυναμώσῃ. Καὶ ὁ παράγων αὐτὸς εἶναι ὁ θεῖος παράγων εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἡ παντοδυναμία Του. Ὁ Κύριος τὸ ἐτόνισεν: «χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» (Ἰω. ιε' 5). ἐνῶ ἀντιθέτως καὶ «τὰ ἀδύνατα τοῖς ἀνθρώποις, δυνατὰ ἔστι παρὰ τῷ Θεῷ» (Λουκ. ιη' 27). Πρέπει ἐπομένως, κάθε χριστιανὸς νὰ συνάψῃ στενωτάτον σύνδεσμον μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὥστε ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων, ὁ «Σαβὰώθ» (Σαβὰώθ σημαίνει Κύριος τῶν δυνάμεων), νὰ γίνῃται συμπαραστάτης καὶ συμβοηθὸς εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὴν ὑπερνίκησιν κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων καὶ τὴν διαμόρφωσιν ἐνὸς χαρακτῆρος εὐγενοῦς, μιᾶς ψυχῆς ἐξηγγισμένης. Ἐκεῖνος θὰ εἶναι ὁ κύριος συντελεστής τῶν «μεγαλειῶν» τὰ ὁποῖα πραγματοποιιοῦνται εἰς τὸν συνδεόμενον στενωῶς μετ' Αὐτοῦ. Ὁ χριστιανὸς εἶναι προνομοῦχος εἰς τὸν κόσμον κατὰ τοῦτο ὅτι δύναται νὰ ἐπωφεληθῆ τῆς θείας χάριτος καὶ νὰ ἔχῃ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Δυνατοῦ, ὥστε κατόπιν, εὐγνωμονῶν, νὰ δοξάζῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ λέγῃ «ὅτι ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς».

Ἡ θεία χάρις καὶ ἡ ἄνωθεν ἐνίσχυσις παρέχεται εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τὴν ζητοῦν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ τῆς θείας λατρείας, καὶ εἰς τοὺς μελετῶντας τὸν θεῖον λόγον, διὰ νὰ φωτίζωνται καὶ νὰ ἐμπνέωνται καὶ νὰ λαμβάνουν τὴν πρὸς τὰ ἄνω φορὰν καὶ κατεύθυνσιν. Ἄλλὰ ἀκόμη περισσώτερον παρέχεται εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι προσέρχονται νὰ λάβουν μυστηριακῶς τὴν θεῖαν χάριν, καὶ μετέχουν τῶν μυστηρίων τῆς ἱερᾶς ἐξομολογήσεως καὶ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Δι' αὐτῶν παρέχεται ἡ θεία χάρις, διὰ νὰ ἀποκαθαρθοῦν αἱ ψυχαὶ ἀπὸ

Ἐπισκόπου
ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ Α. ΨΑΡΙΑΝΟΥ
Μητροπολίτου Σερβίων καὶ Κοζάνης

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ

(Πενηνταδύο ὁμιλίαι γιὰ τὴ θεία Λειτουργία.

Ἄλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἱερεῖς).

Ἐκδόση Ἀποστολικῆς Διακονίας, σελίδες 10' + 438, δρχ. 650.

Βιβλιοπωλεῖο Δραγατσάνου 2 — Πλατεία Κλαυθμώνος.

Γράφατε: Ἰασιῶ 1, 115 21 Ἀθήνα, τηλέφ. 722.8008.

κακώς καταστάσεις και διαθέσεις, να ένισχυθούν από τον θεϊον παράγοντα και να προχωρήσουν εις αύξησιν άρετής και τελειότητος. "Ας μένη πάντοτε, έπομένως, διά τόν χριστιανόν τό διδάγμα περί τής μετά τού Θεού άπαραιτήτου ζωής έπικοινωνίας. Καί δι' όλων τών μέσων, τής προσευχής, τής λατρείας και τών άγιωτάτων μυστηρίων, άς έπιζητήται ή ψυχική τόνωσις, ή όποία πρέπει να γίνη οικείος παράγων εις τόν χριστιανόν, παράγων προόδου και αύξήσεως πνευματικής, διά τόν όποιον θά αισθάνεται τό χρέος να έξυμνή τόν Θεόν λέγων «ό τι έ ποιήσέ μοι μεγαλειά ό δ υ ν α τ ό ς».

2. Άλλά προσέθεσεν ή Παναγία «καί ά γ ι ο ν τ ό δ ν ο μ α α ύ τ ο υ». Έξυμνήσασα τήν παντοδυναμίαν, έξυμνεί έν συνεχεία και τήν άγιότητα τού Θεού. Πράγματι δέ, ό Θεός είναι ό κατ' έξοχήν άγιος. Είναι ή πηγή και ό χορηγός τής άγιότητος. Η δέ άγιότης, ύπάρχουσα εις τόν Θεόν εις τόν άπόλυτον βαθμόν, είναι μία έξοχος πνευματική κατάσταση δια τήν όποίαν ό Θεός ιδιαιτέρως ένδιαφέρεται και έπαναπαύεται εις αύτήν. Χαρακτηριστικώς εις μίαν έκφώνησιν τής θείας ιερουργίας αναφέρεται: «ότι άγιος εί ό Θεός ήμών και έν ά γ ί ο ι ς έ π α ν α π α ύ ε ι». Τό κλίμα δηλ. τής άγιότητος είναι τό ιδιαίτερον κλίμα εις τό όποιον ό Θεός έπαναπαύεται. Καί όταν λέγωμεν καθημερινώς εις τήν προσευχήν μας «Πάτερ ήμών, ό έν τ ο ι ς ο ύ ρ α ν ο ι ς» δέν τοποθετούμεν τοπικώς τόν Θεόν εις σφαίρας ούρανίους, διότι ό Θεός (ώς «πανταχού παρών και τά πάντα πληρών») δέν είναι μόνον εις τόν ούρανόν παρών, αλλά και επί τής γής. Άλλά λέγομεν ότι ό Θεός είναι «έν τοις ούρανοις» διά να προσδιορίσωμεν ότι είναι εκεί όπου ύπάρχει μία ούρανια κατάσταση, τ.έ. ή άγιότης.

"Όταν δέ αύτή ή κατάσταση τής άγιότητος σπαγίξη, και δέν άποτελή τό υγιές κλίμα τών ανθρώπινων κοινωνιών, τότε ό Θεός, χρησιμοποιών τήν δύναμίν Του, τήν παντοδυναμίαν Του και τās σφωτάτας ένεργείας Του, έπεριβαίνει, διά να έπαναφέρη τήν ήθικήν τάξιν και τό κλίμα τής άγιότητος.

Καί υπό τής Παλαιάς Διαθήκης παρατηρήθη, ότι όντως ό Θεός έπεριβαίνει εις τήν ζωήν τών ανθρώπων ως άτομων, ως οικογενειών και ως έθνών, διά να επανέλθουν εις τήν ήθικήν τάξιν. "Εψαλαν, επί παραδείγματι, οι τρεις παίδες έν καμίνω «ε ύ λ ο γ η τ ό ς ε ι, Κ ύ ρ ι ε, ό Θεός ή μ ω ν... ό τι δ ί κ α ι ο ς ε ι έ π ι π ά σ ι ν ο ι ς έ ποιήσ α ς ή μ ι ν, ... ό τι έν ά λ η θ ε ί α και κ ρ ί σ ε ι έ π ή γ α γ ε ς τ α υ τ α π ά ν τ α έ φ' ή μ α ς, δ ι α τ ά ς ά μ α ρ τ ί α ς ή μ ω ν» (Δαν. γ' 2-5). Άνύμνουν τόν Θεόν διότι ή άγιότης Του, ένεργητικώς έπεριβαίνουσα εις τήν ιστορίαν τού έθνους των, άλλοτε ως τιμωρός και έπιτρέπουσα δοκιμασίας, και άλλοτε παρέχουσα εύλογίας και ευεργεσίας, ένήργησε πάντοτε με σοφίαν και δικαιοσύνην. Είπε δέ χαρακτηριστικώς και ό Ψαλμωδός, εις γνωστόν και θαυμάσιον ψαλμόν του, άπευθυνόμενος πρός τόν Θεόν: «σ ο ι μ ό ν ω ή μ α ρ τ ο ν και τό π ο ν η ρ ό ν έν ώ π ι ό ν σου έ-

π ο ί η σ α» και προσέθεσεν «ό π ω ς ά ν δ ι κ α ι ω θ ή ς έν τ ο ι ς λό γ ο ι ς σου και ν ι κ ή σ η ς έν τ φ κ ρ ί ν ε σ θ α ί σ ε» (Ψαλμ. γ' 6). Είμαι, λέγει, ένοχος άπέναντί Σου' ήμαρτον ένόπιόν Σου' και ό,τι αν έπιτρέψης να μου συμβή, πάντοτε σύ θά είσαι έν δικαίω' και αν έγώ θελήσω άνθρωπίνως να διαμαρτυρηθώ (διατί μου τό έκανες αυτό, Θεέ μου;), Σύ θά δικαιωθής εις τήν κρίσιν Σου και έγώ θά είμαι άδικαιολόγητος' Σύ είσαι πάντοτε δίκαιος και έξω πάσης έπικρίσεως δια τά σχέδιά Σου και τās ένεργείας Σου.

Τούτο άς τό έχωμεν ύπ' όφει, όταν μάς εύρίσκουν διάφορες θλίψεις, όποτε οι άνθρωποι φθάνουν πολλάκις εις τήν άπονενομημένην έκείνην ψυχολογικήν κατάστασιν, κατά τήν όποίαν διαμαρτύρονται και λέγουν: διατί, Θεέ μου, τό έπέτρεψες αυτό;

Άλλά εις τόν Θεόν δέν έπιτρέπεται ποτέ να λέγωμεν «διατί». Ποίος είσαι σύ, άνθρωπε, διά να έλέγξης τόν Θεόν, τού Όποίου είναι γνωστή ή παντοδυναμία και ή άγιότης; "Ότι έπιτρέπει, τό έπιτρέπει με ένα συνδυασμόν σφωτάτων, ώστε και ή δύναμις Του να εκδηλούται και ή εκτέλεσις τού θελήματός Του να διασφαλίζεται και ή αγαθότης Του να διαφαιίνεται πάντοτε, και ό άνθρωπος να βλέπη ότι ό Θεός ένεργεί «έν δικαιοσύνη και κρίσει άληθινή», διά να τόν επαναφέρη εις τά πλαίσια τής άγιότητος.

"Ας μή λησμονώμεν ότι αι δύο αύται ιδιότητες τού Θεού, τās όποιās έξύμνησεν εις τήν συνέχειαν τής ώδης Της ή Παναγία Παρθένος, τελικώς θά κατισχύσουν, ώστε τό θέλημα τού Θεού να επιβληθή και να επικρατήση παγκοσμίως ή βασιλεία Του. Η άγιότης τελικώς θά πρυτανεύση μεταξύ τών ανθρώπων, και θά υπάρξη ένας νέος κόσμος, εις τόν όποιον ό Θεός θά βασιλεύη, και μία νέα κοινωνία ανθρώπων, εις τήν όποίαν ό Θεός θά επαναπαύεται.

ΕΡΜΗΝΕΙΑΙ ΕΥΣΕΒΕΙΣ
του ψυχοφειλοτάτου και θαυμαστού βιβλίου
ονομαζομένου
ΠΕΡΙ ΜΙΜΗΣΕΩΣ ΧΡΙΣΤΟΥ
με στόχασες πνευματικαίς και κατάνυξιν
εις κάθε κεφάλαιον

Η «Μίμησις» αύτή τού Χριστού διαφέρει θεατικώς από όλες τις μέχρι τώρα μεταφράσεις εις τήν ελληνικήν. Είναι ή πληρεστέρα, από όρθοδοξου έπόψεως.

Ανατύπωσις καλαίσθητος κατά τό πρωτότυπον έκδόσεως Ένετίας, έτους 1770. Με έγκρισιν και εύλογίαν τής 'Ι. Συνόδου τής Έκκλησίας μας.

Σελίδες 532, έξώφυλλον εις τετραχρωμίαν, δρχ. 800 (πλέον ταχυδρομικά).

Κεντρική διάθεσις: Αποστολική Δι ακ ο ν ί α, 'Ιασίου 1, 115 21 Αθήνα, τηλ. 722.8008.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

Του κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ
Καθηγητού Παν/μίου Θεσσαλονίκης

456. Ποιά ή ουσιαστική διαφορά μεταξύ τῶν δύο ἁγιασμῶν, τοῦ μεγάλου καί τοῦ μικροῦ; (Ἐρώτησις Αἰδ.σ. Ε. Ο. Ι.).

457. Ὑπάρχει διαφορά ἁγιαστικῆς χάριτος μικροῦ καί μεγάλου ἁγιασμοῦ; (Ἐρώτησις Αἰδ.σ.μ. Ἰ. Ζωγραφάκη).

Δέν θά ἦταν ἴσως ἀπαραίτητο, ἀλλά γιά κάθε ἐνδεχόμενο ἀρχίζουμε μέ τή διευκρίνησι ὅτι «μέγας ἁγιασμός» εἶναι ὁ ἁγιασμός τῶν Θεοφανείων, πού τελείται μιά φορά τόν χρόνο κατά τήν ἡμέρα τῶν Θεοφανείων ἢ, κατά τή νεωτέρα τάξι, δύο, τήν παραμονή καί τήν ἡμέρα τῆς ἑορτῆς, καί «μικρός ἁγιασμός» ὁ συνήθης ἁγιασμός, πού τελείται κατά τίς νεομηνίες ἢ καί σέ κάθε ἄλλη περίστασι. Καί τοῦτο γιὰτί κακῶς μερικῆς φορές χρησιμοποιεῖται ὁ ὄρος «μικρός ἁγιασμός» γιά τή δήλωσι τοῦ ἁγιασμοῦ τῆς παραμονῆς, πού δέν εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ μέγας ἁγιασμός τῶν Θεοφανείων, πού ἡ τέλεσί του, γιά πρακτικούς περισσότερο λόγους, ἐπεκράτησε νά γίνεται δύο φορές. Γιὰ τὸ θέμα αὐτό γράψαμε ἐπανειλημμένα (θλέπε κυρίως τίς ἀπαντήσεις στίς ὑπ' ἀριθμ. 128 καί 208 ἀπαντήσεις). Οἱ ἀνωτέρω λοιπόν ἐρωτήσεις ἀφοροῦν στή διαφορά πού ὑπάρχει μεταξύ τοῦ «μεγάλου ἁγιασμοῦ» τῶν Θεοφανείων καί τοῦ «μικροῦ ἁγιασμοῦ» τῶν νεομηνιῶν.

Τὸ νά ζητεῖ νά χαράξει κανεὶς αὐστηρὰ ὄρια σέ τέτοιου εἴδους λειτουργικά θέματα, ὅσο κι ἂν τὸ ἀπαιτεῖ ἡ πρακτικὴ μας λογικὴ, δέν εἶναι ἀπόλυτα δυνατό. Στὴ θεία λατρεία ἔχουμε πολλές παρόμοιες ἁγιαστικὲς πράξεις, πού μεταδίδουν τὴ θεία χάρι στοὺς πιστοὺς, καί ἀνάλογα μέ τὴ δεκτικότητα τοὺς καί τὴν πίστι τοὺς τοὺς χορηγοῦν τὰ διάφορα πνευματικὰ δωρήματα, τὸν ἁγιασμό, τὴν κάθαρσι, τὴν ψυχικὴ καί σωματικὴ υἰεῖα, τὴν εὐλογία, τὴν ἄφεισι τῶν ἀμαρτιῶν, τὴ δύναμι, μ' ἓνα λόγο τὴ σωτηρία. Τὸ νά προσδιορίσουμε ἀκριβῶς τί προσφέρει ἡ κάθε μία καί σέ τί διαφέρει ἀπὸ τὴν ἄλλη εἶναι κάπως σχολαστικὸ καί ξένο πρὸς τίς πνευματικὲς κατηγορίες, πού κατευθύνουν τὴν προσπάθεια τῆς Ἐκκλησίας νά ἀγιάσῃ τὰ μέλη τῆς καί νά τὰ συμπαρασταθῇ στὴν ἐν Χριστῷ προκοπὴ καί σωτηρία. Ἐπὶ παραδείγματι τὰ ἀνωτέρω ἐρωτήματα θά μπορούσαν νά ἐπεκταθοῦν, χωρὶς τὴν δυνατότητα σαφῶν λύσεων, σὸ τί διαφέρει ἡ ἁγιαστικὴ χάρις τοῦ ἀντιδώρου ἀπὸ τοῦ ἄρτου τῆς ἄρτοκλασίας ἢ τοῦ ὕψωματος τῆς Παναγίας ἢ τοῦ ἄρτου πού εὐλογεῖται γιά τὴ μετάληψι τῶν ἀσθενῶν (ὑπάρχει καί τέτοια εὐλογία), ἢ πάλι τί χορηγεῖ ἡ χρίσις (ἢ καί ἡ πόσις) τοῦ ἐλαίου τῆς ἄρτοκλασίας ἢ τῆς κανδήλας τοῦ ἀγίου ἢ τοῦ «ἐπορκιστοῦ» ἐλαίου (βλέπε τὴ φράσι τῆς εὐχῆς τῆς εὐλογίας τοῦ «ἢ καί μεταλαμβάνουσιν ἐξ αὐτοῦ») καί σέ τί πλεονεκτεῖ ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Πάντως γενικά τὴν ὀρθὴ ἀπάντησι στὰ ἐρωτήματα μᾶς δέν πρέπει νά τὴν ἀναζητοῦμε ἀπὸ τὸ πῶς ἡ εὐσέβεια τοῦ λαοῦ ἀντιλαμβάνεται τὴν κάθε μιά ἁ-

γιαστικὴ πρᾶξι, πού μπορεῖ καί νά τὴν παρανοῆ ἢ νά τὴν υπερβάλλῃ ἢ καί νά τὴ συσχετίσῃ μέ ἐξωχριστιανικὲς καμιά φορά παραστάσεις. Οὔτε πάλι νά ἐμπιστευόμαστε σέ θεολογικὲς ἐρμηνείες, πού ἴσως εἶναι ὠραίες καί δογματικὰ ὀρθές, ἀλλὰ προσπαθοῦν νά ἐπιβάλλουν προκατασκευασμένες θεωρίες στοὺς λατρευτικὸς τύπους. Ὁ ὀρθὸς δρόμος ὁδηγεῖ στὴν ἐρμηνεῖα τῆς λατρείας μέσῳ τῆς ἴδιας τῆς λατρείας, τῶν κειμένων τῶν ἱερατικῶν εὐχῶν, τῶν διακονικῶν καί τῶν τυπικῶν διατάξεων, πού ἐκφράζουν «τὸν σκοπὸν τῆς Ἐκκλησίας», ὅπως λέγει καί πράττει στίς ἐρμηνείες τοῦ ὁ ἅγιος Σ υ μ ε ὠ ν Θ ε σ σ α λ ο ν ἱ κ η ς («ἀπὸ τοῦ ἐπαδομένου ἔστι νοεῖν,... τοῦτὸ ἐστίν... ὁ σκοπὸς τῆς Ἐκκλησίας» Ἐρμηνεῖα 94).

Μὲ τίς προϋποθέσεις αὐτὲς ἂν ἀντιμετωπίσουμε τὰ ἀνωτέρω δύο ἐρωτήματα, πού οὐσιαστικὰ ταυτίζονται, θά πρέπει νά ἀναζητήσουμε τὴν ἀπάντησι στὰ ἴδια τὰ κείμενα τῶν ἀκολουθιῶν αὐτῶν καί στίς τυπικὲς διατάξεις πού τίς συνοδεύουν. Κατ' ἀρχὴν ἡ ὁμοιότητά τοὺς εἶναι ἐμφανῆς, ἀφοῦ καί στίς δύο γίνεται ἁγιασμός ὕδατος καί ἀφοῦ μάλιστα ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς λατρείας μᾶς εἶναι γνωστὸ ὅτι ὁ ἁγιασμός τῶν Θεοφανείων ἐπηρέασε μορφολογικά τὴν ἀκολουθία τοῦ μικροῦ ἁγιασμοῦ. Ἡ πρώτη ἔχει ἐντονο δεσποτικὸ χαρακτήρα, ἀφοῦ γίνεται εἰς ἀνάμνησιν τοῦ βαπτίσματος τοῦ Κυρίου, ἐνῶ ἡ δευτέρα θεομητορικὸ, ὅπως φαίνεται κυρίως ἀπὸ τὴν ὕμνογραφία τῆς, πού τῆς δίνει τὴ μορφὴ παρακλήσεως στὴ Θεοτόκο ἢ συνοπτικῶς θεομητορικῶ ὄρθρου. Στὰ εἰρηνικά καί τῶν δύο ζητεῖται νά ἀγιασθοῦν τὰ ὕδατα διὰ τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἀγίου Πνεύματος καί νά ἀποκτήσουν δύναμι καθαρτικῆ, ἱαματικῆ, ἀποτρεπτικῆ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἐναντιῶν δυνάμεων, φωτιστικῆ. Στίς καθγιαστικὲς πάλι εὐχές, μετὰ τὴν ἐπίκλησι τοῦ ἀγίου Πνεύματος, σὸ σημεῖο ἐκεῖνο πού, κατὰ μίμησιν τῆς εὐχῆς τῆς ἀναφορᾶς τῆς θείας λειτουργίας, ἀνακεφαλαιώνονται οἱ καρποὶ τῆς ἱεροπραξίας, σὸν μεγάλο ἁγιασμό ζητεῖται νά γίνῃ τὸ ὕδωρ «ἀφθαρσίας πηγῆ, ἁγιασμοῦ δῶρον, ἀμαρτημάτων λυτήριον, νοσημάτων ἀλεξιτήριον, δαίμοσιν δλέθριον, ταῖς ἐναντίας δυνάμεσιν ἀπρόσιτον, ἀγγελικῆς ἰσχύος πεπληρωμένον» ἴνα, πάντες οἱ ἀρῦμενοι καί μεταλαμβάνοντες, ἔχοιεν αὐτὸ πρὸς καθαρισμόν ψυχῶν καί σωμάτων, πρὸς ἱατρειάν παθῶν, πρὸς ἁγιασμόν οἰκῶν, πρὸς πᾶσαν ὠφέλειαν ἐπιτήδειον», καί μετὰ τὴ δευτέρα ἐπίκλησι πῶς συνοπτικά τὸ ὕδωρ τοῦ ἁγιασμοῦ θά δίνη στοὺς πιστοὺς «τὸν ἁγιασμόν, τὴν υἰεῖαν, τὴν κάθαρσι, τὴν εὐλογίαν».

(Συνεχίζεται)

Παρακαλοῦνται ὅσοι ἀποστέλλουν ταχυδρομικὲς ἐπιταγὲς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Θεολογία», «Ἐκκλησία» καί «Ἐφημέριος», νά σημειῶνουν καί τὴν αἰτία τῆς ἀποστολῆς.

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΗΝ ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΤΗΛΕΟΡΑΣΙ

Τοῦ κ. ΔΗΜΟΣΘΕΝΗ ΣΑΒΡΑΜΗ

Δρος Θεολογίας, Φιλοσοφίας καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν,
Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κολωνίας

Τὸ δεύτερο ταξίδι τοῦ Πάπα Ἰωάννη Παύλου Β' στὴν Γερμανία, ἀπὸ τὶς 30 Ἀπριλίου μέχρι τὶς 4 Μαΐου (1987), ἐπιβεβαίωσε, ἀκόμη μιὰ φορά, τὸ ὅτι ἡ Γερμανικὴ Τηλεόρασι ἀνήκει στοὺς πρῶτους πολύτιμους καὶ πρῶτους βασικοὺς πολλαπλασιαστές τῆς διδασκαλίας, τοῦ ἔργου καὶ τῆς ζωῆς τῶν Γερμανικῶν Ἐκκλησιῶν. Γιατὶ κατὰ τὴν διάρκεια τῆς παραμονῆς τοῦ Πάπα στὴν Γερμανία —πέντε μέρες δηλαδὴ— ἔζησαν οἱ Γερμανοὶ —πιστοὶ καὶ ἄπιστοι, καθολικοὶ καὶ μὴ καθολικοὶ— μιὰ μοναδικὴ στὸ εἶδος τῆς θρησκευτικῆς ἀτμόσφαιρα, παρακολουθώντας ἀπὸ τὴν Τηλεόρασι τοὺς ἐκπομπῆς συνολικῆς διάρκειας εἰκοσιπέντε ὥρων μὲ θέμα τὰ κηρύγματα, τὶς λειτουργίες, τὶς οἰκουμενικὲς ἐκδηλώσεις κ.λπ. τοῦ Πάπα.

Αὐτὸ τὸ γεγονός πάλι ἔδωσε ἀφορμὴ σὲ μερικὰ γερμανικὰ περιοδικὰ ν' ἀσχοληθοῦν μὲ τὸν ρόλο ποὺ παίζει ἡ Γερμανικὴ Τηλεόρασι σὰν φορέας θρησκευτικῶν ἀξιών, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν γενικὴ διαπίστωση ὅτι οἱ Ἐκκλησίες ἀνήκουν σ' ἐκείνους τοὺς παράγοντες τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῶν Γερμανῶν, τῶν ὁποίων ἡ δραστηριότητα ἀνήκει στὰ πρῶτα ἐνδιαφέροντα θέματα τῆς Γερμανικῆς Τηλεοράσεως. Τοῦτο τὸ φαινόμενο ἄρχισε νὰ γίνεται ἀκόμη πρῶτο αἰσθητὸ τὰ τελευταῖα χρόνια τῆς δεκαετίας 1950 - 1960, ὅποτε οἱ Ἐκκλησίες —συνειδητοποιώντας τὴν δύναμι τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας— ἄρχισαν νὰ ὀργανώνουν συστηματικὰ τὶς σχέσεις τους μὲ τοὺς φορεῖς αὐτῶν τῶν μέσων.

Ἐκτὸς αὐτοῦ κατόρθωσαν, τόσο ἡ Καθολικὴ ὡς καὶ ἡ Εὐαγγελικὴ Ἐκκλησία, ν' ἀποκτήσουν πολύτιμους συμβούλους γιὰ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὰ μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας, μὲ ἀποτέλεσμα τὸ ὅτι σήμερον γνωστοὶ ἐπιστήμονες καὶ δημοσιογράφοι συνεργάζονται στενὰ μὲ τὶς Ἐκκλησίες γιὰ μιὰ ἐπιτυχημένη καὶ ἀποδοτικὴ παρουσίασι τῆς δραστηριότητάς τους καὶ τοῦ περιεχομένου τῆς διδασκαλίας τους.

Ὁ σημερινὸς γενικὸς Διευθυντὴς τῆς Δεύτερης Γερμανικῆς Τηλεοράσεως ἦταν π.χ. πολλὰ χρόνια συμβουλευτικὸ μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Γερμανικῆς Διασκέψεως τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν Ἐπισκόπων, ποὺ ἀσχολεῖται μὲ θέματα ποὺ ἀφοροῦν τὰ μέσα μαζικῆς ἐπικοινωνίας. Μιὰ παρόμοια θέσι κατέχει σήμερον ὁ νομικὸς σύμβουλος τοῦ ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ τῆς Βαυαρίας. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἀνήκουν στοὺς συμβούλους

τῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας ἕνας ἀπὸ τοὺς διευθυντὲς τοῦ Δυτικογερμανικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, καθὼς καὶ ἡγετικὰ στελέχη τοῦ Νοτιοδυτικοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ τῆς Βαυαρίας καὶ τοῦ Νοτιογερμανικοῦ Σταθμοῦ.

Οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ τῆς Γερμανίας ὑποστηρίζουν πολὺ τὸ ἔργο τῶν Ἐκκλησιῶν, πρῶτο μὲ τὸ διαπιστώνουμε μὲ βάση π.χ. τὸν κανονισμὸ τῆς Δεύτερης Γερμανικῆς Τηλεοράσεως, ὁ ὁποῖος προβλέπει ἕνα εἰδικὸ ἐκκλησιαστικὸ τμήμα, τοῦ ὁποῖου τὸν διευθυντὴ προτείνουν οἱ Ἐκκλησίες, ὑπεύθυνοι δὲ γιὰ τὴν διαμόρφωσι καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐκπομπῶν αὐτοῦ τοῦ τμήματος εἶναι οἱ συνεργάτες του.

Οἱ Ἐκκλησίες συμμετέχουν ἐπίσης στὴν παραγωγή τῶν θρησκευτικῶν ταινιῶν ποὺ παρουσιάζει ἡ Δεύτερη Γερμανικὴ Τηλεόρασι, ἐτοιμάζοντας πενήντα τοῖς ἑκατὸ αὐτῶν τῶν φίλμς μὲ τὴν βοήθεια ἐταιριῶν ποὺ ἀνήκουν στὶς Ἐκκλησίες. Σ' αὐτὲς τὶς ἐταιρίες ἀνήκει καὶ ἡ φίρμα «Εἰκόν», τῆς ὁποίας ἰδιοκτῆτες εἶναι οἱ Εὐαγγελικὲς Ἐκκλησίες. Μιὰ ἄλλη φίρμα —ἡ «Tel-lux»— ἀνήκει στὴν Καθολικὴ Ἐκκλησία καὶ σὲ διάφορους καθολικοὺς φορεῖς τῶν μέσων μαζικῆς ἐπικοινωνίας.

Τὸ πῶς κατορθώνουν οἱ Γερμανικὲς Ἐκκλησίες νὰ μεταδίδουν στὸν λαὸ, μὲ τὴν βοήθεια τῆς Τηλεοράσεως, τὴν χριστιανικὴ διδασκαλία, τὸ διαπιστώνουμε μὲ βάση ἀκόμη ἕνα παράδειγμα: Στὶς 12 Φεβρουαρίου (1987) ἄρχισε ἡ Βαυαρικὴ Τηλεόρασι νὰ μεταδίδει μιὰ σειρά ἐκπομπῶν, οἱ ὁποῖες —μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «Credo» (= πιστεύω)— ἔχουν σὰν θέμα τὴν χριστιανικὴ πίστι. Πρόκειται γιὰ τριάντα ἡμίωρες ἐκπομπῆς, οἱ ὁποῖες παρουσιάζουν τὰ βασικὰ θέματα τῆς Καθολικῆς Κατηχήσεως κατὰ ἕναν τρόπο, ποὺ βοηθεῖ στὴν ἐκ μέρους τῶν πιστῶν συνειδητοποίησι τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας μὲ βάση εἰδικὲς εἰκόνες καὶ ἀντίστοιχα σχόλια.

Γενικὰ μπορούμε νὰ ποῦμε —μὲ βάση ἕνα σχετικὸ μὲ τὸ θέμα μας ἄρθρο τοῦ περιοδικοῦ «Der Spiegel»— ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικὲς συντάξεις τῶν σταθμῶν τῆς Γερμανικῆς Τηλεοράσεως ἐτοιμάζουν καὶ μεταδίδουν κάθε χρόνον ἕξ α κ ο σ ι ε ς θρησκευτικὲς ἐκπομπῆς διάρκειας εἰκοσι —περίπου— χιλιάδων λεπτῶν.

ΤΟ ΑΓΙΟΝ ΟΡΟΣ ΚΑΙ Η ΥΠΑΡΚΤΙΚΗ ΜΑΣ ΣΥΝΕΧΕΙΑ

Τοῦ Πρωτοπρ. κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ

Ἐπίκ. Καθηγ. Παν)μίου Ἀθηνῶν

Ἡ παρούσα ὁμιλία¹ ἐκκινεῖ ἀπὸ τὸ σημεῖο, στὸ ὁποῖο κατέληξε ἡ Εἰσήγησή μας στὸ ΣΤ΄ Παnellήγιο Θεολογικὸ Συνέδριο τὸν Σεπτέμβριο τοῦ παρελθόντος ἔτους² καὶ πὺ ἦταν ἡ ἀκόλουθη προσωπικὴ ὁμολογία: «Κάθε φορά, πὺ μὲ ἀξιώνει ὁ Θεὸς νὰ προσκυνήσω τὸν ἀγιορείτικο χῶρο, φεύγω μὲ ἀνανεωμένη τὴ βεβαιότητα, ὅτι τὸ Ἅγιον Ὅρος, ὡς καρδιά καὶ παλμὸς σύνολης τῆς σημερινῆς Ὀρθοδοξίας, εἶναι «SALUS GRAECIAE»³. Γιατί μὲ τὸ συνεχιζόμενο τρόπο ζωῆς του ἀποτελεῖ τὸν φυσικὸ φραγμὸ σὲ κάθε ἀλλοίωση, ἀπ' ὅπου καὶ ἂν προέρχεται, καὶ μὲ τὴν ἀδιάκοπη πατερικὴ πρακτικὴ του προσφέρει τὸ πρότυπο τοῦ ὑπαρκτικοῦ πλαισίου, πὺ μπορεῖ νὰ διαμορφώσει τὸν ἄνθρωπο ἐκεῖνο, πὺ θὰ συναρμόξει στὸ κοινωνικὸ χῶρο τὴν ἐπιστήμη, τὴν τεχνολογία καὶ τὴν οἰκονομία —τίς ἀπόλυτες ἀξίες τῆς ἐποχῆς μας— μέσα στὴν προοπτικὴ τῆς θεώσεως».

Αὐτὴ τὴ διαπίστωση, θεμελιωμένη τόσο στὴ προσωπικὴ βεβαιότητα, ὅσο καὶ στὴν ἴδια τὴν ἱστορικὴ συνέχεια τοῦ Ἁγίου Ὅρους, θὰ προσπαθῆσω παρακάτω νὰ τεκμηριώσω. Βέβαια, σπεύδω νὰ παρατηρήσω, ὅτι τὸ νὰ ὁμιλεῖ ἕνας «ἐμπεπλεγμένος ταῖς τοῦ δίου πραγματείας» (Β' Τιμ. 2,4) γιὰ τὸ Ἅγιον Ὅρος καὶ τὴ ζωὴ του, δὲν εἶναι ἀπλῶς δύσκολο, ἀλλ' αὐτόχρημα θρασύ. Διότι, πῶς εἶναι δυνατὸ ἄνθρωπος ἀμαρτωλῶς, μὲ ἀκάθαρτη καρδιά καὶ ἀκαθαρτότερα ἀκόμη γλῶσσα, νὰ ὁμιλήσει γιὰ ἕνα Τόπο, «οὗ ἔστησαν —καὶ ἴστανται— οἱ πόδες Κυρίου» καὶ ὁ ὁποῖος, ὡς «περιδόλι» τῆς Παναγίας καὶ Κυρίας Θεοτόκου, ἀγιάζοντας τοὺς εἰς αὐτὸ διαβιούντας, ἀναδεικνύει ἀδιακόπως πνευματοφόρους θεουμένους; Συγχωρήσατέ μου τὸ τόλμημα, Σεβαστοὶ Πατέρες καὶ ἐν Χριστῷ Ἀδελφοί, καὶ δεῖξτε κατανόηση γιὰ ὅσα δὲν θὰ μπορέσω νὰ διακρίνω μὲ τοὺς ἀγεύστους τῆς θείας ἀλλοιώσεως σαρκικῶς ὀφθαλμοῦς μου.

1. Ἡ Ὀρθοδοξία κοινωνία σωτηρίας.

Ἄρθοδοξία, ὡς ζωὴ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, σημαίνει

1. Διάλεξη στὴν Αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας Ἀθηνῶν τὴν 12η Μαΐου 1987, ὁργανωθεῖσα ἀπὸ τὸν Σύλλογο «Οἱ Φίλοι τοῦ Ἁγίου Ὅρους».

2. Ἱστορικὴ θέωση Ὀρθοδόξου καὶ Οὐμανιστικοῦ προτύπου στὸ Νέο Ἑλληνισμὸ. Δημοσιεύεται στὰ Πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου. Βλ. καὶ στοῦ Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ὀρθοδοξία καὶ Ἑλληνικότητα, Ἀθήνα 1987, σ. 57-86.

3. «Σωτηρία τῆς Ἑλλάδος», καὶ φυσικά, καὶ ὅλης τῆς Ὀρθοδοξίας (Ρωμηροσύνης). Πρβλ. ἐπιφυλλίδα τοῦ Καθηγ. Χρ. Γιανναρά, μὲ τίτλο «Finis Graeciae?» (=τὸ τέλος τῆς Ἑλλάδος;), στὴν Ἐφημερίδα Τὸ ΒΗΜΑ τῆς ΚΥΡΙΑΚΗΣ, τῆς 6-7-1986.

θεοκοινωνία καὶ ἀνθρωποκοινωνία, θεαγδρικὴ ἢ πραγματικότητα. Εἶναι ὁ σταυρικὸς θεοπαράδοτος τρόπος ὑπάρξεως, ὡς κοινωνία Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἐν Χριστῷ καὶ τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ τους, ὡς ἀδελφῶν καὶ μελῶν τοῦ ἰδίου Κυριακοῦ Σώματος. Ἡ σωτηρία τῶν πιστῶν ἐπιτυγχάνεται, ἔτσι, ὄχι μεμονωμένα καὶ αὐτόνομα (ἀτομικά), ἀλλὰ μέσα σὲ συγκεκριμένο πνευματικὸ καὶ ὑπαρκτικὸ (κοινωνικὸ) πλαίσιο, τὴν ἐνωμένη ἀσύγχυτα καὶ ἀδιαίρετα μὲ τὴ Θεία Φύση Ἀνθρωπότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἀρχαία ρήση: UNUS CHRISTIANUS, NULLUS CHRISTIANUS. Ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὸν δικὸν τρόπο ὑπάρξεως, πὺ τὴ διαφοροποιεῖ ριζικὰ ἀπὸ κάθε ἐγκόσμια συσσωμάτωση - κοινωνία.

Σκοπὸς τῆς παρουσίας στὸν κόσμον τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας εἶναι ἡ «ὀλοτελής» (Α' Θεσσ. 5,23) ἔνταξη κάθε ἀνθρώπου στὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ γιὰ τὴν ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι θεανθρωποποίηση τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴν «μόρφωσιν τοῦ Χριστοῦ ἐν αὐτῷ» (Γαλ. 4,19). Ὁ ἄνθρωπος τῆς ὀρθοδόξου παραδόσεως μόνον μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο, τὸ ὀριζόμενο ἀπὸ τὴς παραμέτρους τοῦ «ἐν Χριστῷ ζῆν», εἶναι δυνατὸ νὰ διαμορφωθεῖ καὶ τελειωθεῖ. Γιατί μέσα σ' αὐτὸ τὸ πλαίσιο ζωῆς ἢ προσωπικὴ εὐθύνη καὶ προσπάθεια τοῦ πιστοῦ ἐναρμονίζεται καὶ ἀλληλοπεριχωρεῖται μὲ τὴν ἐνδυναμοῦσα τὴν ἀνθρώπινη θέληση καὶ πολλαπλασιάζουσα τὴς ἀνθρώπινες δυνατότητες Θεία καὶ Σωστικὴ Χάρη. Ἐξω ἀπὸ τὴν κοινωνία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρξει τὸ φυσικὸ κλίμα, πὺ καθιστᾷ δυνατὴ τὴν πραγματικὴ ἀποδοχὴ τοῦ ὅλου Χριστοῦ, στὴν καθολικότητα καὶ πληρότητά του, καὶ συνεπῶς τὴ σωτηρία. Γιατί ἡ ἐν Χριστῷ ἀναγέννηση καὶ τελείωση ἀπαιτεῖ τὴν ἐν-Χριστῶση τῆς ζωῆς σὲ κάθε διάστασή της, γιὰ νὰ γίνῃ ἡ ζωὴ μας Ζωὴ Χριστοῦ - Χριστοζωὴ. Αὐτὸ σημαίνει ὁ ἀποστολικὸς ἐκείνος λόγος: «Ἐἴτε ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, εἴτε τι ποιεῖτε, ΠΑΝΤΑ εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. 10,31).

Δὲν εἶναι, συνεπῶς, δυνατὸ νὰ τρέφεταῖ πνευματικὰ ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τὸν Χριστὸ (π.χ. στὴν πίστη καὶ τὴ λατρευτικὴ ζωὴ του), κοινωνικὰ ὅμως νὰ περιμένῃ «σωτηρία» ἀπὸ τὴς δυνάμεις τοῦ κόσμου, ταυτιζόμενος μάλιστα πολλὰς φορές μαζί τους. Θὰ ἐπαναλάβουμε δὲ καὶ ἐδῶ, ὅτι ἡ μεγαλύτερη τραγικότητα τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας συνίσταται στὸ πέρασμα τῆς «πίστεως» μέσα ἀπὸ κομματικὰ φίλτρα, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ λέγεται καὶ γιὰ μᾶς ὅτι διεκλήρυνταν οἱ Βενετοὶ στὰ χρόνια τῆς παντοκρατορίας τους: PRIMO VENEZIANI E POI CHRISTIANI» (πρῶτα Βενετοὶ καὶ μετὰ χριστιανοί). Σ' ἀντίθεση μ' αὐτὴ τὴν ἐκκοσμηκευμένη ἀντίληψη γιὰ τὸ Χριστιανισμὸ, ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ ΟΛΗ

τή ζωή μας. «Εαυτούς και ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα».

2. Ὁ Μοναχισμὸς κιβωτὸς τοῦ ὀρθοδόξου τρόπου ὑπάρξεως.

Ὁ Μοναχισμὸς, ὡς μυστικὸς ἔρωτας τοῦ ἀνθρώπου γιὰ τὸν Θεό, ἀνήκει στὴ φύση κάθε ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μας ἔχει πλασθεῖ χριστιανικὴ καὶ «χριστοκεντρικὴ», ὅπως παρατηρεῖ ὁ π. Ἀθανάσιος Γιέβτιτς⁴. Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἢ ἐκ θαθέων κραυγῆ τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ Ἄκτιστο. Εἶναι ἢ ἔφεση καὶ ἀγώνας γιὰ γνώση - ἔνωση μὲ τὸν «ἀγνωστο» καὶ «ἀπρόσιτο» Θεό. Ὁ Χριστιανισμὸς, ὡς εἴσοδος τοῦ ἴδιου τοῦ Ἄκτιστου στὸ κτιστὸ καὶ παρουσία τοῦ Ὑπερχρόνου μέσα στὸ χρόνο καὶ τὴν ἱστορία, παρέχει αὐτῇ τῇ δυνατότητα προσεγγίσεως τοῦ ὑπὲρ πᾶσαν αἴσθησιν καὶ γνῶσιν καὶ ἐνώσεως μαζί Του, στὸ πρόσωπο τοῦ συγκαταθάτος καὶ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, Κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι ὁ Χριστὸς γίνεται ὁ μαγνήτης τῆς ἀνθρωπίνης καρδιάς καὶ ὁ ἀπόλυτος σκοπὸς τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας εἰσέρχεται κανεὶς, ἀκριβῶς γιὰ νὰ ἐνωθεῖ μὲ τὸν Χριστό, νὰ θεωθεῖ. Αὐτὸς ἦταν ὁ ἀπόλυτος σκοπὸς τῶν πρώτων Ἑνοριῶν - Κοινοτήτων ἡδὴ ἀμέσως μετὰ τὴν Πεντηκοστή. Καὶ αὐτὸ τὸν ἀμετακίνητο στόχο ἔχει ἡ Ἐκκλησία σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες, ὅπως μαρτυρεῖται στὴν καθημερινὴ λατρεία της ἀπὸ τὰ λειτουργικὰ βιβλία, πού διαμορφώνουν καὶ συντηροῦν τὸ πατερικὸ φρόνημα τῶν πιστῶν της. Ζωὴ στὴν Ἑνορία σημαίνει, ἔτσι, μύηση στὸν ἀγιοπνευματικὸ τρόπο ζωῆς μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Γέροντος - Πνευματικοῦ, γιὰ τὸ ἀνοιγμα τῆς καρδιάς στὴν Ἄκτιστη Θεία Χάρη (βλ. Α' Κορ. κεφ. 12-14)⁵.

Σ' αὐτὴ τὴ διαδικασία ἀποφασιστικὴ εἶναι ἡ συμβολὴ τοῦ Πνευματικοῦ - Γέροντα, ὁ ὁποῖος στὴν Ἑνορία ταυτίζεται μὲ τὸν «ἐφημέριον» - λειτουργό της. Αὐτὸς εἶναι ὁ «πνευματικὸς Πατέρας» κατὰ τὸν Ἀπόστολο Παῦλο (Α' Κορ. 4,15), πού ὀδηγεῖ στὴν ἀνα-γέννηση «ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» καὶ «διὰ τοῦ Εὐαγγελίου». Οὐσιαστικὰ στοιχεῖα αὐτοῦ τοῦ τρόπου ὑπάρξεως εἶναι ἡ πνευματικότητα καὶ ἡ κοινὴ ζωὴ (πρὸβλ. «ἦν αὐτοῖς πάντα κοινά», Πράξ. 4,32). Πρόκειται δηλ. γιὰ ἀγιασμὸ ὅλου τοῦ βίου, σὲ κάθε διάστασή του. Ζωὴ Χριστοῦ γίνεται σύνολη ἢ ζωή⁶.

Οἱ Ἀπόστολοι ὀργάνωσαν τὴν Ἐκκλησία, πνευματικὰ καὶ κοινωνικὰ, σύμφωνα μὲ τὴ θέληση τοῦ Ἰδρυτοῦ της. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων ἐφανίσθηκε σὲ περιβάλλον ἰουδαϊκὸ καὶ εἰδωλολατρικόν. Σὲ μιὰ κοινωνία, πού κατευθυνόταν καὶ προσδιοριζόταν ἀπὸ νόμους καὶ κανόνες ζωῆς — ἀπὸ «συστήματα» — πού ἔφτιαξε ὁ χωρὶς Θεοῦ ἄνθρωπος. Ἡ Ἐκκλησία ὅμως δὲν ταυτίσθηκε μὲ αὐτά, ἀλλὰ ἀκολούθησε τὸ δικό της τρόπο ζωῆς, τὸν δικό της τρόπο ὑπάρξεως στὸν κόσμον, πού περιγράφεται σαφέστατα στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων (βλ. κεφ. 2,4 καὶ 6) καὶ μετὰ τὴν

4. Ἀθαν. Γιέβτιτς, Χριστὸς Ἀρχὴ καὶ Τέλος, Ἀθήναι 1983, σ. 37.

5. Βλ. Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ἐκκλησιολογικὲς διαστάσεις τῆς Ἑνορίας στὴν ἱστορία καὶ τὸ παρὸν, Ἀθήναι 1985, σ. 23 ἐέ.

6. Βλ. Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ὁρθόδοξη θεώρηση τῆς κοινωνίας, Ἀθήναι 1986, 40 ἐ.έ., 50 ἐ.έ.

ἀποστολικὴ ἐποχὴ σὲ ἄλλα κείμενα, ὅπως ἡ «Διδαχὴ», ἢ «Πρὸς Διόγνητον Ἐπιστολὴ» κ.ἄ. Ὁ Διάκονος Στέφανος κατηγορήθηκε, ὅτι αὐτὴ τὴ νέα κοινωνικὴ ζωὴ καὶ δομὴ τῆς Ἐκκλησίας προσπαθοῦσε νὰ μεταδώσει στοὺς ὁμοφύλους του. Ἡ κατηγορία ἦταν, πὺς ἤθελε νὰ ἀλλάξει «τὰ ἔθη» τους (τὸν τρόπο κοινωνικῆς ζωῆς), πού, ὅπως ἰσχυρίζονταν, τοὺς εἶχε δώσει ὁ Μωϋσῆς (Πράξ. 6,14).

Ἡ θαυμαία ἐκκοσμίκευση μεγάλου μέρους τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας, λόγω τῶν περιπετειῶν της (π.χ. διωγμοί, αἱρέσεις κ.λπ.), διέσπασε αὐτὴ τὴν ἀτμόσφαιρα καὶ δημιούργησε ποικίλα ἐμπόδια στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ αὐξήση τῶν πιστῶν. Ἄμεσο αἰσθητὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὁ περιορισμὸς τῶν χαρισμάτων — ὄχι βέβαια λόγω μὴ ἀναγκαιότητός τους, ἀλλὰ λόγω ἀπουσίας τῶν ἐσωτερικῶν προϋποθέσεων γιὰ τὴν ἀπόκτησή τους (κάθαρση τῆς καρδιάς κοντὰ στὸν ἀγιοπνευματικὰ φωτισμένο Πνευματικὸ Πατέρα). Ἦδη στὰ τέλη τοῦ γ' αἰῶνα ἐμφανίζονται ὁμαδικὲς τᾶσεις φυγῆς ἀπὸ τὸν κόσμον (τις ἐν κόσμῳ κοινωνίας), ὅπως συνέβαινε ἄλλωστε καὶ στὴν Π. Διαθήκη. Ἔτσι ἀρχίζει νὰ «πολιζέται» ἢ ἔρημος, νὰ μεταβάλλεται μὲ τὴν ἀθρόα προσέλευση χριστιανῶν σὲ πόλη - ἀγίπολη. Τὸ κοινόδιο τῆς Ἑνορίας, ὡς ζωὴ ἀδελφοσύνης καὶ ἀγάπης, δηλαδή ὡς ἀδελφότητα, μεταφέρεται στὴν «ἔρημο» καὶ γίνεται πόλις τῆς ἐρήμου καὶ ὄχι μιὰ ἀπλὴ θρησκευτικὴ κοινότητα. Αὐτὴ ἢ «καινὴ» πόλις εἶναι ἡ Μονή. Μιὰ δόλοκληρη καὶ καθολικὴ κοινωνία εἶναι τὸ Μοναστήρι. Κατὰ τὸν π. Γεώργιο Φλωρόφσκυ «ἡ μονὴ δὲν εἶναι κοινωνία ἀπλῶς θρησκευτικὴ, ἀλλὰ μᾶλλον πλήρης κοινότης, ἢ ὁποία διεκδικεῖ καὶ ὀργανώνει δόλοκληρὴ τὴ ζωὴ τῶν μελῶν της»⁷. Ἔτσι ἀπέφευγαν αὐτοὶ οἱ χριστιανοὶ τὴ δική μας τραγικότητα νὰ ὑπάρχουμε σὲ «δύο βασίλεια», στὸ «βασίλειο τοῦ Καίσαρος» καὶ στὸ «Βασίλειο τοῦ Χριστοῦ». Ὁ Μοναχισμὸς δὲν πηγάζει ἀπὸ τὴν ἄρνηση τῆς ζωῆς ἢ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἄρνηση τῆς ἁμαρτίας καὶ τὴν κατάφαση τῆς ὄντως ζωῆς, τῆς Χριστοζωῆς. Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἢ πεμπτοσύνη τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἢ δυναμικότερη, πληρέστερη καὶ συνεπέστερη αὐτοέκφραση⁸.

Συνεπῶς, τὸ Μοναστήρι ἀναδείχθηκε σὲ κιβωτὸ σωτηρίας τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς, τῆς παραδόσεως, ὡς συνεχείας τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἦταν ἐπανάσταση ἐναντίον τῆς Ἐκκλησίας ἢ τῆς Ἱεραρχίας της, γιὰτὶ ἀναπτύχθηκε μέσα στοὺς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας, ὡς Ἐκκλησία τῆς Ἐκκλησίας, διασώζοντας τὴν καθαρότητα καὶ γνησιότητα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Κατὰ τὸν π. Θεόκλητο Διονυσιάτη ὁ Μοναχισμὸς «εἶναι αὐτὴ ἢ Ἐκκλησία, ἐπιδιώκων μὲ συνέπειαν τοὺς σκοποὺς αὐτῆς, οἵτινες συνίστανται εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Εὐαγγελίου ἐν τῷ κόσμῳ καὶ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς... Ἡ θεία βιοτὴ τῶν Μοναχῶν, οὕσα ἀπαύγασμα

7. Βλ. π. Γ. Φλωρόφσκυ, Τὸ σῶμα τοῦ ζῶντος Χριστοῦ, Θεσσαλονίκη 1981², σ. 92.

8. Βλ. τὸ συλλογικὸ τόμο Μοναχισμὸς καὶ σύγχρονος κόσμος, Ἀθήναι 1963 καὶ τὰ σχετικὰ ἄρθρα στὸ βιβλίο τοῦ π. Θεοκλ. Διονυσιάτη, Ἀθωνικὰ ἔθη, Ἀθήναι 1962.

τῆς κατὰ κυριολεξίαν ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ μόρφωμα συνεποῦς οἰκειώσεως τῆς περὶ τελειότητος χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἐδημιούργησε καὶ προέβαλε τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα, ἅτινα συγκροτοῦν ὅτι σήμερον καλοῦμεν ὀρθόδοξον πνευματικότητα, ἡ ὁποία ἀφίκετο ἄχρις ἡμῶν ὡς πατερικὴ παράδοσις⁹.

3. Τὸ "Ἅγιον" Ὄρος καὶ ἡ συνέχεια τῆς παραδόσεως.

Εἶναι γεγονός, ὅτι στὴ χριστιανικὴ ἀρχαιότητα ὑπῆρξαν διάφορα μεγάλα μοναστικά κέντρα, στὴν Αἴγυπτο, τὴν Παλαιστίνην, τὴ Μικρασίαν, τὴν Μεγάλην Ἑλλάδα. Μὲ τὸν καιρὸ ὅμως παρήκμασαν. Ἀπὸ τὸν 10ο αἰῶνα τὸ "Ἅγιον" Ὄρος ἀναζωογόνησε τὸ μοναχικὸ βίον τῶν ἄλλων παρηκμασμένων κέντρων καὶ ἀπέδωκε αὐτὸ μοναστικὸς χώρος πανορθόδοξος καὶ ἐπισημότητος, ποῦ ἐφείλκε τὸ θαυμασμὸ ὄχι μόνον τῶν Ρωμηῶν, ἀλλὰ καὶ «τῶν γύρωθεν ἔθνων», ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ἀλέξιος Α΄ ὁ Κομνηνός, τὰ ὅποια «ἐσεμνύοντο διὰ τὸ μοναδικὸν εἰς τὰ ὅρη τῆς οἰκουμένης ἅγιον Ὄρος». Δίκαια, ἔτσι, σημειώνει ὁ π. Γεώργιος Καψάνης: «Εἶναι μεγάλη εὐλογία, ὅτι ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας ὁ Παντελεήμων Κύριος ἐφύτευσε τὸν παράδεισον τοῦ περιβολιοῦ τῆς Παναγίας, τὸ ἅγιον Ὄρος, γιὰ νὰ ζωογονεῖ ὅλη τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τὴ μυστικὴ ἀκτινοβολία τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ποῦ σκηνώνει στοὺς παλαιούς καὶ νέους ἁγίους του, στὰ ἱερά θεομητοροβάδιστα σκηνοματὰ του, στὴν ἀδιάκοπο καὶ ζῶσα μέχρι σήμερα ἁγιοπατερικὴ παράδοσί του».

Ἔτσι συνδέθηκε στενότερα τὸ "Ἅγιον" Ὄρος μετὰ τὴν ζωὴ καὶ τοὺς πνευματικούς ἀγῶνες τῆς Ἑλληνορθόδοξης Ρωμανίας (Βυζαντίου) καὶ συνέχισε τὴν πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς. Γιατὶ ἰδανικὸ τῆς Ρωμηοσύνης δὲν εἶναι ἡ κατὰ κόσμον σοφία, ἀλλ' ἡ θεία. Ὅχι ὁ κατὰ κόσμον σοφός, ἀλλὰ ὁ κατὰ Θεὸν σοφός, δηλαδὴ ὁ "Ἅγιος". Δείγμα δὲ ἀκμῆς τῆς Ρωμηοσύνης εἶναι τὸ ἐπίπεδο τῆς πνευματικότητος τῆς, δηλαδὴ οἱ "Ἅγιοι" τῆς. Τὸ "Ἅγιον" Ὄρος ἔγινε τὸ θεριόμετρο τῆς πνευματικότητος τοῦ Γένους μας, ποῦ δὲν κυριεύθηκε ἀπὸ τὸ σκότος, οὔτε καὶ στοὺς αἰῶνες τῆς δουλείας, γιατί ποτὲ δὲν ἔλειψαν σ' αὐτὸ οἱ θεούμενοι καὶ τὰ θαυματουργὰ λείψανα, δηλαδὴ οἱ φορεῖς τῆς Χάριτος.

Περαιτέρω ὁ κοινοβιακὸς μοναχισμὸς τοῦ Ἁγίου Ὄρους διέσωσε τὸ ὑπαρκτικὸ πλαίσιο καὶ πρότυπο (MODELLO) τῆς ἑλληνορθόδοξης κοινωνίας. Τόπος καταφυγῆς, ἀνανεώσεως καὶ ἀναγεννήσεως ἀρχόντων καὶ ἀρχομένων, κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀπέδωκε κανόνας στοιχίσεως τῶν ἐν κόσμῳ κοινοτήτων - ἐνοριῶν καὶ πνευματικὸς τροφодότης τῆς ὅλης ζωῆς τους. Κι αὐτὸ σ' ὅλη τὴ διάρκειαν τῆς βυζαντινῆς καὶ μεταβυζαντινῆς περιόδου.

Ὁ τρόπος αὐτὸς λειτουργίας τοῦ Ἁγίου Ὄρους κατέστη δυνατός, διότι τὸ «Περίβόλι τῆς Παναγίας» διασώζει τὴν ἐνότητα καὶ ὀργανικὴν διασύνδεση πνευματικότητος καὶ κοινωνικότητος. Σ' αὐτὸ ἡ πνευματικὴ δὲν ὀδηγεῖται ποτὲ σὲ ἄσαρκο σπιριτουαλισμὸ, οὔτε ἡ πράξις σὲ ἀπνευματιστὸ ἀκτιβισμὸ. Μέσα στὰ μοναστικά κοινοβία του συνειδητοποιεῖται ἀπόλυτα τὸ γεγονός, ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν καταργεῖ τὴ βιωτικὴ μας

διάσταση, ἀλλὰ τὴν ἀγιάζει καὶ τὴ καταξιώνει σὲ ζωὴ τοῦ Σώματός Του. Ἡ πνευματικὴ διαφοροποιεῖται, ἔτσι, ἀπὸ τὴν ἐξαύλωση, τὸν δυαλισμὸ (τὴ «δαιμονοποίηση» τοῦ σώματος), τὴ ρεμβώδη ἀπραξία καὶ κάθε εἶδος «νιρβάνα». Ὁ Χριστὸς μᾶς ἐνωσε ὀλόκληρους στὸ Σῶμά Του, γιὰ νὰ μεταμορφωθεῖ σὲ «πνεῦμα» —προσευχὴ καὶ λατρεία— ὅλη ἡ ζωὴ μας. Καὶ αὐτὸ γίνεται, ὅταν καὶ τὶς θεωρούμενες ὡς ὕλικές - βιωτικὲς πλευρὲς τῆς ζωῆς μας, ἐντάσσουμε μέσα στὴν ἀλήθειά Του, τὶς ἀπελευθερώνουμε δηλαδὴ μετὰ τὴ Χάρη καὶ ἐνίσχυσή Του ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἡ ἡσυχαστικὴ παράδοσις τῆς Ὀρθοδοξίας, ποῦ εἶναι ἡ χριστιανικὴ πνευματικὴ στὴν ἀθηναικότητά της, εἶναι αὐτὸ ποῦ διέσωσε καὶ διασώζει τὸ "Ἅγιον" Ὄρος.

Ὅπως γράψαμε κάπου παλαιότερα, «ὁ ἡσυχασμὸς δὲν νοεῖται στὴν ὀρθοδοξίαν ὡς κατάστασις ἀνενεργοῦ ἀπραξίας. Οἱ ἡσυχαστὲς εἶναι κυριολεκτικὰ πνιγμένοι στὴ δράση. Ὁ ἡσυχαστὴς ἀγωνίζεται νὰ ἐπιτύχει τὴν ὑπέροχη τῆς ἀναγκαιότητος καὶ τοῦ δαιμονικοῦ καὶ νὰ φθάσει στὴν ἐλευθερίαν τῆς Χάρης, μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἀπὸ τὰ πάθη καὶ μετὰ τὸν ἁγιοπνευματικὸ φωτισμὸ. Ὁ κεκαθαρμένος ἡσυχαστὴς δὲν ζεῖ πιά γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, ἀλλ' εἶναι ὅλος ἀγάπη. Αὐτὸ φαίνεται στὴ δομῇ τοῦ κοινοβιακοῦ μοναστηριοῦ. Μέσα σ' αὐτὸ δὲν ἀποκλείονται οἱ καθαροὶ ὕλικοβιωτικὲς δραστηριότητες. Καὶ ἐκεῖ θὰ ἴδωμε τὸν γιατρό, τὸν οἰκονόμο (τὸ διαχειριστὴ τῶν ὕλικῶν ἀγαθῶν), τὸν τζαγκάρη, τὸν φούρναρη, τὸ ράφτη, τὸν μουλάρ. Στὴ μοναστικὴ ὅμως ἀδελφότητα ὅλ' αὐτὰ δὲν εἶναι κερδοσκοπικὰ ἐπαγγέλματα, ἀλλὰ προσφορὰ διακονίας - ἀγάπης. Γι' αὐτὸ ὅλες αὐτὲς οἱ «ἐργασίες» ὄχι μόνον δὲν γίνονται ἐπιμόδιο στὴν «ἀδιάλειπτη» προσευχῇ, ἀλλὰ μετουσιώνονται καὶ αὐτὲς σὲ προσευχῇ, ἀφοῦ στοχεύουν στὴ λειτουργία τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, λειτουργοῦν τὸ μυστήριον τῆς ἀγάπης. Προσευχὴ κάνει ὁ μοναχὸς καὶ ὡς τζαγκάρης, φούρναρης ἢ μουλάρ. Ἡ βιωτικὴ ἀπασχόλησις ἀλλοιώνεται πνευματικὰ σὲ «λογικὴ λατρεία» (Ρωμ. 12,1). Τὸ μοναστικὸ κοινοβίον δείχνει σὲ τελευταία ἀνάλυσι, πῶς εἶναι δυνατόν ἡ κοινωνικοπολιτικὴ διακονία νὰ ἀναχθεῖ σὲ ἐκκλησιαστικὴ πράξις, λειτουργία¹⁰.

Τὴ μεγαλύτερη μάλιστα κοινωνικὴ προσφορὰ, παρὰ τὰ ἀντιθέτως πιστευόμενα, δεχόμεσθε ἡμεῖς οἱ ἐν τῷ κόσμῳ ἀπὸ τοὺς ἐρημίτες καὶ ἀσκητὲς τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ποῦ ἀγρυπνοῦν στὴν ἐρημιὰ τους, ἐνωμένοι πνευματικὰ μετὰ τὸ κοινοβίον τους, καὶ προσεύχονται ἀδιάλειπτα καὶ γι' αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅλο τὸν κόσμον.

Ἡ Ρωμηοσύνη στὰ χρόνια τοῦ Βυζαντίου καὶ τῆς δουλείας εἶχε τὸ "Ἅγιον" Ὄρος ὡς πνευματικὴ τῆς κολυμήθρα, στὴν ὁποία βαπτίζεσταν ἀδιάκοπα ὅλη ἡ ζωὴ τῆς. Μόνον μετὰ τὴν Ἐπανάστασι τοῦ 1821 καὶ κυρίως ἀπὸ τὴν ἴδρυση τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους (1828/1833) ἡ πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ θὰ δένεται ὅλο καὶ στενότερα μετὰ τὴ Δύση - Εὐρώπη σὲ ὅλο τὸ φάσμα τῆς ἐθνικῆς ζωῆς. Στὸ σημεῖο δὲ αὐτὸ ἀκριβῶς ἀναδύεται ἡ σημασία τοῦ Ἁγίου Ὄρους γιὰ τὴν ἐποχὴ μας.

(Συνεχίζεται)

9. Ἀθωνικά ἔθνη, σ. 16/7.

10. Γ. Δ. Μεταλληνοῦ, Ὀρθόδοξη θεώρησις τῆς κοινωνίας, ὅπ. παρ., σ. 53/4.

Ο Ι. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΟΧΗ ΜΑΣ (*)

Τοῦ Ἀρχιμ. ΧΡΥΣ. Π. ΑΒΑΓΙΑΝΟΥ
Ἱεροκῆρυκος Ἱ. Μ. Μυτιλήνης

Τὴν ἴδια γραμμὴ ἐτήρησε καὶ ἀργότερα, ὅταν ἡ θ. Πρόνοια τὸν ἀνέβασε στὸν Ἀρχιεπισκοπικὸ θρόνο, τότε πού ἐκτός ἀπὸ κοινωνικὰ ἄμεσα θέματα εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐπίσης ἄμεσα προτεραιότητας ἐκκλησιαστικά θέματα, ὅπως τὸ θέμα τῶν ἀναξίων κληρικῶν, ὅλων τῶν βαθμῶν, πού σκανδαλίζαν τὸν λαὸ ἢ τὸ πάντα ἐπίμαχο θέμα τῶν σχέσεων Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας. Καὶ τότε καὶ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του μόνιμος ὁδηγὸς στὶς ἀποφάσεις καὶ ἐνέργειές του ἦταν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Πιστεύοντας ἀπόλυτα, χωρὶς ἐπιφυλάξεις, πιστεύοντας στὴν ἀλήθεια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ στὴ συνέχεια τῆς ζωῆς, μετὰ θάνατον, ἐκτιμώντας μὲ αὐτὴν τὴν πίστη του τὰ ἐγκόσμια, τιμές, δόξες καὶ μεγαλεῖα, ἔμεινε ἀνυποχώρητος, ἀκαμπτος. Ἔτσι θυσίασε στὴν ὥραία, τὴν ὑπέροχη ἰδεολογία του τὸν λαμπρότερο θρόνο καὶ στὸ τέλος καὶ τὴν ἴδια τὴν ζωὴ του. Διότι θὰ μπορούσε, ἔστω λίγο ὑποχωρώντας καὶ χρησιμοποιοῦντας τὴν πολιτικὴ δύναμη καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ λαοῦ, νὰ ἔμεινε ἀκόμη στὸ θρόνο. Τότε θὰ κέρδιζε ἴσως κατὰ τὸ εὐσεβὲς κόσμος ἀπὸ τὸ χρυσὸ του στόμα, θὰ ἔχαναν ὅμως οἱ αἰῶνες ὅτι τώρα θανατῶνται καὶ ἐπαινοῦν, ἐπὶ τὸ ἠθικὸ ἀνάστημα πού λέγεται Χρυσόστομος¹⁸.

Ἀπὸ τὴν ἄποψη αὐτὴ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος παραμένει φωτεινὸ παράδειγμα γιὰ ὅλους τοὺς χριστιανούς καὶ ὄχι μόνο εἰδικὰ γὰ τοὺς κήρυκες τοῦ θ. Λόγου ἢ τοὺς κληρικούς, παράδειγμα μοναδικῆς συνέπειας πίστεως καὶ ζωῆς, θεορίας καὶ πράξεως. Μὲ τὴν πολυκύμαντὴ ζωὴ του, φορτωμένος τὸ βάρος πολλῶν καὶ σπανίων ταλάντων, πάλεψε μὲ τὰ θηρία τοῦ ἐ γ ω ἱ σ μ ο ὕ καὶ τῆς ἐ μ π ἄ θ ε ι α ς, πέρασε ἀθλαστὴς μέσ ἀπὸ τὶς συμπληγνᾶδες πέτρες τῆς ὑπερηφάνειας καὶ τῆς ματαιοδοξίας καὶ σὺν ἄλλοις πολυτίμων Ὀδυσσεύς ἐφθασε αἰσίως στὴν πολυπόθητὴ Ἰθάκῃ τῆς αἰωνίου καταπαύσεως, ἔχοντας διαγράψῃ μία περιπετειώδη Ὀδύσεια ἀνεπανάληπτου χριστιανικοῦ ἠθους, ἀτίμητῃ κληρονομίᾳ γιὰ τὶς μελλοντικὲς χριστιανικὲς γενεές.

6. Ἡ φωνὴ τῆς ἀλήθειας.

Τί ὅμως πῶς συγκεκριμένο θὰ εἶχε νὰ προσφέρει στὴν ἐποχὴ μας ὁ Ἱ. Χρυσόστομος; Μὲ τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν εἶναι ἄσχετο ἀσφαλῶς νὰ ὑπενθυμίσουμε στὴν ἀγάπη σας ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ Ἱ. Χρυσόστομου ἀκόμη φέρεται στὰ χεῖλη τοῦ λαοῦ μας. Ἔτσι, ὅταν ἀκούσουν κάποιον νὰ μιλᾷ πεντακάθαρη τὴν ἀλήθεια, ἴσια, χωρὶς περιστροφές, αὐθόρμητα ἀναφωνοῦν: «Πές τα Χρυσόστομο!»! Τοῦτο σημαίνει ἀφ' ἐνός μὲν ὅτι ζῆ στὴν συνείδηση τοῦ Ὁρθόδοξου λαοῦ μας ἡ αἰωνόβια πα-

ράδοση γιὰ τὸ κυριώτερο χαρακτηριστικὸ τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ κήρυκος δηλαδὴ τῆς ἀληθείας πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις, σὲ μικροὺς καὶ μεγάλους, πλούσιους καὶ πτωχοὺς, ἐπίσημους καὶ ἄσημους, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐκφράζεται ἀσυναίσθητα ἡ ἐπιθυμία του γιὰ τὴν παρουσία τέτοιων καθαρῶν, χρήσιμων φωνῶν ἀνάμεσά του.

Ὅρῖστε κάποιον οὐσιώδες σημεῖο ἐπαφῆς τοῦ Ἱ. Χρυσόστομου μὲ τὴν ἐποχὴ μας: Διότι ἐνῶ εἶναι μία καταπληκτικὴ ἐποχὴ στους τομεῖς τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνολογίας, ζῆ καθημερινὰ τὸ ψέμα. Γιὰ τοῦ λόγου τὸ ἀληθὲς θυμηθεῖτε τί πληροφοροεῖσθε σχετικὰ μὲ τὶς συναντήσεις τῶν μεγάλων ἡγετῶν. Ὁραῖα σερβιρισμένα ψέματα μὲ τὰ συνηθισμένα ὑλικά, τὰ χαμόγελα, τὶς χειραφίες καὶ τὰ ἀσαφῆ καὶ παραπλανητικὰ ἀνακοινωθέντα. Τί εἶπαν, ποιές οἱ προθέσεις τους, μόνον ὁ Θεὸς τὰ γνωρίζει.

Καὶ ὅμως ὁ κόσμος ποθεῖ τὴν εἰρήνην, ποθεῖ νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια. Δὲν θὰ εἶναι ἀκριβὲς νὰ ἰσχυρισθούμε ὅτι μόνο ἐπὶ Χρυσόστομου ὁ κόσμος ἀγαποῦσε τόσο τὴν ἀλήθεια, ὥστε ὅταν εἶδε νὰ συλλαμβάνουν τὸν διδάσκαλό του νὰ βάζῃ φωτιὰ καὶ νὰ καίῃ τὴν Ἁγία Σοφία, ἀφοῦ πᾶ μῆσα δὲν θὰ ξανακουγόταν ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας ἢ ὅταν μὲ πόνον ψυχῆς τὸν εἶδε νὰ τὸν σέρνουν στὴν μακρὰ ἐξορία νὰ εὐχεται ἀπελπισμένος «καλύτερα νὰ ἔσθηνε ὁ ἥλιος στὸν οὐρανὸ ἢ νὰ ἔκλεινε τὸ στόμα τοῦ Ἰωάννου στὴ γῆ». «Συνέφερε ἵνα ὁ ἥλιος συνέστειλε τὰς ἀκτίνας αὐτοῦ ἢ ἵνα τὸ στόμα Ἰωάννου ἐσιώπησεν»¹⁹.

Ποῖός δὲν θάθελε σήμερα νὰ βρισκόταν κάποιος μὲ θάρρος, μὲ γενναία ψυχὴ, μὲ πολλὴ ἀγάπη νὰ στεκόταν μπροστὰ στὴ χρυσὴ νεολαία πού γεμίζει καθημερινὰ σχολεῖα καὶ πανεπιστήμια καὶ νὰ πῆ «ἀφήστε παιδιὰ κάθε ἄλλη ἀσχολία καὶ αὐτὰ τὰ ἀνεπανάληπτα χρόνια ἀφοσιωθῆτε στὴ σύντομη μελέτη καὶ τὶς σπουδές σας, γιὰτί ἔτσι τιμᾶτε τὰ ἑκατομμύρια πού γιὰ χάρη σας πληρώνει ἀπὸ τὸ ὑστέρημά του ὁ λαὸς καὶ μόνον ὅταν διακινδυνεύουν τὰ ἱερὰ καὶ ὅσια τῆς φυλῆς μας, μόνον τότε διοχετεύετε καὶ πρὸς τὰ ἄλλου τὸ νεανικό σας σφρῖγος καὶ παλμό... τότε θραῦσε τὸν κάλαμο καὶ γίνε στρατιώτης!...

Ἐχει, λοιπόν, καὶ ἡ ἐποχὴ μας ἀνάγκη ἀπὸ θαρραλέες φωνές τῆς ἀληθείας, τῆς ἀληθείας πού σώζει, πού ἀπελευθερώνει. Βέβαια οἱ φωνές αὐτές δὲν διαρκοῦν πολὺ. Γρηγόρα σκεπάζονται ἀπὸ τὸν θόρυβο τῶν παθῶν, ὅπως ἡ φωνὴ τοῦ γατροῦ ἀπὸ τὶς κραυγές τοῦ ἀνυπόμονου ἀρρώστου. Σκεπάζεται ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ δὲν σβῆνει, μένει, ὅπως καὶ ὁ Θεός. Τὸ ψέμα γράφεται στὴν ἄμμο, ἡ ἀλήθεια πάνω στὴν πέτρα. (Αὐτὸ ἄραγε νὰ ἐννοοῦσε ὁ νεώτερος ποιητῆς μας,

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 183 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

18. Π. Χρήστου, Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, Θρ. Ἠθ. Ἐγχ. 6, 1174.

19. Ἐπιστολὴ τοῦ 125 πρὸς Κυριακόν.

ὄταν τραγουδοῦσε: «πάνω στην ἄμμο την καυτή γράψαμε τ' ὄνομά μας...»).

Ποῦ εἶναι οἱ κατηγορίες, τὰ ὅσα εἶπαν εἰς βάρος του ὁ Θεόφιλος, ὁ Σεβηριανός, οἱ τόσοι ἄσπονδοι ἐχθροὶ τοῦ ἱ. πατρὸς; Τὰ λόγια τους «σκιά ἦν και παρ-έδραμε' καπνὸς ἦν και διελύθη' πομφόλυγες ἦσαν και διερράγησαν' ἀράχη ἦν και διεσπάσθη»²⁰, ἐνῶ ἐκεῖνος πού τόσο κατηγορήθηκε και συκοφαντήθηκε ἔμεινε γιὰ πάντα στην καρδιά και τὴν συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας. «Ὅπως ὁ ἴδιος θὰ γράψῃ στην διακόνισσα Ὀλυμπιάδα, σὲ μία ἀπόρρητη θὰ λέγαμε σήμερα ἐπιστολή' «Καὶ γὰρ ἐκεῖ — στην ἐξορία και τοὺς διωγμοὺς — λαμπροὶ πάλιν ἐπλάκησαν ἡμῖν οἱ στέφανοι, ὡς πάντας ἡμᾶς ἀνακηρύττειν, ἀναγορεύειν, θαυμάζειν, ἐκπλήττεσθαι, ἐφ' οἷς κακῶς παθόντες ἐξεβλήθημεν»²¹.

7. Τὸ ἠθικὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας.

Ἄλλὰ ὑπάρχει και ἄλλο σημεῖο ἐπαφῆς τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου με τὴν ἐποχὴ μας και τὰ προβλήματά της. Βέβαια αἰῶνες πολλοὶ χωρίζουν τὴν δική μας ἀπὸ τὴν δική του και ἐπομένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ταυτίζονται τὰ προβλήματά τους ἢ τουλάχιστον νὰ παρουσιάζουν ὅλα τὴν ἴδια σημασία. Ποῦ ὁ Δ' και ποῦ ὁ Κ' αἰῶνας στὸ τέλος του! Γιὰ παράδειγμα ἔχοντας ὑπόψη τὸν τόπο, ὅπου κατοικοῦμε, τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα τῆς ἐποχῆς μας δὲν ἔχει τὴν ἴδια ὄψη, ὅπως στὰ χρόνια τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου. Ἔτσι, δόξα τῷ Θεῷ, δὲν βλέπουμε σήμερα πεταμένους καταμεσῆς στὸ δρόμο ἀνάπηρους και ἠλικιωμένους νὰ ζητιανεύουν γιὰ νὰ μὴ πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα ἢ πρὸ δυστυχισμένα πλάσματα, ἀγόρια και κορίτσια νὰ ὑπηρετοῦν, νὰ δουλεύουν μᾶλλον σὲ ἀρχοντικά κακόψυχων πλουσίων. Ἡ στοργικὴ φροντίδα τῆς διοικούσης Ἐκκλησίας καθὼς ἐπίσης και ἡ ἀξιεπαινη ἐκτεταμένη κοινωνικὴ Πρόνοια τοῦ Κράτους ἔχουν ἐξαλείψει τὰ θλιβερὰ αὐτὰ φαινόμενα. Τοῦτο φυσικὰ δὲν σημαίνει ὅτι φθάσαμε στὸ ἰδεώδες τῆς πρώτης Ἐκκλησίας, στην ὁποία «οὐδὲ ἐνδεής τις ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς» (Πράξ. 4,34) ἢ ὅτι τὸ κοινωνικὸ πρόβλημα δὲν εἶναι ὀξύτερο σήμερα ἐπὶ παγκοσμίου ἐπιπέδου με τὴν οικονομικὴ ἐξαθλίωση τῶν λεγομένων χωρῶν τοῦ τρίτου κόσμου.

Δὲν εἶναι, ἐπομένως, τόσο τὸ κοινωνικὸ, ὅσο τὸ ἠθικὸ με στενὴ ἔννοια πού συνδέει ἄμεσα τὸν λόγο τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου με τὴν ἐποχὴ μας. Στὴν ἐποχὴ του, ἐποχὴ τοῦ χρυσοῦ αἰῶνα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας ἱστορίας, ἐποχὴ ὅπου τὰ ἔντονα φιλομοναχικά και ἀσκητικά μηνύματα ἔφθαναν μέχρι τὶς χριστιανικὲς οἰκογένειες, ὅπως ἀναφέρθηκε προηγουμένως, τὸ ἠθικὸ πρόβλημα στὶς τάξεις τῶν χριστιανῶν τὸ δημιουργοῦσαν οἱ νέες συνθήκες τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τῆς Ἐκκλησίας καθὼς και ἡ συγκατοίκηση τῶν χριστιανῶν με τοὺς εἰδωλολάτρεις, οἱ ὁποῖοι διατηροῦσαν ἀκόμη συνήθειες τοῦ προχριστιανικοῦ τρόπου ζωῆς.

Σήμερα, τὶς τελευταῖες ἰδίως δεκαετίες, τὸ ἠθικὸ

πρόβλημα στὴν κοινωνία μας τὸ ἐδημιούργησαν πάλι οἱ νέες συνθήκες, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ κυρίως οικονομικές. Ἡ μετανάστευση, ἡ εἰσροὴ ξένου συναλλάγματος, ἡ ἀνοδος τοῦ κατὰ κεφαλὴν εἰσοδήματος με τὴν αὔξηση μισθῶν και ἡμερομισθίων και τὴν εἰσαγωγή προηγμένης τεχνολογίας, ἡ πρὸ δίκαιη κατανομή τοῦ ἐθνικοῦ εἰσοδήματος ἔφεραν κάποια ἀξιόλογη οικονομικὴ εὐεξία με ἀνοδο τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου, ἀλλὰ και παράλληλα ἀνοδο στὶς ἀπαιτήσεις γιὰ περισσότερα ὑλικά ἀγαθὰ.

Ἔτσι και ὁ λαὸς μας ὑστερα ἀπὸ μακρόχρονη περίοδο κοινωνικῶν ἀναστατώσεων και λιτῆς ζωῆς, αἱμάτων και στερήσεων, φτώχειας και δακρύων, μπῆκε με λαχτάρια στὰ γρανάζια τῆς καταναλωτικῆς κοινωνίας. Ἀπέκτησε ἀνετη κατοικία, εὐπρεπῆ, ἐξοπλισμένη με τὰ προϊόντα τῆς σύγχρονης τεχνολογίας, γιὰ τὴν εὐχάριστη διαβίωση και τὴν ψυχαγωγία του, αὐτοκίνητο και ἄλλα ἀγαθὰ. Συγχρόνως ὅμως ἐπηρεασμένος ἀπὸ ξένες με τὸ Ὀρθόδοξο φρόνημα, φιλελεύθερες τάχα ἠθικὲς ἀντιλήψεις, ὥρμησε ἀκάθεκτος στὴν ἀπόλαυση και ἄλλων, ἀπηγορευμένων στὸ παρελθόν, εὐχαριστήσεων και ἡδονῶν. Ἡ θεαματικὴ ἀνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου ὠδήγησε κατὰ κάποιον τρόπο και σὲ μία ἐξίσου θεαματικὴ ἠθικὴ κάθοδο με ἀποτέλεσμα, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, νὰ αὐξηθοῦν τὰ διαζύγια και μέγα μέρος τῆς νεολαίας νὰ χάνῃ πολὺ ἐνωρίς τὴν ἠθικὴ του ἀγνότητα.

Μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ δύσκολο πρόβλημα βρίσκεται σήμερα ἡ ποιμαίνουσα Ἐκκλησία. Τί νὰ κάμῃ; νὰ τὸ ἀγνοήσῃ ἢ νὰ προσαρμόσῃ τὴν ἠθικὴ της διδασκαλία στὶς νέες κοινωνικὲς συνθήκες; Τὸ πρῶτο σημαίνει ἐγκατάλειψη καθήκοντος, τὸ δεύτερο ὑπέρβαση ἀρμοδιότητων, κατάφωρη περιφρόνηση τῆς αἰώνιας ἀρχῆς τοῦ Ἁπ. Παύλου «καὶ ἐὰν ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω» (Γαλ. 1,8).

Ἄν ὅμως στρέψουμε τὴν προσοχή μας στὸν ἱ. Χρυσόστομο θὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι ἀπαιτεῖται συνεχῆς, σταθερὸς και ἐπίμονος ἀγώνας γιὰ τὴν ἀντιμετώπισή του. Ἡ Ἐκκλησία διαθέτει ἀπειρη πνευματικὴ δύναμη. Συνεχίζει τὸ θαυματουργικὸ ἔργο τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ γῆς. «Διὰ τοῦτο οὐκ ἂν ἁμάρτη τις τῆς κιβωτοῦ τὴν Ἐκκλησίαν μείζονα προσειπών. Ἡ μὲν γὰρ κιβωτὸς παρελάμβανε τὰ ζῶα και ἐφύλαττε ζῶα, ἡ δὲ Ἐκκλησία παραλαμβάνει τὰ ζῶα και μεταβάλλει. Οἷόν τι λέγω· εἰσῆλθεν ἐκεῖ ἰέραξ και ἐξῆλθεν ἰέραξ· εἰσῆλθε λύκος και ἐξῆλθε λύκος· εἰσῆλθε τις ἰέραξ ἐνταῦθα και ἐξέρχεται περισσερά· εἰσέρχεται λύκος και ἐξέρχεται πρόβατον, εἰσέρχεται ὄφις και ἐξέρχεται ἀρνίον, οὐ τῆς φύσεως μεταβαλλομένης ἀλλὰ τῆς κακίας ἐλαυνομένης»²².

Ἐχοντας τέτοια ἠθικὴ δύναμη ἡ Ἐκκλησία θὰ ἀγωνισθῇ με τὴν χάρι τοῦ Θεοῦ και με μοναδικὸ ὄπλο τὸν αἰώνιο λόγο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος χαρίζει τὴν πνευματικὴ ἰκανότητα στὸν χριστιανὸ νὰ ξεπεράσῃ τὶς δυσκολίες τῆς ἐποχῆς του. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ἀποτελεῖ τὸ πρὸ ἀποτελεσματικὸ ἀντίδοτο στὰ ἠθικά μικρόβια τῆς ἐποχῆς μας. Χρειάζεται γενικὴ κινητοποίηση, ὥστε ἡ Ἁγία Γραφή νὰ φθάσῃ παντοῦ, στὰ σπίτια, στὰ

20. Εἰς Εὐτρώπιον, 381 Β, ΑΑΠ 10.

21. Ἐπιστολὴ τοῦ 14ῆ πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα, MIGNE PG, 52, 612.

ΑΝΑΣΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΜΟΨΥΧΙΑΣ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΣΚΙΑΔΑΡΕΣΗ

Διευθυντοῦ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Λυκείου Πατρῶν

Ἡ Κυριακή (14.6.1987) πέρασε στήν Ἱστορία ὡς ἡμέρα δόξας καί τιμῆς γιά τόν ἑλληνικό ἀθλητισμό, ἀφοῦ ἡ ἔθνικη μας ομάδα καλαθοσφαιρίσεως ἀναδείχθηκε πρωταθλήτρια Εὐρώπης, χαρίζοντας ἔτσι στήν Πατρίδα μας αἴγλη καί ἔθνικη ὑπερηφάνεια μέσα στόν εὐρωπαϊκό χῶρο.

Τό σημείωμά μας αὐτό δέν φιλοδοξεῖ φυσικά νά δώσει ἀθλητικῆς γνώσεις πού ὁ συντάκτης του βέβαια δέν διαθέτει. Ἀπλῶ ἐπιχειρεῖ νά καταγράψει ὅ,τι ὑπαγορεύει τέτοιες μεγάλες ἔθνικες στιγμές ὁ ἑλληνικός του λόγος καί ἡ ἔθνική του συνείδηση.

Α) Τό πρῶτο πού κατά τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο ὑπογράμμισαν οἱ πρωταθλητές μας «ἔργω καί λόγῳ», μέσα καί ἔξω ἀπό τό στίβο, ἦταν ἡ ἀνάγκη ἔθνικης ὁμοψυχίας. Ἡ πλήρης ἀποκατάσταση τῆς ψυχικῆς ἐνότητας τοῦ λαοῦ μας, ὡς μόνης ἱκανῆς νά σηματοδοτήσῃ μέ ρεαλισμό καί ἐπιτυχία τήν παρατέρα πορεία τοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἶναι —νομίζω— τό κυριόχο μήνυμα αὐτοῦ τοῦ ἔθνικοῦ μας ὁρόσημου. Μήνυμα ἐπίκαιρο καί ἐπιτακτικό. Τό γεγονός τῆς Κυριακῆς, 14 Ἰουνίου, μοῦ ἔφερε στό νοῦ τῆ συγκλονιστική προβληματική τοῦ Πλάτωνα:

«Ἐχομεν οὖν τι μείζον κακόν πόλει ἢ ἐκεῖνο

σχολεῖα, σά γραφεῖα, στοὺς τόπους δουλειᾶς, σάν οὐράνιο ἀποσμητικό γιά νά διώχνη τήν δυσωδία τῆς ἀμαρτίας, σάν φῶς στόν σκοτισμένο νοῦ καί θεία γαλήνη στήν ταραγμένη καρδιά.

Τό ἴδιο ἔκαμε ὁ ἱ. πατήρ. Συγκλονισμένος ὁ ἴδιος ἀπό τήν μυστική γοητεία καί πνευματική δύναμη τῆς Γραφῆς, δίδασκε μέ πάθος μοναδικό τὰ σωτήρια νοήματά της σ' ὅλη του τήν ζωή, ἀπό τήν Ἀντιόχεια μέχρι τήν Κουκουσό. Μερικοί, στήν ἐποχή του, θά τοὺς χαρακτηρίζαμε ρεαλιστές, ἤθελαν νά τοῦ ἀνακόψουν τόν ζῆλο δείχνοντάς του τήν σκληρή πραγματικότητα: «Ἀκούω, φησί, καθ' ἡμέραν, καί οὐ ποιῶ». Ἐκεῖνος ὁμως ἀμετάπειστος. Μέ τήν δική του λογική καί τότε κέρδος θά ἔχη! «Ἀκουε κἂν μὴ ποιῆς· ἐκ γὰρ τοῦ ἀκούειν καί τὸ πράττειν περιγίνεται· κἂν μὴ ποιῆς, αἰσχύνῃ ἐπὶ τῇ ἀμαρτίᾳ»²³.

Πίστη, λοιπόν, ἀπόλυτη χρειάζεται, κατά τόν ἱ. Χρυσόστομο στόν αἰώνιο λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἀλλά καί ἀνάλογος τρόπος ζωῆς. Ὁ ἱ. πατήρ καί δίδασκε καί ζούσε ὁ ἴδιος λιτή, ὑποδειγματική χριστιανική ζωή. Ἀκόμη καί ὅταν ἔγινε Ἀρχιεπίσκοπος στήν Κωνσταντινούπολη. Πίστευε ὅτι ἡ ἄνεση καί ἡ καλοπέραση συνιστᾶ τὸν μεγαλύτερο τοῦ ἀνθρώπου ἐχθρό. «Πρὸς οὐδὲν γὰρ οὕτως ἄχρηστον ἢ ἀνθρωπίνῃ φύσιν ὡς πρὸς ἄνεσιν...»²⁴. Διότι «ὑπνον καταχεῖ τῇ ψυχῇ, χάσμην

ὁ ἂν διασπᾷ καί ποιῇ πολλὰς ἀντί μᾶς; ἢ μείζον ἀγαθὸν τοῦ ἂν συνδῇ τε καί ποιῇ μίαν;»,

πού ἐρμηνευόμενο σημαίνει: «Ἐπάρχει, τάχα κάποιον κακὸν γιά ἓνα κράτος μεγαλύτερο ἀπὸ ἐκεῖνο πού τὸ διασπᾷ καί τὸ κομματιάσει; ἢ μεγαλύτερο ἀγαθὸ ἀπὸ ἐκεῖνο πού τὸ συνδέει καί τὸ συνενώνει;».

Μάθημα, λοιπόν, ψυχικῆς συνοχῆς, συναντίληψης καί συναίνεσης μᾶς ἔδωσαν οἱ πρωταθλητές μας μέ τὸ ἀπογοηθῆτος τους. Χωρὶς νά ζαλισθοῦν ἀπ' τῆ μέθη τῆς μεγάλης νίκης τους ἔδωσαν δείγματα σπάνιου καί ἀκέραιου χαρακτήρα. Νά τί εἶπαν μέ ψυχραιμία ἀγωνιστῶν καί σεμνότητα ἀνθρώπων μέ βάθος:

—«Τὰ συγχαρητήρια ἀνήκουν σ' ὅλον αὐτὸ τὸν κόσμον. Ἐμεῖς εἴμαστε αὐτοὶ πού προσπαθήσαμε νά κάνουμε πραγματικότητα τὰ ὄνειρα ὅλων αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων. Θέλω νά πιστεύω ὅτι αὐτὴ ἡ ἀθλητικὴ μας προσπάθεια θά ἔχει καί κοινωνικὸ ἀντίκτυπο, μᾶς καί εἶδαμε ὅτι ὅλοι μαζί, δουλεύοντας σκληρά, μπορούμε νά φτάσουμε πολὺ ψηλά» (Παναγιώτης Γιαννάκης, ἀρχηγός).

—«Δὲν εἴμαστε ὑπερδύναμη, ἀλλὰ ἡ ομάδα μας ἔδειξε ὅτι μέ σωστή καί συλλογικὴ δουλειὰ μπορούμε νά κάνουμε θαύματα. Πιστεύω ὅτι αὐτὸ πρέπει νά συμβεῖ καί σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς γιά

πολλὴν καί ραθυμίαν ἐμποεῖ, τὰ πάθη διεγείρει πάντοθεν, ὀπλίζει τύφρον, ὀπλίζει ἠδονήν, ὀπλίζει θυμόν, βασκανίαν, κενοδοξίαν, ζῆλον...»²⁵. Λίγα ἀλήθεια κακὰ ἐπεσώρευσε στή ζωή τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου; Ποιανοῦ ἔργο εἶναι ἡ ἠθικὴ ἀναρχία ἢ τὸ παγκόσμιο πρόβλημα τῶν ναρκωτικῶν; Παρὰ τὸ γεγονός ὅμως ὅτι ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὑπέρθε ἀσκητικὴ φύσις καί λαχταροῦσε νά δῇ ὅλο τὸν χριστιανικὸν κόσμον νά ζῆ τὴν πιὸ ὀραία πνευματικὴν ζωὴν, ὥστε ὅλοι μαζί του νά ἀπολαμβάνουν τὰ ἀγαθὰ τοῦ Παραδείσου, ἐν τούτοις δὲν μαχόταν τίς ἀθῶες τέρψεις τῆς ζωῆς; Δικό του εἶναι τὸ σύνθημα: Πάντων ἀπόλαυσον, μόνον ἀμαρτίας ἀπόστηθι...

Ἀσφαλῶς τὸ πρόβλημα τῶν καιρῶν δὲν εἶναι εὐκόλο. Δὲν πρέπει ὅμως νά ἐγκαταλειφθῇ. Τὸ ρεύμα τοῦ πιὸ χυδαίου εὐδαμονισμοῦ παρασύρει ὅ,τι καλὸ στή ζωὴ τοῦ σημερινοῦ χριστιανοῦ. Τὸ κήρυγμα καί ἡ πολιτεία τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου πρέπει ν' ἀποτελέσουν καί πάλι φωτεινὸν ὁδηγὸν στήν σωστικὴν του λύση. Περὶ ψυχῆς ὁ λόγος. Γιά τὰ αἰώνια συμφέροντα τοῦ ἀνθρώπου. Κάθε ὀλιγορία ἐδῶ εἶναι θανάσιμα ἐπικίνδυνα. Κάθε ἀμέλεια ἐπικατάρατη.

(Τέλος)

24. Κατήχησις Ε, 15 ΑΑΠ 7.

25. Εἰς τὰς Πράξεις, Ὀμιλ. ΚΔ', ΑΑΠ 77, 334.

23. Εἰς τὸν Λάζαρον καί τὸν πλούσιον ΣΤ' 775 Α, ΑΑΠ 15.

να μπορέσει να πάει μπροστά ο τόπος μας» (Νίκος Φιλίππου).

Β) Οί πρωταθλητές μας έδωσαν μιὰ ἄλλη διάσταση ὄχι μόνο στὸ σύγχρονο ἑλληνικὸ ἀθλητισμὸ ἀλλὰ καὶ στὴν εὐρύτερη ἑλληνικὴ σημερινὴ πραγματικότητα. Ἐδειξαν ὅτι ἂν θέλομε μ πο ρ ο ὦ με ὅλοι μας, Λαὸς καὶ Ἑγεσία, νὰ μὴν ἀκροβατοῦμε πάνω στὸ σχοινὶ τῆς διχόνοιας γιὰ νὰ ξεπεράσουμε τὸ δύσκολο παρὸν καὶ νὰ ἀντιμετωπίσουμε μὲ ἐπιτυχία καὶ δημιουργικότητα τὸ ἀγνωστὸ μέλλον μας. Ἡ καταιγίδα εἶναι ἤδη ὄρατὴ καὶ χρέος μας εἶναι νὰ κάνουμε σωστὴ ἐκτίμησὴ τῆς καὶ νὰ τὴν ξεπεράσουμε ἤρεμα καὶ νικηφόρα. Εἶναι ἱστορικὴ ἀνάγκη νὰ ὑπερβοῦμε τούτη τὴν κρίσιμη ὥρα τὸν δαιδαλώδη καὶ ἀνεξιχνίαστο χαρακτῆρα μας πὺν κατὰ τὴ μακραίωνη ἱστορία μας δυστυχῶς ἀποδείχθηκε πολλὲς φορὲς ἀντιφατικός. Ἀποτελεῖ ἀνάγκη καὶ ἀγωνιώδη κραυγὴ τοῦ σημερινοῦ ἱστορικοῦ γίγνεσθαι ὁ σύγχρονος Ἕλληνας, βρισκόμενος στὸ κατώφλι τοῦ 21ου αἰῶνα, νὰ ὀπλισθεῖ μὲ ψυχραιμία καὶ σύνεση ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ἰσορροπία, εὐθύτητα καὶ εἰλικρίνεια, ἐργατικότητα καὶ δημιουργικὴ φαντασία, ἀποφασιστικότητα καὶ θάρρος, τόλμη καὶ λεβεντιά, ἀντικειμενικότητα καὶ ρεαλισμὸ, πίστη καὶ σταθερότητα στὴν Ἑλληνορθόδοξη παράδοσή του, στὴν Ἐκκλησία του, στὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερὰ τῆς φυλῆς του.

Ἔτσι θὰ μπορέσει νὰ μὴ σκύψει τὸ κεφάλι μπροστὰ στὴ θύελλα καὶ νὰ μὴ «παίξει» τὸ μέλλον του. Τὰ λόγια τοῦ Παναγιώτη Φασούλα εἶναι, νομίζω, ἀρκετὰ διδακτικά: «Ἐμεῖς δὲν παίζουμε αὐτὸ τὸ ἄθλημα ἀπλῶς γιὰ νὰ παίζουμε. Προσπαθοῦμε μέσα ἀπὸ αὐτὸ νὰ δείξουμε ὅτι εἴμαστε ἄνθρωποι πὺν δὲν σκύβουν τὸ κεφάλι, δὲν τὸ βάζουν κάτω. Αὐτὸ θέλουμε νὰ δείξουμε στὸν κόσμο».

Ἐπὶ τέλους εἶναι καιρὸς ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ διαψεύσουμε τὸν δικαστὴ Κέλλυ, ὁ ὁποῖος δίνοντας σὲ κάποιον διαγωνισμὸ τὴν προσωπογραφία μας σημειώνει:

«Μπροστὰ στὸ δικαστήριον τῆς ἀδέκαστης ἱστορίας, ὁ Ἕλληνας ἀποκαλύφθηκε ἀνεκάθεν κατώτερος τῶν περιστάσεων, καίτοι ἀπὸ ἀποψη πνευματικὴ κατεῖχε πάντοτε τὰ πρωτεία. Ὁ Ἕλληνας εἶναι εὐφρέστατος, ἀλλὰ οἰηματίας, δραστήριος, ἀλλὰ καὶ ἀμέθοδος, φιλότιμος ἀλλὰ καὶ πλήρης προλήψεων, θερμόαιμος, ἀνυπόμονος, ἀλλὰ καὶ πολεμιστὴς. Ἐκτίσε τὸν Παρθενῶνα καί, μεθυσμένος ἀπὸ τὴν αἴγλη του, τὸν ἄφησε ἀργότερα νὰ μεταβληθεῖ σὲ ἐρείπια. Ἀνέδειξε τὸν Σωκράτη γιὰ νὰ τὸν καταδικάσει νὰ πιεῖ τὸ κώνειο! Ἀνεκήρυξε δίκαιο τὸν Ἀριστείδη γιὰ νὰ τὸν ἐξοστρακίσει. Ἐδημιούργησε τὸ Βυζάντιον γιὰ νὰ τὸ ἐγκαταλείψει καὶ νὰ περιέλθει στοὺς Τούρκους. Ἐκάμε τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821 γιὰ νὰ τὴν διακινδυνεύσει. Μετεκάλεσε τὸν Καποδίστρια γιὰ νὰ τὸν δολοφονήσῃ, τὸν Ὀθῶνα γιὰ νὰ τὸν ἐξορίσῃ. Ἐδημιούργησε τὸ 1909 γιὰ νὰ τὸ λησμονήσῃ. Ἐτριπλασίασε τὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν συνέχεια τὴν ἐξέθεσε σὲ κίνδυνον, ὥστε νὰ τὴν κηδεύσει. Κόπτεται τὴν μίαν στιγμὴν διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ

ἀμέσως τὴν ἄλλην μισεῖ ἐκεῖνον πὺν ἀρνεῖται νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ ψεῦδος. Παράδοξο πλάσμα, ἐκκλησιαστικὸ, ἀτίθασον, ἡμικαλοῦ, ἡμικακοῦ ἀβεβαίον διαθέσεων, σοφώμορον καὶ ἐγωπαθὲς. Ὁ Ἕλληνας! Ἄν θέλετε θαυμάστε τον! Ἄν προτιμᾶτε λυπηθεῖτε τον! Ἄν μπορεῖτε, ταξινομήσατέ τον!».

Γ) Ὑπογράμμισαν κατὰ τρόπο κατηγορηματικὸ ἀλλὰ καὶ μὲ αὐθορμητισμὸ καὶ σεμνότητα ὅτι οἱ ὅποιες ἐπιτυχίες τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ἀφετηρία ὄχι τόσο ὑλικὴ ὅσο πνευματικὴ — ἂν θέλετε — θεϊκὴ. Ὁ Ἀργύρης Καμπούρης, πὺν σφράγισε τὴ νίκη εἶπε: «Στὸ τέλος χρειαζόταν ψυχραιμία. Δοξάζω τὸν Θεὸ πὺν τὴν εἶχα καὶ εὐστόχησα στὶς βολές. Μπράβο σ' ὅλους». Ἐνῶ τὸ διάσημον ἀστὲρι τοῦ Πανευρωπαϊκοῦ Πρωταθλήματος Νίκος Γκάλης, δίνοντας μιὰ εὐρύτερη διάσταση στὴν ἱστορικὴ νίκη, δὲν ἐδίστασε νὰ ὁμολογήσῃ ὅτι: «Τὴν εὐτυχία ὁ ἄνθρωπος θὰ πρέπει νὰ τὴ ζητήσῃ μέσα του. Ἄλλοίμονον ἂν περιμένει νὰ τοῦ τὴ φέρει κάποιον σύστημα».

Ἄς μοῦ ἐπιτραπῇ, κλείνοντας αὐτὲς μου τὶς ἀπλὲς σκέψεις, νὰ σημειώσω ὅτι ὄχι μόνο αὐτὸ καθαυτὸ τὸ γεγονός τῆς νίκης μὰ καὶ τὰ λόγια, τὸ ἦθος καὶ τὸ ὕψος τῶν Πρωταθλητῶν μας ὑπῆρξαν —πρέπει νὰ ὑπῆρξαν— ἀφρηνιστικὰ γιὰ ὅλους μας καὶ θάλεγα ἰδιαίτερα γιὰ τὶς ἡγεσίες μας. Ἴσως κάτι ἔχουν νὰ διδαχθοῦν ὄχι μόνο οἱ Γιουγκοσλάβοι ἀλλὰ καὶ οἱ Ρῶσοι πὺν δυστυχῶς γι' αὐτοὺς, ἐκτίμησαν τὴ νίκη μας μικρόψυχα ἢ καὶ διαστρεβλωτικά. Πάντως «Ἡ Χάρις καὶ ἡ δύναμις τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας μας, ὅπως εὐχήθηκε ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας μας».

«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία μὲ τὸ εἰδικὸ ἱεραποστολικὸ περιοδικὸ «Πάντα τὰ Ἔθνη»

* πληροφορεῖ ὑπεύθυνα γιὰ τὸ ἱεραποστολικὸ ἔργο πὺν ἀσκεῖ σήμερον ἡ ὀρθόδοξη Ἐκκλησία,

* περιγράφει τὸ περιβάλλον μέσα στὸ ὁποῖο ἀσκεῖται ἡ ἱεραποστολή.

Ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐγγραφοῦν συνδρομητὲς μποροῦν νὰ στείλουν τὴν ἐτήσια συνδρομὴ τους (300 δρχ.) στὴ διεύθυνση:

Ἀποστολικὴ Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος — «Πάντα τὰ Ἔθνη», Ἴω. Γενναδίου 14, 115 21 Ἀθήνα. Τηλ. 7212.112.

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΕΞΟΜΟΛΟΓΗΣΕΩΣ

Τοῦ Ἀρχιμ. ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ Κ. ΤΣΙΡΚΑ
ΝΑ·Ι·ΡΟΒΙ - ΚΕΝΥΑ

Οἱ σεβαστοὶ καὶ ἀγαπητοὶ ἀναγνώστες τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ» θυμοῦνται τὸ ἄρθρο μὲ τὸν τίτλο: ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ πὸν δημοσιεύθηκε παλαιότερα.

Θὰ θέλανε ἀσφαλῶς νὰ μάθουν καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀπὸ τὴν πρώτη ἐξομολόγηση τῶν νέων, στὴν περιοχὴ τοῦ ΝΤΕΡΙ, στὴν Κένυα.

Νὰ μερικὰ ἀποσπάσματα πὸν ἔστειλαν:

«... Νιώθω εὐγνωμοσύνη πὸν ἤρθες νὰ μᾶς ἐλευθερώσεις διὰ μέσου τῆς τελέσεως τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐξομολόγησεως. Εὐχαριστῶ τὸ Θεό. Τώρα εἶμαι ἐλεύθερη...».

«Πρὶν ἀπ' τὴν ἐξομολόγηση αἰσθανόμουν ἄρρωστη καὶ λυπημένη καὶ ντροπέομουν νὰ κηρύξω τὸ Χριστὸ μετὰξὺ τῶν φίλων μου. Ὑστερα ὅμως ἀπὸ τὴ διδασκαλία περὶ ἐξομολόγησεως ἡ καρδιά μου γέμισε ἀπὸ χαρὰ καὶ μυστηριώδη δύναμη, πὸν μὲ βοήθησε νὰ μετανοήσω εἰλικρινὰ καὶ νὰ ἐξομολογηθῶ τὰ πολλὰ μου ἁμαρτήματα, πὸν εἶχαν γίνει ἕνα τεῖχος μετὰξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ».

«Σήμερα ἐκεῖνο πὸν αἰσθάνομαι εἶναι νὰ ἐπαναλαμβάνω τὴν προσευχὴ πὸν μᾶς δίδαξε ὁ φοιτητῆς ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, Γίε καὶ Λόγε τοῦ Θεοῦ, ἐλέησόν με τὴν ἁμαρτωλή».

«... Αἰσθάνομαι μέσα μου ἄγνωστα αἰσθήματα καὶ κείνο πὸν μπορῶ νὰ πῶ εἶναι πὸς ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ βασιλιάς μου, πὸν κυβερνᾷ τὴν καρδιά μου...».

«Ὅταν τέλειωσε ἡ ἐξομολόγηση τῶν ἁμαρτιῶν μου, αἰσθάνθηκα χαρούμενος καὶ εὐτυχιμένος, σὲ ὅλο μου τὸ εἶναι. Πρὶν ἀπ' τὴν ἐξομολόγηση αἰσθανόμουν κουρασμένος ἀπὸ τὸ βάρος τῶν ἁμαρτιῶν μου, πὸν βρίσκουν τὴν καρδιά μου... Εὐχαριστῶ τὸ Θεό! Τώρα πᾶ δὲν εἶμαι σκλάβος, γιατί ἀνακάλυψα τὴν ἐλευθερία πὸν μοῦ ἔδωσε ὁ Κύριος διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολόγησεως...».

«... Ὅταν ἐξομολογήθηκα τὶς ἁμαρτίες μου αἰσθάνθηκα μιὰ θεραπευτικὴ δύναμη, σὰν νὰ ἀναγεννήθηκα...».

«... Ὅταν τέλειωσα τὴν ἐξομολόγηση μου αἰσθάν-

θηκα μιὰ μυστηριώδη χαρὰ νὰ γεμίζει ὁλόκληρο τὸ εἶναι μου...».

«Μετὰ τὴν ἐξομολόγησή μου αἰσθάνθηκα τὴν καρδιά μου καθαρισμένη καὶ ἀγνή... ἔγινε νέος ἄνθρωπος...».

«... Μετὰ τὴν ἐξομολόγηση γέμισα ἀπὸ χαρὰ. Ἐγὶνα νέος καὶ ἀλλαγμένος ἄνθρωπος, ἐν Χριστῷ».

«... Μετὰ τὴν ἐξομολόγηση αἰσθάνθηκα τὴν καρδιά μου νὰ φλέγεται ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα...».

«... Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐξομολόγησή μου εἶχα ἕνα μεγάλο βάρος στὴν καρδιά μου, ἀλλὰ ὕστερα αἰσθάνθηκα πολὺ ἐλεύθερη καὶ ἡ καρδιά μου πλημμύρισε ἀπὸ χαρὰ...».

«... Πρὶν ἀπὸ τὴν ἐξομολόγηση αἰσθανόμουν σὰν ἄρρωστη... ὕστερα αἰσθάνθηκα σὰ νὰ πῆρα κάποιον φάρμακο. Τὸ φάρμακο αὐτὸ προήλθε ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα... Εἶναι ἕνα καινούργιο Πνεῦμα μέσα στὴν καρδιά μου... Δόξα σοι ὁ Θεός! Δέξαι με στὴ Βασιλεία Σου καίτοι εἶμαι ἁμαρτωλή...».

«... Εἶμαι πολὺ χαρούμενη μετὰ τὴν ἐξομολόγηση. Ὅλο τὸ βάρος πὸν εἶχα στὴν καρδιά μου ἔφυγε, μὲ τὴν δύναμη τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τότε ἄφησα ὅλες τὶς κακὲς συνήθειες πὸν εἶχα καὶ ἄρχισα νέα ζωὴ ἐν Χριστῷ...».

Νομίζω πὸς στὰ παραπάνω δὲν χρειάζονται σχόλια.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Ο ΓΛΥΚΑΣΜΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Εἰσαγωγή στὴν Ὁρθόδοξη λειτουργικὴ πνευματικότητα καὶ ἐνδιαφέροντα ἐρμηνευτικὰ σχόλια στὸν Ἀκάθιστο Ὑμνο καὶ τοὺς Ὑμνοὺς τοῦ Τριωδίου.

ΕΡΩΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ τοῦ Π. Β. Πάσχου. Περιέχει βίους ἁγίων τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας καὶ κατασκευτικὰ κεφάλαια ὀρθόδοξου πνευματικότητος στολισμένα μὲ πολλὰς βυζαντινὰς εἰκόνες.

ΧΡΟΝΟΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΟΛΑ

ΤΟΥ κ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ
 Έπ. Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Σύγκρουση καθηκόντων

«Γιὰ τοὺς ἄλλους ἔχεις πάντα καιρὸ καλὸ μπαμπά. Ἐμένα, ἐμᾶς ὅλους ἐδῶ στὸ σπίτι, πότε θὰ μᾶς δεῖς; Ἄφου σήμερα μοῦ εἶχες ὑποσχεθεῖ ὅτι θὰ μὲ πᾶς βόλτα γιὰ νὰ μιλήσουμε καὶ τώρα φεύγεις πάλι»;

Δίκαιο τὸ παράπονο τοῦ δεκάχρονου ἀγοριοῦ πρὸς τὸν ἱερέα πατέρα του. Ἔτσι τὸ ἀντιλαμβάνεται κι ἐκείνος, ὅταν, ἀναγκασμένος ἀπὸ ἓνα ἐπείγον τηλεφώνημα, ξεσηκώνεται Κυριακὴ ἀπόγευμα γιὰ νὰ ἐπισκεφθεῖ κάποιον ἐνορίτη του, πού τὸν ζητοῦσε ἐσπευσμένα σὲ μιὰ του ἀνάγκη ἀμετάθετη, παρὰ τὴν ὑπόσχεση πού εἶχε δώσει στὸ παιδί του γιὰ περίπατο.

Αὐτοῦ τοῦ τύπου οἱ σκηνὲς πρέπει νὰ εἶναι συχνὲς ἀπ' ὅλα αὐτὰ πού μοῦ διηγοῦνται φίλοι ἱερεῖς. Τοὺς φέρνουν μπροστὰ σὲ διλήμματα, ὅταν ἀντιμετωπίζουν τέτοιες καταστάσεις, σὲς ὅποιες πρέπει νὰ διαλέξουν τί θὰ κάνουν μὲ τὸν χρόνο τους. Γνωρίζουν ὅτι πρέπει νὰ εἶναι διαθέσιμοι γιὰ τοὺς ἄλλους, νὰ προβλέπουν χρόνο γιὰ ἐκείνους πού ἔχουν τὴν ἀνάγκη τους, αἰσθάνονται ὅμως ὅτι ἔχουν ὑποχρεώσεις καὶ πρὸς τὴν οἰκογένειά τους καὶ πρὸς τὸν ἑαυτὸ τους.

Διλήμματα, τριλήμματα, συγκρούσεις ἐσωτερικὲς κι ἐξωτερικὲς βρίσκονται στὴν ἡμερησία καὶ τὴ νυκτερινή... διάταξη στὴ ζωὴ ἐνὸς ἱερέως. Ἡ Ἱερωσύνη ὅπως ἢ Ἱατρικὴ καὶ ἄλλες συναφεῖς ἐργασίες εἶναι ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ «ἐπαγγέλματα» πού δὲν μποροῦν νὰ τηρήσουν πάντοτε τίς ἐπαγγελίες καὶ τίς ὑποσχέσεις τους.

«Φυγὴ στὴν ἐργασία» ἢ ἔλλειψη ὀργανώσεως;

Ἀφῆνουμε, βέβαια, ἔξω ἀπὸ τὴ συζήτηση τὸ ἐνδεχόμενο, ἢ «ἐπαγγελματικὴ» ἀπασχόληση νὰ εἶναι ἓνα εἶδος ὑπεφυγῆς γιὰ τήρηση ὀρισμένων βασικῶν ὑποχρεώσεων πρὸς τὴν οἰκογένεια. Τότε βρισκόμαστε μπροστὰ στὸ φαινόμενο πού τὸ ἀποκαλοῦν «φυγὴ στὴν ἐργασία», ἐπίδειξη ὑπέρμετρου ἐπαγγελματικοῦ ζήλου, συνεχῆ ἢ ἀπασχόληση μὲ καθήκοντα πού δημιουργοῦνται στὸν

ἐπαγγελματικὸ χῶρο ἢ τὰ δημιουργοῦμε οἱ ἴδιοι γιὰ νὰ βρῖσκουμε ἀφορμὴ νὰ λείπουμε ἀπὸ τὸ σπίτι, νὰ μὴν ἀσχολούμεθα μὲ τὰ προβλήματα πού ἀνακύπτουν, μὲ τὰ προβλήματα τῆς πρεσβυτέρας, τῶν παιδιῶν. Ἡ ὑπερβολικὴ ἐξᾶλλο ἐξωτερικὴ ἐργασία μᾶς δίνει μιὰ δικαιολογία ἀποφυγῆς τοῦ οἰκογενειακοῦ ἀλλὰ καὶ τοῦ προσωπικοῦ προβληματισμοῦ.

Ὁ καθένας μας θὰ πρέπει ν' ἀναζητήσει μέσα του τὰ πιθανὰ αἷτια τέτοιων καταστάσεων, ὅταν δὲν προέρχονται ἀπὸ πραγματικὲς ἐξωτερικὲς ἀφορμὲς, ἀλλὰ πλάθονται γιὰ νὰ μᾶς δώσουν ἓνα ἄλλοθι, πού νὰ δικαιολογεῖ τὴν ἀπουσία μας ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ... ἐγκλήματος.

Θὰ πρέπει, ἀκόμα, νὰ δοῦμε καὶ τὴν περίπτωση μιᾶς ἔλλειψης ὀργανώσεως τοῦ χρόνου μας καὶ καλῆς διευθετήσεώς του. Πόσες φορὲς δὲν σπαταλοῦμε τὸν καιρὸ μας μὲ ἀσκοπες συζητήσεις, μὲ ἀστοχὴ παράταση τηλεφωνικῶν συνδιαλέξεων, μὲ προσωπικὴ ἐκτέλεση ἐργασιῶν πού θὰ μπορούσαν νὰ τίς ἀναλάβουν συνεργάτες μας, μὲ μετακινήσεις πού δὲν εἶναι ἐπείγουσες καὶ θὰ μπορούσαν νὰ ἀναβληθοῦν. Πόσες φορὲς στὴν ὑπάρχουσα πίστωση χρόνου δὲν κάνουμε ἀφαιμακτικὲς ἀναλήψεις τέτοιες πού νὰ κινδυνεύει ὁ λογαριασμός μας νὰ μηδενισθεῖ.

Ποσοτικὴ ἢ ποιοτικὴ παρουσία

Μιὰ ἄλλη πτυχὴ τοῦ προβλήματος εἶναι ὅταν διαθέτουμε χρόνο γιὰ τὸ σπίτι μας χωρὶς στὴν πραγματικότητα νὰ τὸν διαθέτουμε. Ποσοτικὰ εἴμαστε ἐν τάξει, ποιοτικὰ ὅμως ἐν ἀταξίᾳ. Συμβαίνει, δηλαδή, νὰ ἀποδίδει τέλεια τὴν κατάστασή μας ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι εἴμαστε «φεύγουσα παρουσία» ἢ «μένουσα ἀπουσία» ἢ ἀκόμα πῶς ἐλληνικὰ «παρόντες τῷ σώματι, ἀπόντες τῷ πνεύματι». Καὶ τοῦτο γίνεται αἰσθητὸ στοὺς ἄλλους.

Οἱ αἰσθήσεις μας κι αὐτὲς μᾶς δημιουργοῦν ἓνα ἄλλο ἄλλοθι καὶ παίζουν μαζί μας ἓνα ἄσχημο παιχνίδι. Βλέπουμε καὶ δὲν βλέπουμε, ἀκοῦμε δῆθεν μὰ δὲν ἀκοῦμε κι ἄς κάνουμε ὅτι εἴμαστε ὅλο αὐτὰ ἄγ-

γίζουμε χωρίς να μᾶς ἀγγίζει τίποτα· δοκιμάζουμε χωρίς να γευόμαστε· μυρίζουμε χωρίς να ὀσφραϊνόμαστε. Χωρίς μάλιστα να πραγματοποιηῆται αὐτὸ πού ὀνομάζουμε «νέκρωση τῶν αἰσθήσεων» πού θὰ λογιζόταν τελικὰ πνευματικὴ κατάκτηση. Συμπεριφερόμαστε, θὰ ἔλεγα, σὰν ἐκείνον πού θάνει γυαλιὰ ἡλίου, τὰ πιὸ σκοῦρα, εὐκαίρως - ἀκαίρως, ὄχι τόσο γιὰ νὰ προφυλάξει τὰ μάτια του ἀπὸ τὸ φῶς ὅσο γιὰ νὰ κρύψει τὰ αἰσθημάτά του ἢ τὴ νύστα του ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

«Νὰ σᾶς πῶ, μοῦ ἔλεγε πρὸ καιροῦ μία πρεσβυτέρα. Δὲν μὲ πειράζει πού ὁ παπὰς μου λείπει πολλές ὥρες ἀπὸ τὸ σπίτι. Ξέρω ὅτι ὅταν εἶναι μαζί μας στὸ σπίτι, εἶναι μὲ μᾶς γιὰ μᾶς, μὲ ἀνύσταχτη προσοχή. Εἶναι, δηλαδή, παρών».

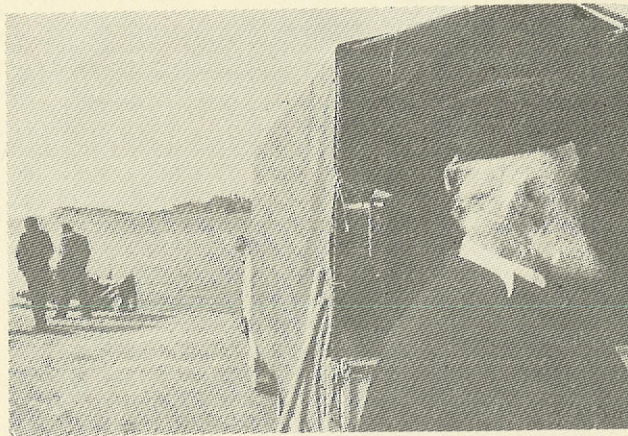
«Ποιμαίνοντες ἑαυτούς»

Μιά τέτοια «ποιοτικὴ» παρουσία μὲ τοὺς δικούς του τοῦ παρέχει ἀσφαλῶς καὶ δυνατότητες γιὰ μιὰ «διακριτικὴ» ἀπουσία του ὥστε νὰ βρεθεῖ καὶ ὁ ἴδιος πιὸ κοντὰ μὲ τὸν ἑαυτό του. Νὰ ποιμάνει κι αὐτὸς τὸν ἑαυτό του, νὰ τὸν βοσκῆσει «ἐν νομῇ ἀγαθῇ», πράγμα τόσο ἀναγκαῖο καὶ χρήσιμο γι' αὐτὸν καὶ γιὰ ὅσους περιβάλλει.

Πόσες φορές δὲν λησμονεῖ τὴν ἀνάγκη αὐτὴ καὶ ξεχνιέται... δίνοντας, δίνοντας μέχρις ἐξαντλήσεως καὶ τῶν τελευταίων ἀποθεμάτων πού διαθέτει. Ἐχοντας μπεῖ σ' ἓνα πρόγραμμα συνεχοῦς ὠραρίου γιὰ τοὺς ἄλλους ἀφήνει ἐκτὸς σχεδίου τὸ δικό του τὸ πρόγραμμα. Ἀφήνει γιὰ εὐθετώτερο χρόνο τὴν ἐνασχόλησή του μ' αὐτό. Γιὰ τίς διακοπές, γιὰ τὸ καλοκαίρι... Περιόδους κατὰ τίς ὁποῖες ἐλπίζει ν' ἀναπληρώσει ὅλα τὰ κενά, ὅλες τίς ἐλλείψεις. Δυστυχῶς, ὅμως, ὁ χρόνος τὸν κυνηγáει, τοῦ ξεφεύγει, γλυστράει μὲς' ἀπ' τὰ χέρια του κι ἀπελπίζεται.

Ἐκεῖνο πού χρειάζεται ἐνδεχομένως εἶναι μιὰ ἀδιάκοπη «διακοπὴ» στὴν καθημερινότητά νὰ μεταλαμβάνει ἀνελλιπῶς κάθε ἡμέρα καὶ τὸ μικρότερο κομμάτι τοῦ ἐπιούσιου ἄρτου του. Πόσοι δὲν τὸ λησμονοῦμε; Ἄν ἀκολουθήσουμε τὴν πιὸ πάνω πρόταση διακόπτουμε, χωρίς νὰ διακόπτουμε ἐν τούτοις, ἐπὶ εἰκοσιτετραῶρου θάσεως. Ἐνῶ ἀσχολούμεθα μὲ τοὺς ἄλλους, ἀσχολούμεθα καὶ μὲ τὸν ἑαυτό μας. Ποιμαίνοντες ποιμενόμεθα καὶ ποιμαινόμενοι ποιμαίνουμε. Τὸ ταξίδι μας μιᾶς ἀτέλειωτης μέρας μέσα στὴ νύχτα γίνεται νυχθήμερη ἀκολουθία. Ἐπιστρέφουμε ἀνανεωμένοι στὴν καθημερινή μας ἀφετηρία προσδοκώντας τὸ προσωρινό μας τέρμα, τὸν ὕπνο τὸν βραδινὸ «εἰς ἀνάπαυσιν σώματος καὶ ψυχῆς».

Ἕνας κύκλος κλείνει καὶ ἓνας ἄλλος ἀνοίγει· μέ-

«Καιρὸς παντὶ πράγματι...». Φωτογραφία Μανώλη Μπαμπούση.

σα σ' αὐτὸν εισέρχονται καὶ χωροῦν ὄλοι. Οἱ οἰκεῖοί μας καὶ πιὸ κοντινοὶ μας, ἡ πρεσβυτέρα μας καὶ τὰ παιδιά μας, τὰ πνευματικὰ μας παιδιά, ἡ ἐνορία μας, ἅπας ὁ κόσμος· ἡ καρδιά μας χτυπᾷ ξεχωριστὰ γιὰ τὸν καθένα ἔχοντας βρεῖ τὸν δικό της ρυθμὸ.

Καλὸ ὑπόλοιπο καλοκαίρι!

ΜΕΤΑΛΗΨΗ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εἶπε ὁ Ἀβδᾶς Ἰωάννης*: «Ἐγὼ θέλω ὁ ἄνθρωπος νὰ παίρνῃ κάτι ἀπὸ ὅλες τίς ἀρετές. Λοιπὸν, κάθε μέρα, ἀφοῦ σηκώνεσαι τὸ πρωτὶ, κάνε ἀρχὴ σὲ κάθε ἀρετὴ καὶ θεῖα ἐντολή, μὲ πολὺ μεγάλη ὑπομονή, μὲ φόβο καὶ μακροθυμία, μὲ ἀγάπη Θεοῦ, μὲ κάθε προθυμία ψυχῆς καὶ σώματος, μὲ ταπείνωση πολλή, ὑπομένοντας στὴ θλίψη τῆς καρδιάς καὶ στὴν ἐσωτερικὴ προσοχή, μὲ πολλὴ προσευχὴ καὶ ἱκεσίες καὶ στεναγμούς, μὲ καθαρὴ γλῶσσα καὶ προσοχὴ στοὺς ὀφθαλμούς. Νὰ σὲ ταπεινώσουν καὶ νὰ μὴ ὀργίζεσαι. Νὰ εἰρηνεύς καὶ νὰ μὴ ἀνταποδίδῃς κακὸ ἀντὶ κακοῦ. Νὰ μὴ προσέχης στὰ φταιξίματα τῶν ἄλλων. Νὰ μὴ δίνῃς σημασία στὸν ἑαυτό σου, ἀλλὰ νὰ τὸν θαρῆς σὰν τὸ τελευταῖο ἀπὸ ὅλα τὰ δημιουργήματα. Ἀποτάσσοντας τὰ ὕλικά καὶ τὰ σχετικὰ μὲ τὴ σάρκα. Σὲ σταυρό, σὲ ἀγῶνα, σὲ πτωχεῖα πνεύματος, σὲ προαίρεση καὶ ἄσκηση πνευματικὴ, σὲ νηστεία, σὲ μετάνοια καὶ κλαυθμὸ, σὲ ἀγῶνα πολέμου, σὲ διάκριση, σὲ ἀγνόητα ψυχῆς, σὲ μετάληψη ἀγαθῆ. Σὲ ἡσυχία, τὸ ἐργόχειρο. Στὶς νυχτερινές ἀγρυπνίες, μὲ πείνα καὶ δίψα, μὲ κρύο καὶ γυμνότητά, μὲ κόπους. Κλείνοντας ἀπὸ πάνω σου τὸν τάφο, σὰν νὰ ἔχης ἤδη τελευτήσει. Θαρῶντας ὅτι ὁ θάνατος εἶναι κοντὰ σου τὴν κάθε ὥρα».

* Ἀβδᾶ Ἰωάννη τοῦ Κολοβοῦ, λόγος λδ' Εἰπε Ἐρω ν... Τὸ «Γερωνικὸν» σὲ νεοελληνικὴ ἀπόδοση ὑπὸ Βασιλείου Πέντζα, Ἀθήναι, Ἐκδ. «Ἀστὴρ», 1974, σ. 113.

2) ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ (ΣΕΕ) ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΡΟΣΗΛΥΤΙΣΜΟ

Τοῦ π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

Δρ. Θεολ., Δρ. Φιλοσ., Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

3. Ἡ θέσι τῶν ἐν τεταλμένων γιὰ θέματα αἰρέσεων.

Τὸ ζήτημα τῆς δυσφημιστικῆς ἐκστρατείας ἀπὸ μέρους τῶν εὐαγγελιστικῶν κύκλων σὲ δάρος τῆς Ἐκκλησίας, ἔγινε ἀντικείμενο συζητήσεως καὶ κατὰ τὴν ΣΤ' «Συνδιάσκεψι τῶν Ἐντεταλμένων ἐμπειρογνομῶν τῶν Ἐκκλησιῶν γιὰ θέματα αἰρέσεων καὶ κοσμοθεωριῶν», ποῦ πραγματοποιήθηκε στὴ Λουκέρνη. Καρπὸς τῆς συζητήσεως ἦταν τὸ ἀκόλουθο ἀνακοινωθέν:

«Τὰ μέλη τῆς συνδιασκέψεως τῶν ἐντεταλμένων τῶν Ἐκκλησιῶν, ἡ ὁποία ἐπραγματοποιήθη στὴ Λουκέρνη ἀπὸ 17 - 19.9.1986 ἄκουσαν μὲ ἀνησυχία (BETROFENHEIT) γιὰ τὴν ἐπίθεση ἐναντίον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ποῦ ἐπραγματοποιήθη μὲ δάση ἑλλειπεῖς πληροφορίες γιὰ τὴν κατάστασι τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς, καὶ παρακαλοῦν τοὺς οἰκουμηνικοὺς οργανισμοὺς καὶ ὁργανώσεις νὰ τηροῦν πρὸ πάσης δημοσίας δηλώσεως τὴ βασικὴ ἀρχή, δηλαδὴ νὰ ἀκούσουν καὶ ἐκείνον στὸν ὁποῖο ἀφορᾷ τὸ ζήτημα καὶ νὰ κάνουν ἐπιτόπιο ἔρευνα».

4. Ἡ ἀποψι τοῦ Γραμματέως τῆς Σ.Ε. ἐπὶ τῶν αἰρέσεων.

Ἀπὸ τὸν Ἑλληνικὸ Τύπο ἐνδιαφέρθηκε ιδιαίτερα γιὰ τὸ ζήτημα, ἡ ἀπογευματινὴ ἐφημερίδα «Ἐλευθεροτυπία», ἡ ὁποία ἐξήγησε ιδιαίτερη συνέντευξι ἀπὸ ἐμέ. Ὅμως δὲν δημοσιεύθηκε ὁλόκληρη. Γι' αὐτὸ παραθέτουμε τὸ πρωτότυπο κείμενο:

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ἡ Ἐκκλησία κατηγορεῖται ὅτι καταπιέζει τὶς θρησκευτικὰς μειονότητες στὴν Ἑλλάδα. Τί ἔχετε νὰ πεῖτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ: Ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία προστατεύεται ἀπὸ τὸ Ἑλληνικὸ Σύνταγμα, στὴν περίπτωσι ποῦ πρόκειται γιὰ μιὰ θρησκεία γνωστὴ ποῦ οἱ πρακτικὲς τῆς δὲν παραβιάζουν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία δὲν δημιουργεῖ προβλήματα στὶς μειονότητες, οἱ ὁποῖες μάλιστα ἰδρύουν ἀνενόχλητες σωματεῖα, μὲ αἵθουσες ποῦ λειτουργοῦν σὰν εὐκτήριοι οἶκοι, ἀντίθετα μὲ τὴν Ἑλληνικὴ νομοθεσία. Καθὸσον ἐγὼ γνωρίζω κανένας Ἱεράρχης δὲν κατέφυγε στὴν Δικαιοσύνη μὲ σκοπὸ τὴν διάλυσι τῶν σωματείων αὐτῶν. Ἀντίθετα στὴν Αὐστρία ἔχομε μιὰ τέτοια περίπτωσι ποῦ διαλύθηκε τὸ σωματεῖο μιᾶς «θρησκείας», ἐπειδὴ ἀνέπτυσε θρησκευτικὴ δραστηριότητα ποῦ δὲν περιεχόταν στὸ καταστατικὸ του.

Οἱ περιορισμοὶ στὸ Ἑλληνικὸ Σύνταγμα ἔχουν σὰν σκοπὸ νὰ προστατέψουν τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀτόμου ἐναντι ἄλλων ἀτόμων ἢ ομάδων ποῦ ἐπικαλοῦνται τὸ δικαίωμα τῆς ἐλευθέρως ἀναπτύξεως τῆς θρησκείας γιὰ νὰ παρεμποδίσουν τὴν ἐλεύθερη ἀνάπτυξι τῆς προσωπικότητος τῶν ἄλλων καὶ ιδιαίτερα τῶν νέων.

Κατὰ τὴν ἀποψι τῆς νομικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Συμβουλίου ἡ ἀντιμετώπισι τῶν ομάδων αὐτῶν δὲν εἶναι μόνον σκόπιμη ἀλλὰ καὶ νόμιμη, μὲ δάση τὸ ἄρθρο 9 τῆς Συνδιάσεως τῆς Ρώμης καὶ τὸ ἄρθρο 220 τῆς ΕΟΚ.

Γιὰ περισσότερα σὰς παραπέμπω στὸ διβλίο μου «Πνευματικὸς διασμός, νέες αἰρέσεις», μιὰ πραγματικὴ ἀπειλή».

Καὶ γιὰ νὰ γίνω πιὸ συγκεκριμένος θὰ ἔλεγα ὅτι ἡ θρησκευτικὴ ἐλευθερία παραβιάζεται, ὅταν ἀσκείται προπαγάνδα μὲ παροχὴ λανθασμένων στοιχείων καὶ ἀπατηλῶν δηλώσεων μὲ σκοπὸ νὰ παγιδευτοῦν ἀνύποπτοι πολῖτες. Ἡ ὅταν ομάδες, στὸ ὄνομα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, προβαίνουν σὲ πράξεις ποῦ παραβιάζουν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων.

Τὸ πρόβλημα γίνεται δεξύτερο ἂν πρόκειται γιὰ νέους καὶ μάλιστα ἀνήλικα παιδιὰ ποῦ δὲν μποροῦν νὰ ἔχουν τὴ συναίσθησι ποιὲς θὰ εἶναι οἱ συνέπειες γιὰ τὴ ζωὴ τους στὴν περίπτωσι ποῦ θὰ προσχωρήσουν σὲ μιὰ ἀπ' αὐτὰς τὶς ομάδες. Εἶναι γνωστὸ ὅτι σήμερα δροῦν καὶ στὴ χώρα μας ἑκατοντάδες ομάδες μὲ θρησκευτικὸ κάλυμμα, ποῦ ἐπικαλοῦνται τὸ ἄρθρο 13 τοῦ Συντάγματος, οἱ ὁποῖες ὅμως ἔχουν ἀναστατώσει οἰκογένειες καὶ ἔχουν ἀπασχολήσει Κοινοβούλια σὲ παγκόσμια κλίμακα. Ἐνδεικτικὰ ἀναφέρω τὴν περίπτωσι μιᾶς ομάδος γιὰ τὴν ὁποία συνετάγη ἀπὸ μιὰ κυβερνήσι στὴν Αὐστρία ἔκθεσι 9.000 σελίδων.

Καταλήγοντας θὰ ἔλεγα πὼς εἶναι καιρὸς νὰ ἐρευνηθεῖ καὶ στὴ χώρα μας τὸ ἂν ὑπάρχει καὶ μέρος τῶν θρησκευτικῶν ἢ θρησκευτικὰ προσανατολισμένων ομάδων σεδασμὸς τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν οἱ θρησκευτικὲς ἢ θρησκευτικὰ προσανατολισμέναι ὁργανώσεις στὴ χώρα μας δίνουν ἀκριβεῖς πληροφορίες σχετικὰ μὲ τοὺς σκοποὺς των, τὴν διδασκαλία των καὶ τὶς διασυνδέσεις των στὸ ἐξωτερικὸ, ἂν δηλαδὴ προσδιορίζουν τὴν ταυτότητά των ἢ τὴν ἀποκρύπτουν.

Δὲν γνωρίζω ἂν ὑπάρχει τρόπος νὰ υλοποιηθεῖ ἡ πρότασι τοῦ «Συλλόγου Πρωτοδοουλίας Γονέων γιὰ τὴν προστασία ἐναντι ψυχικῆς ἐξαρτήσεως καὶ θρησκευτικοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ» τοῦ Μονάρχου καὶ τῆς «Πανελληνίου Ἐνώσεως Γονέων γιὰ τὴν προστασία τῆς Οἰκογένειας καὶ τοῦ ἀτόμου», νὰ ὑποχρεωθοῦν δηλαδὴ ὅλες οἱ θρησκευτικὲς ἢ θρησκευτικὰ προσανατολισμέναι ὁργανώσεις, ποῦ ἐπιθυμοῦν νὰ ἔχουν τὴν προστασία ποῦ προβλέπεται γιὰ τὶς «γνωστὲς θρησκείες», νὰ ἐκθέσουν σὲ μιὰ διβλιοθήκη, γιὰ νὰ εἶναι προσιτὰ στὸ κοινὸ, ὅλα τὰ ἐντυπὰ τους, τυπωμένα ἢ πολυγραφημένα.

ΕΡΩΤΗΣΗ: Ποιὲς εἶναι οἱ ἀπόψεις τῆς Ἐκκλησίας γιὰ τὴ δίκη ποῦ γίνεται ἐναντίον τοῦ ὑπευθύνου τῆς «Ἑλληνικῆς Ἱεραποστολικῆς Ἐνώσεως» κ. Κώστα

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ ΩΣ ΕΡΓΑΤΗΣ

Τοῦ Πρωτοπρ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ Χ. ΣΙΜΙΓΙΑΤΟΥ
Πρωτοσυγκέλλου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Γαλλίας

Ὅλοι γνωρίζομεν ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, κηρύσσει τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὰ Ἔθνη, ἀνταπεκρίνεται εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ζωῆς ἐργαζόμενος. Τοῦτο πληροφοροῦν αἱ Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ αἱ Ἐπιστολαὶ του. Ὁ ἴδιος προθύμως ἀποκαλύπτει τὸ γεγονός τῆς ζωῆς του, ἄλλοτε σὺν μίαν δοκιμασίαν, τὴν ὁποίαν ὑπέστη ἐν τῇ ἐνώσει του μετὰ τοῦ Παθόντος καὶ Ἀναστάντος Χριστοῦ (Α΄ Κορινθ. 4,12 καὶ Β΄ Κορινθ. 11,12), ἄλλοτε σὺν μία τιμῇ, τὴν ὁποίαν δὲν διεκδικεῖ (Α΄ Κορινθ. 9,6 καὶ 15,18) καὶ ἐνίοτε σὺν ἓνα παραδείγματι, τὸ ὁποῖον προσφέρει (Β΄ Θεσσαλ. 3,9). Ἦτο τόσοσιν συνηθισμένος εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας, ὥστε εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις του, ὄλως φυσικῶς τοῦ ἤρχοντο τὰ ἐπίθετα «κακοὶ ἐργάται», «ἐργάται δόλιοι» (Φιλιπ. 3,2 καὶ Β΄ Κορ. 11,13), προκειμένου δι' αὐτῶν νὰ χαρακτηρίσῃ τοὺς κήρυκας τοῦ ψεύδους ἢ διὰ νὰ συστήσῃ εἰς τὸν συνεργάτην του Τιμόθεον νὰ εἶναι «ἐργάτης ἀνεπαίσχυντος» (Β΄ Τιμ. 2,15).

Οἱ συγγραφεῖς καὶ οἱ Θεολόγοι ἐξαίρουν τὸ γεγονός τοῦτο καὶ θαυμάζουν τὰ ὠραία διδάγματα, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ παραδείγματος τῆς ἐργασίας του, δίδει ὁ Μέγας τῶν Ἑθῶν Ἀπόστολος. Πλὴν ὅμως ὀλίγοι ἠδυνήθησαν νὰ διακρίνουν τὸ καταπληκτικὸν παράδοξον, τὸ ὁποῖον ἐσημείωσεν εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης μία τοιαύτη προσωπικότης μετὰ τὸ νὰ διὰ γῆ τὴν ζωὴν ἐνὸς ἐργάτου, καθὼς καὶ τὴν εἰρηνικὴν ἐπανάστασιν, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησεν εἰς τὰ ἦθη αὐτοῦ τὸ συγνηθικὸν παράδειγμα τοῦ ἥρωος Ἀποστόλου καὶ γενικότερον τοῦ Εὐαγγελίου.

Ποῖον λοιπὸν ὑπῆρξε τὸ παράδοξον τοῦτο; Ποία ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ὡς χειρωνακτοῦ ἐργάτου;

Μακρῆ καὶ ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων τοῦ πλοίου «Ἀνάστασις».

Α ΠΑΝΤΗΣΗ: Ὅπως ἀναφέρεται σὲ ἀγγλικὸ κείμενον τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τὸ θέμα ἀνεκίνησε μὴτέρα ἀγγλικοῦ παιδιοῦ, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀντίληψίν της ὑπῆρξε ἐπέμβασις στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ καὶ ἀγωγὴ τοῦ ἀγγλικοῦ παιδιοῦ τῆς μετὰ σκοπὸν νὰ τὸ ἀποκόψουν οὐσιαστικὰ ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξο Ἐκκλησίαν καὶ νὰ τὸ ἐντάξουν σὲ θρησκευτικὴ ὁμάδα χωρὶς τὴ συγκατάθεσίν της.

Ἡ κίνησις «Νέοι μετὰ ἀποστολή», στὴν ὁποία ὑπάγεται τὸ πλοῖο «Ἀνάστασις», ἀποκρύπτει τὴν ἀληθινὴν της ταυτότητα. Ἰσχυρίζεται πὼς εἶναι διομολογιακὴ καὶ πὼς ἀναπτύσσει φιλανθρωπικὴ δραστηριότητα, ἰδιαίτερα σὲ χώρες ἐμπερίστατες. Ὅμως στὰ ἐσωτερικὰ της ἐντυπα δηλώνει πὼς πρόκειται γιὰ «εἰσβολὴν γιὰ ψυχῆς... κατ' εὐθείαν στὸν Ἱεραποστολικὸ ἀγρόν, στὸ σπίτι καὶ στὸ ἐξωτερικόν» καὶ ἀκολουθεῖ τὸ παράδειγμα τῶν

Αἱ Πράξεις μᾶς δίδουν τὴν πληροφορίαν ὅτι ἐξήσκει τὸ ἴδιον ἐπάγγελμα τοῦ Ἀκύλα καὶ τῆς Πρισκίλλης, δηλαδὴ ὅτι ἦτο σκηνοποιὸς (Πράξ. 18,3). Ὁ μὲν Ἀκύλας ὡς διευθυντὴς ἢ ἰδιοκτήτης ἐνὸς ἢ πολλῶν ἐργαστηρίων, ὁ δὲ Παῦλος ὡς ἀπλῶς ἐργάτης εἰς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἡ ἐργασία τοῦ σκηνοποιοῦ ἦτο βάνανσος, οὐδὲν τὸ κοινὸν εἶχε μετὰ τὴν ἀπασχόλησιν τοῦ καλλιτέχνου. Ὁ Ἀπόστολος ὄφειλε, ἐργαζόμενος, νὰ εὐρίσκειται εἰς καθημερινὴν ἐπαφὴν μετὰ τῶν δούλων. Τὸ ἐπάγγελμά του συνίστατο, κυρίως, εἰς τὴν βιοτεχνικὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν μαλλίων τῆς αἰγῆς καὶ τῆς καμήλου, τὰ ὁποῖα ἐπρομήθευον αἱ περιουχαὶ τῆς Λυκίας, Ἰσπανίας, Ἀφρικῆς καὶ κυρίως τῆς Φρυγίας καὶ Κιλικίας, πατρίδος τοῦ Σαύλου τοῦ Ταρσέως. Τὰ ἐξ αὐτῶν κατασκευαζόμενα ὑφάσματα ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τὰ παραπετάσματα οἰκιῶν, διὰ μανδύας βροχῆς, διὰ ροῦχα ἐργασίας ναυτικῶν, διὰ σάκκους καὶ σύρματα, τὰ ὁποῖα κατεσκευάζοντο εἰς τὰ ἴδια ἐργαστήρια χειροτεχνίας. Ὑπῆρχον δὲ μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπωλοῦντο καὶ ἠγοράζοντο χονδρικῶς τὰ προϊόντα ταύτης καὶ τὰ κέντρα αὐτὰ δὲν ἦσαν παρὰ μεγάλα πόλεις, κόμβοι συγκοινωνιῶν καὶ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ὠθούμενος κυρίως ἀπὸ τὴν σκέψιν τῆς ἐξασκήσεως τοῦ ἐπαγγέλματός του μὲν ἐφθανε εἰς τὰ κέντρα αὐτά, ὅπως π.χ. εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ἢ τὴν πολυάνθρωπον Κόρινθον ἢ τὴν Ἐφεσον, ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐμελέτα σχέδιον μακροχρονίου παραμονῆς ἐν αὐτοῖς, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐσπευδε εἰς τὴν ἀναζητήσιν ἐνὸς ἐργαστηρίου διὰ νὰ προσληφθῇ ἐκεῖ καὶ σκληρὰ νὰ ἐργασθῇ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν καθημερινῶν ἐξόδων τῆς συντηρήσεώς του καὶ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν ἀπαραιτήτων οικονομικῶν πόρων διὰ τὴν

χιλιαστῶν πηγαίνοντας ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι, γράφει: «νέοι ἄνθρωποι ἐκπαιδεύονται καὶ πορεύονται ἀνὰ δύο νὰ μαρτυρήσουν γιὰ τὸν Χριστὸν καὶ νὰ κερδίσουν ἄλλους γι' αὐτόν. Οἱ «Νέοι μετὰ Ἀποστολή» συντονίζονται κάθε εὐαγγελιστικῆ ἐκστρατεία σὲ συσχετισμὸν μετὰ Ἱεραποστόλους, τοπικοὺς κήρυκας καὶ κοινότητες».

Καταλήγοντας ὑπογραμμίζω πὼς γι' αὐτὴ τὴν κίνησιν εἶναι τρομερὰ ἐπιφυλακτικὲς οἱ παραδοσιακὲς Εὐαγγελικὲς Ἐκκλησίαι τουλάχιστο στὴ Δυτ. Εὐρώπη, καὶ τὴν χαρακτηρίζουν ἐπικίνδυνον γιὰ τὴν ἐνότητα τῶν τοπικῶν κοινοτήτων.

Θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμο νὰ εἶχαμε μία ρητὴ τοποθέτησιν ὄλων τῶν τμημάτων τῶν Εὐαγγελικῶν στὴν Ἑλλάδα ἀπέναντι στὴν ὀργάνωσιν «Νέοι μετὰ Ἀποστολή» καὶ αὐτὸ ἀναφέρεται καὶ στὴν ὀνομαζομένη «Ἑλληνικὴ Ἱεραποστολικὴ Ἐνωσις», τῆς ὁποίας εἰλικρινὰ τὴν ταυτότητα δὲν γνωρίζομε.

συνέχαιαν τῶν ταξειδίων του. Τοῦτο κυρίως ἔπραξε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δευτέρας καὶ τρίτης ἀποστολικῆς πορείας του. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς πρώτης, διασχίζων τὴν Κύπρον καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, διήρχετο ταχέως τὰς πόλεις, τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην, διότι δὲν ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκην τῆς ἐργασίας. Ὁ συνοδός του Βαρνάβας, ὅστις ἐφαίνετο νὰ εἶχε κάποιαν οἰκονομικὴν ἄνεσιν, τὴν ὁποίαν εἰκάζομεν ἀπὸ τὴν γενναίαν δωρεάν του πρὸς τὴν Κοινότητα τῆς Ἱερουσαλήμ (Πράξ. 4, 36-37) συνέβαλε εἰς τὰ κοινὰ ἔξοδά της*.

* * *

Αἱ εἰσφοραὶ τὰς ὁποίας οἱ Φιλιππηῖοι καὶ ἄλλοι προσέφερον εἰς τὸν Παῦλον, ἐν ἀγνοίᾳ του (Β' Κορ. 11,9 καὶ Φιλιπ. 4,15), δὲν ἦσαν παρὰ ἓνα μόνον συμπλήρωμα τῶν ἔξόδων του, χωρὶς νὰ ἠδύναντο αὐταὶ ν' ἀποτρέψουν τὸν Ἀπόστολον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξασκήσῃ τὸ χειρωνακτικὸν ἐπάγγελμά του, ἰδίως εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ τὴν Κόρινθον.

Μόνον ἀργότερον, φυλακισμένος εἰς τὴν Καισάρειαν καὶ κατόπιν εἰς τὴν Ρώμην, ἐμποδισμένος νὰ πλησιάσῃ τὰ ἐργαστήρια ἕξ αἰτίας τῆς αἰχμαλωσίας του καὶ ἴσως κουρασμένος ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, ἐγνώρισεν τὴν ἀνάπαισιν εἰς τὰ δεσμά του καὶ κάποιαν σχετικὴν οἰκονομικὴν ἄνεσιν ὀφειλομένην εἰς τὴν γενναιοδωρίαν τῶν Φιλιππησίων (Φιλιπ. 4, 10-14, 18 καὶ Πράξ. 28,30). Κατὰ τὴν διάρκειαν ὁμοῦ τοῦ ὄρασιότερου μέρους τῆς διακονίας του ἐμφανίζεται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐργαζόμενος σκληρῶς, ἀνακατωμένος, προφανῶς, μὲ ἀξέστους συνοδούς, τοὺς ὁποίους δὲν παραλείπει νὰ εὐαγγελίσῃ, ἀπασχολημένος δλόκληρον τὴν ἡμέραν μὲ ἓνα ἐπάγγελμα βάνανσον, συνομιλῶν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας του μὲ ἐπισκέπτας καὶ διερχομένους, δεχόμενος πληροφορικὰς ἐκθέσεις, ὑπαγορεύων εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ συνοδούς του ἀποσπάσματα τῶν ἐπιστολῶν του καὶ ἀπουρούμενος, μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐργασίας του, εἰς ἓναν ἡσυχον τόπον διὰ νὰ δώσῃ ἐκεῖ ὀδηγίας εἰς τοὺς πιστούς, ν' ἀναπτύξῃ ἐμπιστευτικὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐκκλησίας ἢ διὰ νὰ τελέσῃ τὰ ἄγια μυστήρια. Τί θαυμασία πράγματι καὶ παράδοξος ἦτο αὐτὴ ἡ ὥραία καὶ ζωντανὴ εἰκὼν τῆς ζωῆς τοῦ ἥρωος ἐργάτου Ἀποστόλου!

Παράδοξος ὄντως καὶ σκανδαλιστικὴ ἡ εἰκὼν αὕτη διὰ τὸν Ἑλληνορωμαϊκὸν πολιτισμὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Καὶ τοῦτο διότι, ἐὰν ὁ Παῦλος ἦτο ἓνας ἀναιδῆς ἐπαίτης, ἐκλιπαρῶν εἰς τοὺς δρόμους τὴν ἐλεημοσύνην τῶν ἄλλων, ἢ κατὰστασίς του ἐνώπιον τῆς κοινῆς γνώμης θὰ ἦτο ὀλιγότερον ἀποκρουστικὴ ἀπὸ τὸ σκάνδαλον ποῦ ἔδιδε τὸ παράδειγμά του ὡς ἀνθρώπου ἐλευθέρου, γεννηθέντος μέσα εἰς πλουσίαν οἰκογένειαν, ρωμαίου πολίτου, νὰ καταγίνεται μὲ μίαν τοιαύτην ταπεινὴν καὶ δουρικὴν ἀπασχόλησιν. Γνωρίζομεν καλῶς πόσον περιφρονημένη ἦτο ἡ ἰδέα τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας εἰς τὴν ἀντίληψιν καὶ σκέψιν τῶν καλυτέρων

* Ἀργότερον ὁ παλαιὸς συνεργάτης τοῦ Παύλου καὶ δι' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα διαφωνήσας πρὸς αὐτὸν Βαρνάβας, ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν ἠργάζετο καὶ ἐκεῖνος εἰς τὰς χώρας, ἐνθα ἐκήρυττε τὸ Εὐαγγέλιον, συμφώνως πρὸς τὸ χωρίον Α' Κορινθ. 9,6.

Ἑλλήνων σοφῶν τῆς ἀρχαιότητος, ἀπὸ τοῦ Πλάτωνος καὶ τοῦ Ἀριστοτέλους, ἕως τοῦ Πλουτάρχου, καθὼς καὶ εἰς τὴν νοοτροπίαν τοῦ Ρωμαϊκοῦ ὄχλου, ὅστις εὗρισκε περισσότερον εὐγενὲς τὴν ὀκνηρίαν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν καὶ τὸν ἀπαισίον τρόπον ζωῆς νὰ διάγῃ ἐν ἀργίᾳ μὲ θεάματα καὶ τὰς δωρεὰν διανομὰς τοῦ κράτους. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν Ἰουδαϊκὴν ἀριστοκρατίαν τῆς Παλαιστίνης εἶχον καλλιεργηθῆ αἱ αὐταὶ προκαταλήψεις ἐναντίον τῆς ἐργασίας, καθὼς καὶ εἰς τοὺς νεοπλούτους ἐπιχειρηματίας τῆς Διασποράς, ἀπὸ τὸ περιβάλλον τῆς ὁποίας εἶχεν ἐξέλθει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

* * *

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ὅταν ὁ Παῦλος προσῆλθεν εἰς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἐχρίσθη Ἀπόστολος καὶ ἐπεδόθη εἰς τὸ ἱεραποστολικὸν του ἔργον τῆς ἰδρύσεως τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν, δὲν ἦτο ὑποχρεωμένος νὰ ἐργάζεται διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν του πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν μέσων τῆς ζωῆς του. Αἱ χριστιανικαὶ κοινότητες εὐχαρίστως ἦσαν διατεθειμέναι νὰ πληρώσουν τὰς ὑπὲρ αὐτῶν θυσίας καὶ τοὺς κόπους τοῦ ἥρωος Ἀποστόλου, ὅπως ἤδη ἔπραττον διὰ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους, ἀκολουθοῦσαι τὸ Εὐαγγελικὸν παράδειγμα ὅτι «ὁ ἐργάτης εἶναι ἄξιος τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ». Πλὴν ὁμοῦ ὁ Παῦλος δὲν ἤθελε τοῦτο.

Πνεύματα περιορισμένα ἢ κακῶς πρὸς αὐτὸν διατεθειμένα, ὑπόπτως ἔβλεπον τὴν ἀφιλοκέρδειαν του ταύτην. Εἰς τὴν Κόρινθον οἱ πλέον δόλιοι ἐχθροὶ του, παρεξηγοῦντες τὸ γεγονός ὅτι συνεκέντρωνε σεβαστὰ χρηματικὰ ποσὰ διὰ λογαριασμὸν τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς Κοινότητος, τὸν ἐκατηγόρουσαν ὡς πανοῦργον καὶ ὑποκριτὴν. Ἡ πολεμικὴ αὕτη τοῦ ἔδιδε, ἐπὶ πλέον, τὴν φροντίδα νὰ λαμβάνῃ πρόνοιαν τῶν ἐπιθέσεων τῶν ἐλεγκτῶν τῆς διαχειρίσεώς του, ὡς ἀναφέρει ὁ ἴδιος εἰς τὴν Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολήν του (Κεφ. 8, στίχ. 20-21 καὶ κεφ. 12, στίχ. 16-18). Ἄλλοι, ὀλιγότερον χυδαῖοι, μὴ φθάνοντες εἰς τὴν κακοήθειαν τῶν πρώτων, ἀπέδιδον τὴν ἀφιλοκέρδειαν του ταύτην εἰς ὑπεροψίαν, εἰς ἐγωισμόν, εἰς ψυχρότητα καὶ ἀδιαφορίαν ἐναντι τῶν νεοφύτων του, ἄλλοι δὲ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν των τὴν συνήθειαν τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ κόσμου τῆς ἐποχῆς νὰ ἀμείβονται οἱ διδάσκαλοι τῆς εὐαγγελίας ἢ τῆς φιλοσοφίας διὰ τὰς παραδόσεις των, ἐπιθύρουν ὅτι ὁ Παῦλος δὲν ἠκολούθει τὴν συνήθειαν ταύτην, διότι δὲν εἶχε τὴν ἰκανότητα νὰ διδάσκη συστηματικὰ λόγῳ τῶν χειρωνακτικῶν ἀπασχολήσεών του καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἦτο παρὰ ἓνας «ἐρασιτέχνης» ἀπόστολος.

Ἐκεῖνος ὁμοῦ, ἀδιαφορῶν διὰ τὰς ἐπιθέσεις, τὰς κατηγορίας καὶ τοὺς ὑπαινιγμοὺς τῶν ἐχθρῶν του, μὲ σθένος ἐξηκολούθει τὴν χειρωνακτικὴν ἐργασίαν του, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὡς θέμα γοήτρου τῆς ἀξιοπρεπείας του, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὡς σημεῖον καὶ ἐγγύησιν τῆς ἐπιτυχίας τῆς ἀποστολῆς του καὶ διακονίας του. Χαρακτηριστικαὶ καὶ συγκινητικαὶ εἶναι αἱ ἐπὶ τῶν σημείων τούτων δηλώσεις του.

Πρὸς Θεσσαλονικεῖς (Α' Θεσ. 2, 5-9) γράφων διαβεβαίωει ὅτι ἡ ἀφιλοκέρδειά του ἦτο πάντοτε χωρὶς ὑστεροβουλίαν. Ὅταν ἠργάζετο νύκτα καὶ ἡμέραν

«μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα» ἐξ αὐτῶν, ὅταν ἐζήτηι ἀπ' αὐτοὺς νὰ ἐνθυμοῦνται τοὺς κόπους καὶ τὰς στερησεις του οὐδὲν ἄλλο ἐπεδίωκε, παρὰ μόνον τὸν σκοπὸν τούτου, νὰ δώσῃ πρὸς αὐτοὺς ἕνα ζωντανὸν παραδειγμα. «Αὐτοὶ γὰρ οἴδατε πῶς δεῖ μιμνεῖσθε ἡμᾶς, ὅτι οὐκ ἠτακτήσαμεν ἐν ἡμῖν, οὐδὲ δωρεὰν ἄρτον ἐφαγομεν παρὰ τίνος, ἀλλ' ἐν κόπῳ καὶ μόχθῳ νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐργαζόμενοι πρὸς τὸ μὴ ἐπιβαρῆσαι τινα ὑμῶν· οὐχ ὅτι οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν, ἀλλ' ἵνα ἑαυτοὺς τύπον δώμεν εἰς τὸ μιμνεῖσθαι ὑμᾶς» (Β' Θεσ. 3, 7-9).

Πρὸς Κορινθίους τονίζει ὅτι ἡ ἐργασία του τὸν καθίστα περιφρονητέον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου «καὶ κοπιῶμεν καὶ διψῶμεν καὶ γυμνητεύομεν καὶ κοιλαφιζόμεθα καὶ ἀστατοῦμεν καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν» (Α' Κορινθ. 5, 11-12). Πρὸς δὲ τοὺς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐφέσου, τῆς ἡρωϊκῆς ἐκείνης πόλεως τῶν μεγάλων θριάμβων τῆς ἀρχηγόνου Ἐκκλησίας δηλώνει κατηγορηματικῶς εἰς τὸν ἐν Μιλήτῳ λόγον του ὅτι ἀργυρίου ἢ χρυσοῦ ἢ ἱματισμοῦ οὐδενὸς ἐπεθύμησα· αὐτοὶ γινώσκετε ὅτι ταῖς χερσαῖς μου καὶ τοῖς οὖσιν μετ' ἐμοῦ ὑπηρετήσαν αἱ χεῖρες αὐται» (Πράξ. 20).

Ὁ Ἕλληνας ἀσὸς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, χωρὶς ν' ἀναφέρωμεν τὸν Ἰουδαῖον, ἐθεώρει τὸ ἐργάζεσθαι ὑποτιμητικὸν καὶ ἐξευτελιστικόν· ὁ Παῦλος ὅμως, κρίνων διαφορετικῶς, ἐθεώρει ὅτι, ταπεινούμενος διὰ τῆς ἐργασίας, συμμετεῖχε περισσότερον εἰς τὸ Πάθος τοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν δύναμιν αὐτοῦ (Α' Κορινθ. 4, 12 καὶ ἀλλαχού). Εἰς ἕνα περίφημον χωρίον τῆς πρώτης πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του (Α' Κορινθ. 9, 15-18) προσδιορίζει ἀκριβέστερον τὴν ἰδέαν ταύτην μετὰ τὴν τελείωσιν προσωπικῆν του πείραν ἐκ τῆς σχέσεώς του μετὰ τοῦ Χριστοῦ. Ἀποκτῶν τὴν εὐχέριαν νὰ κηρύττῃ δωρεὰν τὸ Εὐαγγέλιον διὰ τῆς χειρωνακτικῆς ἐργασίας του, εἶχε τὴν συναίσθησιν ὅτι ἠγόραζε διὰ τοῦ μόχθου του ἐκεῖνο τὸ ὄποιον διὰ τῆς βίας τοῦ ἐδόθη εἰς τὸν δρόμον τῆς Δαμασκοῦ καὶ ἐδείκνυεν οὕτως ὅτι ἐδέχθη τούτο μετ' ὅλην τὴν φλόγα καὶ τὴν δύναμιν τῆς καρδιάς του, εὐρίσκων εἰς τὴν ἀφιλοκέρδειαν καὶ τὴν βαθεῖαν μετριοφροσύνην του τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς. Δι' αὐτῆς ἐπίσης ἐγνώριζε νὰ κρίνῃ μίαν πρόκλησιν, οὕτως εἰπεῖν, πρὸς τοὺς ψευδαποστόλους, τοὺς δολίους ἐκείνους ἀνταγωνιστάς του, οἵτινες οὐδέποτε ἐγκατέλειπον τὴν φροντίδα τῶν συμφερόντων τους (Β' Κορινθ. 11, 12). Ἀνατρέπων τὰ κατ' αὐτοῦ ἐπιχειρήματα τῶν ἐχθρῶν του, ἐβασίλευτο, καὶ τὸ ἔλεγε μετ' ἠθέρους, ἐπὶ τῆς φήμης τῆς θυσίας του, διὰ νὰ ἐκθειάσῃ περισσότερον τὸ κήρυγμα του ἐνώπιον τοῦ κόσμου, ὅστις μετ' ἠθέρους περιέβαλε τὴν στωϊκὴν ἀπάρνησιν τῶν ἐγκοσμίων καὶ ἐπειδὴ προὔποθεσις τῆς ἀπαρνήσεως ταύτης ἦτο ἡ δωρεὰν προσφορά τοῦ Εὐαγγελίου, ἡ προσωπικὴ χειρωνακτικὴ ἐργασία του εἶχε θαυμασίον ἀντίκτυπον.

* * *

Πλὴν ὅμως καὶ ἄλλοι γενικώτεροι λόγοι παρενέβαινον διὰ νὰ τοῦ ὑπαγορεύουν τὸ παραδειγμα τούτο. Δὲν ἦσαν οὗτοι τὸ ἐλατήριον μιᾶς ἀγερώχου καὶ ὑπερφιάλου ἐπιδείξεως οικονομικῆς ἀνεξαρτησίας, καθὼς διετίνοντο οἱ ἐχθροὶ του, ἀλλὰ μιᾶς λεπτῆς καὶ συγκι-

νητικῆς στοργῆς πρὸς τοὺς νεοφύτους του, στοργῆς καὶ ἀγάπης, ἥτις ἐξεδηλοῦτο μετ' ἡμῶν εὐγενῆ διάθεσιν νὰ μὴ ζῆ εἰς βάρος κανενὸς κατ' οὐδένα τρόπον. «Οὐ γὰρ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι ἠθασαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις» (Β' Κορινθ. 12, 14). Αὐτὸς ποῦ ἐγένετο «τοῖς πάσι τὰ πάντα» ἐργαζόμενος, εὐρίσκειτο μεταξὺ τῶν πλέον ταπεινῶν καὶ ἀσῆμων τῶν χριστιανικῶν Κοινοτήτων, αἵτινες ἠρίθμουσαν πολλοὺς δούλους καὶ προλεταρίους. Διὰ τοῦ παραδειγματός του ἐδείκνυε πρὸς αὐτοὺς κατὰ ποῖον τρόπον ὀφείλον νὰ συμπεριφέρονται εἰς τὴν τάξιν των καὶ πῶς θὰ ἦτο δυνατόν ὡς χριστιανοὶ νὰ ἐξευμενισθῶσι. Τὸ παραδειγμα τούτο ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ νὰ καταδειχθῇ εἰς τὸν κόσμον ἐκεῖνον τοῦ σκότους ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ χειρωνακτικὴ ἐργασία ἀνυψώνει τὸν ἄνθρωπον καὶ τοῦ ἐξασφαλίζει τὴν ἀξιοπρέπειαν. Χάρις εἰς τὸ ἀξίωμα του ὅτι «οἱ ἐργαζόμενοι τὸν ἑαυτῶν ἄρτον ἐσθίωσιν» (Β' Θεσσαλον. 3, 12) καὶ δὲν ἐξαρτῶνται διὰ τὴν ὑπαρξίν των ἀπὸ κανέναν, ἐὰν τοῦτο δὲν προέρχεται ἀπὸ τῆς ἀμοιβαίας ὑποχρεώσεως τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, πρέπει εἰς αὐτὴν τὴν ἀρχὴν οἱ ἄνθρωποι νὰ θεμελιώσουν τὴν τιμὴν των. «Παρακαλοῦμεν δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί, περισσεύειν μᾶλλον καὶ φιλοτιμνεῖσθαι ἠουχάζειν καὶ πράσσειν τὰ ἴδια καὶ ἐργάζεσθαι ταῖς χερσίν ὑμῶν, καθὼς ὑμῖν παρηγγείλαμεν, ἵνα περιπατῆτε εὐσχημῶς πρὸς τοὺς ἔξω καὶ μηδενὸς χρεῖαν ἔχητε» (Α' Θεσ. 4, 10-12). Μία ζωὴ γεμάτη ἀπὸ ἐργασίας προφυλάσσει ἀπὸ τὴν ἀργίαν, ἥτις εἶναι ἡ μήτηρ πάσης κακίας. Δι' αὐτῆς δημιουργεῖται ἡ καλὴ φήμη εἰς τοὺς κύκλους τῶν ἐθνικῶν, ἥτις συντελεῖ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ Εὐαγγελίου. Ὅσοι δὲν θὰ ἀντιληφθοῦν τὴν ἀρχὴν ταύτην, πρέπει νὰ λάβουν σκληρὸν μάθημα· «εἴ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω» (Β' Θεσ. 3, 10) καὶ ἡ χριστιανικὴ Κοινότης ὀφείλει νὰ τηρήσῃ τὸ ἀξίωμα τούτο, ἕως ὅτου οἱ ὀκνηροὶ διορθωθοῦν. Αἱ Τοπικαὶ Ἐκκλησίαι τῶν πρώτων χριστιανικῶν αἰώνων ἠκολούθησαν τὴν κατεύθυνσιν ταύτην καὶ ἐλάμβανον πρόνοιαν νὰ ἐξασφαλίσουν μίαν τιμίαν ἐργασίαν εἰς τὰ ἄπορα μέλη των.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος δὲν ἀποκλείει τὴν ἰδέαν τῆς ἀναζητήσεως μιᾶς ὀρισμένης ἀνέσεως διὰ τῆς ἐργασίας. Τούτο ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἀτιμωρητὶ δύναται τις νὰ προσκολληθῇ ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς.

Ἀξίζει, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ν' ἀναγνώσωμεν τοὺς σοβαροὺς ἐκείνους λόγους, τοὺς ὁποίους ἀπευθύνει πρὸς τοὺς πλουσίους εἰς τὴν πρώτην πρὸς Τιμόθεον ἐπιστολήν του: «οἱ δὲ βουλόμενοι πλουτεῖν ἐμπίπτουσιν εἰς πειρασμὸν καὶ παγίδα καὶ ἐπιθυμίας πολλὰς, ἀνοήτους καὶ βλαβεράς, οἵτινες βυθίζουσιν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ὄλεθρον καὶ ἀπώλειαν» (Α' Τιμόθ. 6, 9-10). «Ρίζα γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία» καὶ κατωτέρω· «τοῖς πλουσίοις ἐν τῷ νῦν αἰῶνι παράγγελε μὴ ὑψηλοφρονεῖν μηδὲ ἠλιπικνεῖν ἐπὶ πλοῦτου ἀδηλόγητι, ἀλλ' ἐν τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι τῷ παρέχοντι ἡμῖν πάντα πλουσίως εἰς ἀπόλαυσιν, ἀγαθοεργεῖν, πλουτεῖν ἐν ἔργοις καλοῖς» (Α' Τιμ. 6, 17). Οἱ πλούσιοι δὲν θὰ προφυλαχθοῦν ἀπὸ τοὺς σοβαροὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους ἐγκυμονεῖ ἡ κατάστασις των, παρὰ μόνον διὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἀποσπάσεώς των ἐκ

ΤΑ ΕΠΙΣΗΜΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ ΤΟΥ ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΑΛΑΝΟΥ *

Τοῦ αἰδεσ. πρεσβ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ
ΔΡ. ΧΑΡΑΜΑΝΤΑ π.θ.

Εἶναι ἡ ἐποχή, πὸν στὸ τουροσκοκλαβωμένο Νησί μας, ὑπάρχονν νωπές οἱ μνήμες τῆς ἀγωνιστικότητας τῶν πατέρων μας, ἀπὸ τὸ πρῶτο κορφαῖο ἀντιστασιακὸ γεγονός τοῦ 1868, τότε πὸν μέσα στὰ ἄγια σκηνώματα τῆς Κεχαριτωμένης, ἀντιτάθηκαν δυναμικὰ κατὰ τοῦ Ἀχμέτ Πασᾶ, μὲ τὴν ἐνθερμη συμπαράσταση τοῦ ἀσυμβίβαστου ἀγωνιστῆ δάσκαλου Κλεάνθη Ζερβοῦ. Τὸ ΟΧΙ τοῦ 1868, πὸν θὰ συνοδεύσει στὴ ζωὴ του τὸν Γαλανό, εἶναι ἀναμφίβολα μιὰ δοξαστικὴ σελίδα τῆς Καλύμνου, πὸν δικαιολογημένα μᾶς θυμίζει Πονεμένη Ρωμιοσύνη.

Τὸ χρονικὸ τοῦ 1868 μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δευνὰ τοῦ λαοῦ, σφραγίστηκαν καὶ ὅλες οἱ ἐκκλησιές τῆς Πόθιας, γιὰ νὰ μὴ βεβηλωθοῦν τὰ ἄγια ἀπὸ τοὺς βάρβαρους.

Κάποια ὅμως μαρτυρική μέρα τοῦ 1868, οἱ

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 190 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

Ἱερεῖς κατέβηκαν μὲ ἀποφασιστικὴ ἀπὸ τὴ Χώρα στὴν Πόθια, ἀνοιξαν τὶς σφραγισμένες ἐκκλησιές, πῆραν στὰ χέρια τοὺς τὰ ἀτοφῶρια μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ, τὰ ἄγια εἰκονίσματα, τὸν Τίμιο Σταυρὸ καὶ στὴ συνέχεια μὲ πομπικὸ δέος, ἤρθαν ἐδῶ στὸν Πάνσεπτο Ναὸ τῆς Κεχαριτωμένης καὶ τ' ἀπόθεσαν πάνω στὴν ἄγια Τράπεζά της.

Μὲ τέτοιες ζωντανές ἱστορικὲς μνήμες, γαλουχήθηκε τὸ ἀγνὸ παιδί τῆς Λαγκάδας, πὸν στὴν ἐκφρασὴ του δὲν ἄργησε νὰ γίνῃ δοῦλος Κυρίου καὶ σὰν μεγάλωσε, πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος στὴν Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος.

Τελειόφοιτος τοῦ Γυμνασίου συναρπάζεται κυριολεκτικὰ σὰν πρωτοδιαβάξει τὶς ὀμιλίες τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Ξέχωρα ὅμως θὰ μελετήσῃ μὲ ἐνδιαφέρον τὴ βιογραφία του, ἀπὸ τὴν ὁποία μαθαίνει ὅτι τὸ ἀρχικὸ ἐπάγγελμα ἦταν δικηγόρος. Ἡ ἀπόφασί του εἶναι πιά ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη. Θὰ σπουδά-

τῆς ἐπιθυμίας τοῦ πλουτεῖν καὶ διὰ τοῦ ζήλου τῆς ἀσκήσεως τῆς φιλανθρωπίας, ἀκολουθοῦντες πιστῶς τὸν νόμον τῆς δικαιοσύνης ἐναντι τῶν ὑπηρεσιῶν του. Πλὴν ὅμως τὸ ἰδανικὸν τοῦτο τῆς «εὐποιίας» δὲν προορίζεται μόνον εἰς τοὺς «εὐτυχεῖς» τοῦ κόσμου τούτου. Καὶ ὁ ἐργάτης εἶναι ἀξέπαινος, διότι ἔχει τὴν εὐγενὴ φροντίδα, διὰ τῆς ἐργασίας του, νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν ἀνακούφισιν ἐκείνων, οἵτινες ἔχουσιν εὐνοηθῆ ὀλιγώτερον ἀπ' αὐτὸν καὶ νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς ὑποχρεώσεις καὶ τὰ βάρη τῆς Ἐκκλησίας του, καθὼς καὶ τῶν πτωχῶν καὶ ἀπομεμακρυσμένων χριστιανικῶν κοινοτήτων, μὲ τὰς ὁποίας τὸν ἐνώνει ἡ ἰδία πίστις. Τοιαυτὴ εἶναι ἡ διδασκαλία τοῦ Παύλου, ἣτις ἐν ἐκτάσει περιλαμβάνεται εἰς τὸ 8ον καὶ 9ον κεφάλαιον τῆς Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς του, ἐνθα γίνεται λόγος περὶ τοῦ ἐράνου ἐκείνου τῆς ἐνισχύσεως τῶν πτωχῶν τῆς χριστιανικῆς Κοινοτήτος τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν πλέον τὸ συμπέρασμα, ὅτι ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἐφαρμόζων εἰς τὸ ἔθνικὸν περιβάλλον τοῦ πρώτου αἰῶνος τὰ Ἐδαγγελικὰ διδάγματα, ἐγκαθίδρυσε μιαν ἠθικὴν ἢ μᾶλλον ἕναν μυστικισμόν τῆς ἐργασίας. Τὸ μεγαλύτερον μέσον του διὰ νὰ καταστήσῃ ἀντιληπτὴν τὴν ἠθικὴν ταύτην, αὐτὸν τὸν μυστικισμόν, ὑπῆρξε τὸ ἐξ ὀλοκλήρου ἐλεύθερον καὶ αὐθόρμητον παράδειγμά του. Τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον ἔδωκε «ἐργαζόμενος ταῖς ἰδίαις χερσίν» ὑπῆρξε ὑπέροχον καὶ γόνιμον εἰς καρπούς. Οἱ πλέον σθενοὶ συνεργάται του, ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ὅστις προῶρως ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτοῦ, μέχρι τοῦ τελευταίου μαθητοῦ του, τὸν ἐμμήθησαν.

Θὰ ἠδυνάμεθα δὲ νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Παῦλος ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτὴς μιᾶς Ἀδελφότητος ἐργατῶν ἱεροκηρῶν καὶ Ἀποστόλων, ἐθελουσίως πτωχῶν καὶ φιλοπόνων. Εἰς τὴν Ἀδελφότητα ταύτην πρῶτος ἐκεῖνος ἤρχετο νὰ συμβάλῃ εἰς τὰς ἀνάγκας της, ὡς ἕνας πραγματικὸς ἀρχηγὸς οἰκογενείας, ὅστις κοπιᾷ διὰ τὴν συντήρησιν τῶν ἰδικῶν του καὶ γνωρίζῃ νὰ πείθῃ τοὺς μαθητὰς καὶ τὰ παιδιά του ὅτι «μακάριόν ἐστιν διδόναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. 20,34).

* * *

Ποῖος ἠθικολόγος ἠδυνήθη, διὰ μέσου τῶν αἰῶνων, νὰ δοξάσῃ καλύτερον αὐτὴν τὴν εὐλογίαν, αὐτὸ τὸ ὠραῖον δῶρον τῆς Θεῆς Προνοίας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πὸν λέγεται ἐργασία; Μόνον ὁ Παῦλος ἠδυνήθη νὰ κατορθώσῃ εἰς ἕνα ἀνῆθικον περιβάλλον, πλήρες κατ' αὐτῆς προκαταλήψεων, ὅπως ἦτο τὸ χρεωκοπημένον περιβάλλον τοῦ Ἑλληνορωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ ἐργασία προφυλάττει, ἡ ἐργασία ἐξευμενίζει, ἡ ἐργασία ἀγιάζει. Τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ μέγα δίδαγμα τῆς σιωπηλῆς διδασκαλίας τοῦ ἥρωος Ἀποστόλου ὡς σ κ η ν ο π ο ι ο ὕ ἐ ρ γ ά τ ο υ. Καὶ ἡ πλέον ταπεινὴ καὶ ἡ πλέον ἐξευτελιστικὴ, πλὴν ὅμως τιμὴ ἐργασίας, ἀνυψώνει τὸν ἄνθρωπον, τὸν ἀγιάζει, τοῦ δίδει νόημα εἰς τὴν ζωὴν καὶ τὸν καθιστᾷ ἱκανὸν νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν δημιουργίαν μιᾶς δικαίας καὶ εὐτυχισμένης κοινωνίας, πού εἶναι ἕνας ἀπὸ τοὺς ἀντικειμενικοὺς σκοποὺς τῆς Θρησκείας τοῦ Σταυρωθέντος καὶ Ἀναστάντος Σωτῆρος Χριστοῦ.

σει δικηγόρος στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Και τήρησε την υπόσχεσή του αυτή με θρησκευτική ευλάβεια.

Σε ηλικία 23 χρόνων, μετά από λαμπρές πανεπιστημιακές σπουδές, ο Μιχαήλ Γαλανός είναι δικηγόρος. Το 1884 μετά από εξετάσεις στο Ύψευτείο της Χίου, παίρνει την άδεια να δικηγορήσει στο γενέθλιο Νησί του.

Αλλά μετά από ένα χρόνο, όπως γράφει ο ίδιος σ' ένα τον σημείωμα, τον κατέλαβε ο ακατάσχετος πόθος να κηρύξει τον θεϊό λόγο. Με την ελλογία του Ύπισκόπου Λέοντος Δανιήλ Κεφαλληνίου, μία εδλο-γημένη Κυριακή τοῦ 1885, εκφωνεί ἐδῶ στην Κεχαριτωμένη, την ἐνορία τῶν παιδικῶν του χρόνων, τὸ πρῶτο του κήρυγμα. Τὸ ἐκκλησίασμα κυριολεχτικά ξαφνιάζεται ἀπὸ τὴ ρητορική του γλαφυρότητα. Ὁ δικηγόρος Γαλανός καθιερώνεται ἀμέσως ἱεροκήρυκας τῆς τοπικῆς μας Ἐκκλησίας.

Ἀπὸ τὸ 1885 μέχρι τὸ 1892, ἡ μορφή του κυριαρχεῖ πάνω στὸν ἄμβωνα τῆς Κεχαριτωμένης, πὸν κυριολεχτικά ἀσφρκτιῶ ἀπὸ ἐκκλησίασμα πὸν ὄχεται ἀπ' τις ἄλλες ἐνορίες τοῦ Νησιοῦ μας, γιὰ νὰ ἀκούσει τὸν λόγο τοῦ Κυρίου. Τὸ 1887 ὁ Γαλανός βροίσκεται στην Ἀθήνα. Εἶναι μιὰ σημαντικὴ χρονιά, πὸν θὰ γίνει ὁρόσημο στὴ ζωὴ του, μιὰ καὶ ἔχει τὴ μεγάλη τιμὴ νὰ γνωριστεῖ προσωπικά καὶ στὴ συνέχεια νὰ ἐνταχτεῖ στὴν ἀναμορφωτικὴ κίνηση τοῦ Κων/νου Διαλήσματος. Ὁ ἀλύτρωτος Γαλανός με τὸς μαχητικὸς παλμούς καὶ με τὸ θεῖο ἔρωτα γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Ἐδγγελίου στὸ λαό, δὲν θὰ ἀργήσει νὰ γίνει ὁ πολυτιμότερος συνεργάτης του.

Ὁ χρόνος του τώρα μοιράζεται μεταξὺ τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Κάλυμνου, στὴν ὁποία δικηγορεῖ ἀλλὰ ταυτόχρονα κηρύττει ἀπὸ τὸν ἄμβωνα τῆς Κεχαριτωμένης. Τὸν Φλεβάρη τοῦ 1888 γινόντουσαν τὰ ἐπίσημα ἐγκαίνια τοῦ Β' Δημοτικοῦ Σχολείου Χώρας. Ὁ Λέοντος Δανιήλ καὶ οἱ Δημογέροντες, τοῦ ἀνέθεσαν νὰ ἐκφωνήσει τὸν κατάλληλο λόγο. Ὁ Γαλανός προστά σ' ἕνα κατάπληκτο ἀκροατήριον, μίλησε με θέμα «Σχολὴ καὶ Ναός». Στὴν ὁμιλία του ἐκείνη εἶπε μεταξὺ τῶν ἄλλων τὰ ἐξῆς.

«Ἐὰν πνεῦμα Θεοῦ ἐπίκειται ὑπὲρ τὸν θόλον τοῦ Ναοῦ ἐκεῖνον, πνεῦμα Θεοῦ περνοῖ καὶ ὑπὲρ τὴν στέγην τοῦ σχολείου τούτου. Ναί. Ἐὰν ἀσπασζόμεθα τὰς χεῖρας τῶν ἱερέων, ἀς σφίγξωμεν τουλάχιστον ἀδελφικά καὶ με εὐγνωμοσύνην τὰς χεῖρας τῶν διδασκάλων. Ὁ Γρηγόριος, ὁ Βασίλειος καὶ ὁ Χρυσόστομος δὲν ἐδοξάσθησαν ὡς κληρικοὶ μόνον, ἀλλὰ ὡς κληρικοὶ διδασκαλοὶ. Ἡ περικαλύπτουσα αὐτοὺς λαμπρὰ αἴγλη εἶναι αἴγλη διδασκαλική. Ψυχὰς κατεργάζεται ὁ Ἱερεὺς, ψυχὰς κατεργάζεται καὶ ὁ διδάσκαλος».

Ἡ ὁμιλία του αὐτὴ με τόσα ὑψηλὰ νοήματα πρωτοδημοσιεύτηκε στὸ περιοδικὸ ἈΝΑΠΛΑΣΗ.

Μέχρι τὸ 1892 ἡ Κάλυμνος ἦταν τὸ πνευματικὸ του ὁμητήριον. Ἀναγκάζεται ὁμως νὰ φύγει κρυφὰ ἀπὸ τὸ γενέθλιο Νησί του. Ἀφορμὴ ἦταν ἕνα του ἄρθρον στὴν ἈΝΑΠΛΑΣΗ, πὸν θεωρήθηκε ἐπιλή-

ψιμο ἀπὸ τις τούρκικες ἀρχές. Ἐτσι ὁ Γαλανός ἀναγκάστηκε νὰ ἀποχαιρετήσῃ κρυφὰ τὸ τουροκοκρατούμενο Νησί μας καὶ νὰ ἐκπατριστεῖ στὴν ἐλεύθερη Ἑλλάδα, γιὰ νὰ δράσει χωρὶς τὰ δεσμὰ τῆς σκλαβιάς. Μ' ὅλη τὴ δύναμη τῆς νησιώτικῆς του ψυχῆς οἰχεται με ἐνθουσιασμό, στὴν ὁμορφὸ ἀγῶνα γιὰ τὴ διάδοση τοῦ Ἱεροῦ Ἐδγγελίου. Ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς ἈΝΑΠΛΑΣΗΣ συναρπάζει καὶ καταπλήσσει τὸ ἀκροατήριό του. Ὁ ρητορικὸς του λόγος καὶ ἡ μαχητικὴ ἀρθρογραφία, φλέγονται κυριολεχτικά ἀπὸ πίστη στὸ Χριστὸ καὶ στὸ Γένος.

Ἡ φήμη του ἀρχίζει νὰ ξεπερνᾷ τὴν Ἀθήνα. Εἶναι πλέον ὁ πὸν βαθυστόχαστος, ὁ πὸν μαχητικὸς ἱεροκήρυκας τοῦ Ἐδγγελίου, πὸν γνώρισε ἡ Ἑλλάδα μετὰ τὸ 1821. Οἱ πόλεις καὶ ἡ ὑπαιθρος τὸν ζητοῦν. Σ' ὀλόκληρη τὴ μικρὴ Ἑλλάδα, ἀντηχεῖ μελωδικὰ τὸ κήρυγμά του, με ἀποτέλεσμα νὰ κατακτῆσει σύντομα τὴ θρησκευτικὴ καὶ τὴν ἐθνικὴ συνείδηση τοῦ λαοῦ. Τὰ δύσκολα χρόνια τοῦ Γαλανοῦ ἔχουν περάσει. Εἶναι ὁ πλέον καθιερωμένος ἐκκλησιαστικὸς ρήτορας καὶ ὁ ἐδγγελικὸς ἄνδρας τῆς Ἑλλάδας, πὸν σὲ κάθε του κηρυγματικὴ ἐξόρμηση — καὶ αὐτὸ εἶναι πρὸς τιμὴ του — ὑπεράσπιζε με παρρησία τὰ δίκαια τῆς ἀλύτρωτης πατρίδας του.

Ἡ εἴσοδος στὸν 20 αἰῶνα βροίσκεῖ τὸν Γαλανὸ στὴν πανύψηλη κορυφὴ τῆς Ρωμιοσύνης. Ἡ πρῶτη 19ετία τοῦ αἰῶνα πλησιάζει νὰ τελειώσει. Ἐνα ὁμως κορυφαῖο ἱστορικὸ γεγονός, καθοριστικὸ στὴν πορεία αὐτοῦ τοῦ τόπου γεννιέται τὸ 1909. Στὸ Γουδι ξεσπᾷ ἡ ὁμώνυμη Ἐπανάσταση. Σκοπὸς τῶν ἐπανάστατῶν ἦταν νὰ ξεπλῶθεῖ ἡ Ἑλλάδα ἀπὸ τὸ αἶσχος τοῦ 1897. Μετὰ νὰ διοργανωθεῖ ὁ στρατὸς καὶ ὁ στόλος, γιὰ νὰ φέρουν τὴν λευτεριά στὰ ἀλύτρωτα ἑλληνικὰ ἐδάφη τῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης, τῆς Ἡπείρου καὶ στὸ Αἰγαῖο μας.

Πραγματικὰ δυναμικὴ ἦταν ἡ ἀναδημιουργία ποῦγνε σ' ὀλόκληρη τὴ μικρὴ Ἑλλάδα μετὰ τὴν ἐπανάσταση. Ὁ στρατὸς με ὑπευθυνότητα ἀπέναντι στὴν ἱστορία, δὲν ἀργησε νὰ πάρει τὴ μεγάλη του ἀπόφαση. Κάλεσε ἀπὸ τὴν λεβεντογέννα Κοιήτη, τὸν θουλικὸ σταυραετὸ τοῦ Θέρισσον, τὸν Ἐλευθέριον Βενιζέλο. Ὁ μεγάλος Κορητικὸς ἡγέτης, ὁ θουλικὸς γιὸς τοῦ Ψηλορείτη, φτάνει στις ἀρχές τοῦ 1910 στὴν Ἑλλάδα τῆς Μελόνας, με τὸν θούλο τοῦ Θέρισσον ἀλλὰ καὶ με τὸν σκοπὸ νὰ φουξήσει τὴν ἡρωικὴ του πνοὴ πάνω στὸ μουνδιασμένο Ἑλληνισμό καὶ στὴ συνέχεια νὰ φέρει ραγδαία καὶ ἀπότομη ἀνύψωση σ' ὀλόκληρο τὸ ἀλύτρωτο Γένος.

Ὁ ἀλύτρωτος Γαλανός, καταξιωμένος πλέον διδάσκαλος τοῦ Ἐδγγελίου, ἀκολουθεῖ με ἐνθουσιασμό τὸν Βενιζέλο στὴν ἀνορθωτικὴ του πορεία. Τὸ 1910 με τὴν σημαία τοῦ ἱστορικῶ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων ἐκλέγεται βουλευτὴς, τὸ ἴδιο καὶ τὸ 1911, σὰν ἐκλεχτὸς τοῦ λαοῦ τῆς Ἀττικοβοιωτίας.

Νέοι δυναμικοὶ ἀγῶνες ἀρχίζουν γιὰ τὸν ἀκούραστο Γαλανό, ἀπὸ τὸ βῆμα τῆς Βουλῆς τῶν Ἑλλήνων. Ἡ ρητορικὴ του δεινότητα κυριαρχεῖ στὸ Ἑλληνικὸ Κοινοβούλιο. Ἡ φωνὴ του εἶναι γνήσια ἐλ-

ληνική και χριστιανική. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι ο Βενιζέλος το ανέθεσε το σοβαρό έργο της αναθεώρησης του Συντάγματος του 1911, που ιστορικά στην εφαρμογή του δέθηκε με κορυφαίες ιστορικές ανατάσεις της φυλής.

Το πέρασμα του Γαλανού από την Βουλή των Ελλήνων ήταν δημιουργικό. Θα μπορούσε με άνεση ναπαιονε — γιατί του άξιζε — ύπουρικό χατοφυλάκιο. Μά προτίμησε τη θέση του Κυβερνητικού Έπιτρόπου στην Ίερά Σύνοδο της Έκκλησίας της Ελλάδος και αυτό για να χει άνετη ευελιξία στον άμβωνα για το κήρυγμά του, που ήταν ή πνευματική του πνοή.

Όλόκληρη ή ζωή του Γαλανού, στην αγωνιστική της έκφραση ήταν μιá αδιάκοπη μαρτυρία αγάπης και άφοσίωσης για την Έκκλησία και το Γένος. Ποτέ του δεν σκέφτηκε να εγκαταλείψει τον ακατάσχετο πόθο του για το κήρυγμα. Και είναι αξιοπρόσεχτο το γεγονός, ότι παρὰ το προκεχωρημένο της ηλικίας του, μετέφερε το ζωντανό κήρυγμά του στην Ύμερική διασχίζοντας για τον σκοπό αυτό δύο φορές τον Άτλαντικό.

Το 1927 είναι μιá σημαντική χρονιά για τον Γαλανό. Η ευαγγελική του φωνή, ακούγεται με παλμό και ζήλο και στην Έκκλησία της Άλεξανδρείας. Είναι ή εποχή που ο δραματιστής Πατριάρχης «όλων των Θρόνων» Μελέτιος Μεταξάκης, πηδαλιονχει την Έκκλησία του Άγιου Μάρκου. Γνωστές εξ άλλου είναι οι φιλικές σχέσεις του Γαλανού με τον Πατριάρχη Μελέτιο καθώς και οι συνεργασίες τους στην Άθήνα και στην Άμερική. Δυό μεγάλοι άνδρες έπόμενο είναι να άλληλοκατανοούνται. Ο Γαλανός θα συνεργαστεί άρμονικά με τον Πατριάρχη Μελέτιο μιá δλόκληρη τριετία. Θα τοποθετηθεί Ίεροκήρυκας του Καθεδρικού Ναού του Άγιου Σάββα, Διευθυντής του ΠΑΝΤΑΙΝΟΥ και με άρμοδιότητες ιεραποστολικές, για όλα τα πνευματικά κέντρα του Αιγυπτιώτη Έλληρισμού. Ο Πατριάρχης Μελέτιος εκτιμώντας τον άνδρα, θα τον τιμήσει επάξια με τον μεγαλώνυμο τίτλο του «Μεγάλου ρήτορα του Πατριαρχικού Θρόνου Άλεξανδρείας» και με τον Σταυρό του Άγιου Μάρκου. Τιμή και διάκριση πραγματικά ξεχωριστή για τον Μεγάλο Καλύμνιο Μιχαήλ Γαλανό. Η μορφή του μέχρι σήμερα δεσπόζει στην Άλεξανδρινή Έκκλησία. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός, ότι ο νέος Προκαθήμενος της Έκκλησίας του Άγιου Μάρκου Πάπας και Πατριάρχης Παρθένιος ο Γ' σε πρόσφατη έπιστολή του, προς τον Μητροπολίτη μας, μεταξὺ των άλλων γράφει.

«Ο Μιχαήλ Γαλανός με τον καλόν του άγωνα, τον λόγον του, τα κείμενά του εις τον ΠΑΝΤΑΙΝΟ,

Για ό,τι άφορὰ στον «ΕΦΗΜΕΡΙΟ» πρέπει να άπευθύνεσθε στη Διεύθυνση του Περιοδικού «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», δόδος Ίωάννου Γεργαδίου 14, 115 21 Άθήνα — Τηλ. 72.18.308.

προσέφεραν αγάπη εις την Έκκλησία, Φώς Θεού εις τον λαόν μας».

Μετά την έπιστροφή του από την Άλεξάνδρεια, όριστικά και άμετάκλητα θα εργαστεί μέσα στους κόλπους της Έλλαδικής Έκκλησίας, για να τιμηθεί απ' αυτή, με τον τίτλο του «Διδασκάλου του Έδαγγελίου».

Το ζωογόνο κήρυγμά του από τους άμβωνες των Ίερών Ναών, θα το συνεχίσει με άμειωτο ένθουσιασμό μέχρι την τελευταία του πνοή. Δικαιολογημένα λοιπόν, το παλληκάρι της Χώρας, αναδείχτηκε τιμητικά δούλος Κυρίου. Με ένθεο ζήλο καλλιέργησε τα τάλαντα που του χάρισε ο Κύριος, προσφέροντας αδιάκοπα στο λαό του αγάπη και ρήματα ζωής αιώνιου.

Άστειρευτη πηγή σοφών ναμάτων ο Γαλανός. Γνήσιος ευαγγελικός άνδρας. Καταξιωμένος Διδάσκαλος της Έκκλησίας και του Γένους. Η φωνή του γεμάτη με ρητορική εδφράδεια, συνάρπαζε τα πλήθη των άκροατών του. Αδτή του ή φωνή σαν «καλλικέλαδος άηδών» άντήχησε δυναμικά στην εύλογημένη ελληνική γη, στην Άμερική και στην Αϊγυπτο, 65 δλόκληρα χρόνια, πότε σ' άνοιχτους και πότε σε κλειστους χώρους. Το έργο του κηρυγματικό και συγγραφικό ύπηρεξε πραγματικά άποστολικό. Σάν κήρυκας του Έδαγγελίου και σαν συγγραφέας, χειρίστηκε τα προτερήματα που του χάρισε ο Κύριος («οκ έν πειθοίς άνθρωπίνης σοφίας λόγοις άλλ' έν άποδειξει πνεύματος και δυνάμεως»), για να αναδειχτεί καταξιωμένος Διδάσκαλος της Έκκλησίας και του Γένους, με τιμητική θέση σιμά στο πάνθεο των άθανάτων δασκάλων της Ρωμοσύνης, Έδγένιο Βούλγαρη, Νικηφόρο Θεοτόκη, Κων/νο Οικονόμου των εξ Οικονόμων, Ήλία Μηριάτη, Άθανάσιο Πάριο, Κοσμά τον Αιτωλό, στρατηγό Μακρογιάννη και άλλους.

Σήμερα 10 του Μάη 1987. Ξοφλήθηκε το χρέος της Καλύμνου, σ' ένα μεγάλο τέκνο της, που αναδείχτηκε στα ύψη της άρετης. Η Καλύμνος ποτέ της δεν θα λησμονήσει τον Μιχαήλ Γαλανό. Η Καλύμνος με την πλαστοουργική της δωρική έκφραση, είχε την εύτυχία να δει να βγαίνουν από το φτωχό της σπλάχνο, μετρημένοι αλλά σημαντικοί άνδρες με έννική και θρησκευτική έξαρση. Ο Γαλανός στη ζωντανή πινακοθήκη του Νησιού μας, έχει την κατάπρωτη τιμητική θέση, με μιá μορφή πατερική και διδασκαλική, που δεσπόζει στους ιερούς και εύλογημένους χώρους της Έκκλησίας και του Γένους. Σήμερα 10 του Μάη 1987. Τιμήσαμε προεπούμενα το μεγάλο αυτό τέκνο της Καλύμνου. Το χρέος μας ξοφλήθηκε με το στήσιμο και με τα επίσημα άποκαλυπτήρια της προτομής του, στην αυλή της Κεχαριτομένης.

Το στήσιμο της σ' ένα χώρο ιερό και αγωνιστικό, έχει και τον συναισθηματισμό του. Ο μρωμένος βουνήσιος αίγαιοπελαγήτικος άγέρας του πανύψηλου προσφήτη Ήλία, που άκούραστα αναματεύεται με το θεσπέσιο άρωμα της άλισφακιάς και του θυμαριού και που ή αϊθέρια αύρα του χαϊδεύει και ιερουργεί

άπαλά τούς κυματισμούς, ἐπάνω στό Κάστρο μας, τῆς τιμημένης Γαλανόλευκῆς μας, αἰώνιο σύμβολο τῆς ἀγιασμένης πίστεως τοῦ Χριστοῦ καί τῆς λευτεριάς μας, θά τοῦ νανοριζῆει μέ τά βουκαροτοράγουνδά μας, τήν αἰώνια γαλήνη τῆς σεπτῆς του μορφῆς, ἐδῶ στό ἀγαπημένο Νησί μας πού τόν γέννησε, ἐδῶ στήν ἀγαπημένη του Παναγιά καί σ' ἕνα ἀπολλώνιο σινδασμό μέ τήν ἑναρμόνια λόρα τοῦ θεῖου Κάλβου, θά τοῦ τραγοῦδά μελωδικά τὸ μοιρολόγι ὅτι,

εἶναι γλυκὺς ὁ θάνατος
μόνον ὅταν κοιμώμεθα
εἰς τὴν πατρίδα.

Γιὰ νάμαστε ὅμως ἀκριβοδίκατοι, ἔχουμε χρέος ἱερό στή σημερινή τιμητικὴ μέρα τῆς «Παναγιάς» μας, νά ἐκφράσουμε τὴν ἀπεριόριστη εὐγνωμοσύνη μας, γιὰ ὅλες τὶς ἅγιες μορφές τῆς Καλύμνου, πού ἀγωνίστηκαν γιὰ τὴν τιμὴ τῆς σὲ χρόνια δύσκολα καὶ πικραμένα.

Μνημονεύουμε λοιπὸν εὐλαβικά, ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους Λέρον καὶ ἰδιαίτερα ἀπὸ Ἱερεμία Πατελάκη μέχρι Δανιὴλ Κεφαλιάνο.

Μνημονεύουμε τοὺς μακαριστοὺς Μητροπολίτες Λέρον καὶ Καλύμνου, ἀπὸ Χρῦσανθο τὸν Βυζάντιο μέχρι Ἰσίδωρο Ἀηδονόπουλο.

Μνημονεύουμε τὸν ἀπὸ Λέρον καὶ Καλύμνου, μακαριστὸ Πατριάρχη Κων)λεως Ἀνθίμο τὸν Ζ'.

Μνημονεύουμε τὴν εὐλογημένη χορεία τῶν ἀγωνιστῶν ἱερέων μας ἀπὸ τὸ 1868 μέ ἰδιαίτερη τὴν ἐκφραση τῆς εὐγνωμοσύνης μας, στή δοξαστικὴ γενιά τοῦ 193ῶ, στοὺς φυλακισμένους ἱερεῖς μας καὶ στοὺς λαϊκοὺς ἀγωνιστές μας.

Μνημονεύουμε τοὺς ἀγωνιστὲς ἱερεῖς μας Κλεάνθη Ζερβὸ καὶ Ἰωάννη Πικραμένο, πού ἀγωνίστηκαν τὸν τίμιο ἀγῶνα γιὰ τὴν προάσπιση τῶν ἀπαραγράπτων δικαιωμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας μας.

Μνημονεύουμε τὴν ἱερὴ ξυνωρίδα τῶν μακαριστῶν Ἱερομονάχων τῆς Κωμόπολης τούτης, πού κρατοῦσαν στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς ἄσβεστη τὴν ἀγιασμένη λαμπάδα τοῦ Χριστοῦ.

Μνημονεύουμε τοὺς ἱεροφάντες ραφωδοὺς τῆς Κεχαριτωμένης, Μιχαὴλ Καραπιτέρη καὶ Παπᾶ Μιχαὴλ Τσουγκράνη, πού δόξασαν τὰ στασίδια τῆς.

Μνημονεύουμε τοὺς Καλύμνιους Ἐπισκόπους καὶ Μητροπολίτες, μέ ἰδιαίτερη τὴν ἐκφραση μας, στὸν Κορήτης Μελέτιο Καβάσιλα, καὶ στὸν ἀγωνιστὴ τῆς Θεσσαλικῆς Ἐπανάστασης τοῦ 1878, Μητροπολίτη Λαρίσης καὶ Πλαταμῶνος Ἀμβρόσιο Κασσάρα.

Σήμερα 10 τοῦ Μάη 1987. Μιὰ οὐρανόπλαστη ρομφαία λυτρωμοῦ, διέσχισε τοὺς γαλάζιους αἰθέρες τῆς Καλύμνου. Μᾶς ἔφερε τὴν ἀθάνατη καὶ εὐλογημένη πνοή, τῆς δοξασμένης ἀστείρευτης Ρωμοσύνης.

Καὶ ἀπὸ τῆ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία τοῦ οὐρανοῦ ὅλες οἱ ἅγιες μορφές τοῦ Νησιοῦ μας, μέ κορυφαῖο

τὸ μεγάλο τέκνο του, τὸν Μιχαὴλ Γαλανό, μᾶς στέλνουν ἀπὸ τοὺς πάμφωτους κόσμους τοῦ οὐρανοῦ τὸ ὄρατο μήνυμα τῆς ἐλπίδας, ὅτι ἡ εὐλογημένη ἱστορία τῆς Κεχαριτωμένης συνεχίζεται.

Μεγάλε δάσκαλε τῆς Ρωμοσύνης
Μεγάλε Καλύμνιε, Μεγάλε Χωριανέ, Μιχαὴλ
Γαλανέ.

Στὸ δρόμο τὸν πελώριο τοῦ θεῖου λόγου γίγαντας,
δὲν στάθηκε ἡ σκέψη σου στιγμῆ,
πόνεσες ὅσο λίγοι τὸν ἀδοῦλωτο λαό μας,
σὲ καταγίδες καὶ σὲ ἡλιόλουστα.

Τὸ γενέθλιο Νησί σου, ἡ Χώρα σου, ἡ Παναγιά σου, οἱ συμπατριῶτες σου, στὸ πρόσωπο τοῦ Δημάρχου μας, σὲ τίμησαν προπεύμενα.

Ἀνὸ παλαιᾶτοι ἱστορικοὶ πατριαρχικοὶ θρόνοι τῆς Ὁρθοδοξίας σὲ τίμησαν. Τὸ ἴδιο καὶ ἡ τοπικὴ μας Ἐκκλησία μέ «προεστῶτα» τὸν Ἐπίσκοπό μας. Ἡ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων ὑποκλίνεται σήμερα μπροστὰ στὸ τίμιο ἀνάστημά σου. Τὸ δάφνιο στεφάνι τῆς εἶναι ἡ μεγάλη δικαιοσύνη τῶν τιμίων ἀγῶνων σου, ἀλλὰ καὶ ὅλων ἀνεξάρτητα τῶν ἀντιστασιακῶν ἀγῶνων τῶν συμπατριωτῶν σου, ποῦ ἔγιναν στὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς, μέσα στὰ ἱερά σκηνώματα τῆς Κεχαριτωμένης.

Ἀυτὲς οἱ στιγμὲς ποτὲ δὲ θά λησμονηθοῦν.

(Συνεχίζεται)

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Μητροπολίτου Πατρῶν

ΝΙΚΟΛΗΜΟΥ ΒΑΛΛΗΝΔΡΑ

ΘΕΟΜΗΤΟΡΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ

ΤΟΜΟΣ Α'

Ἀκάθιστος Ὕμνος· Ἡ Ὠδὴ τῆς Θεοτόκου· Θεομητορικὸν Ἐορτολόγιον (Γενέσιον, Εἰσόδια, Εὐαγγελισμός, Κοίμησις, «Ἀπόδοσις», Συναξίς, Ὑπαπαντὴ, Ζωοδ. Πηγὴ, Ἁγία Σκέπη, Τιμία Ἐσθῆς, Ἁγία Ζώνη, Ἐορταὶ θαυμάτων καὶ Εἰκόνων Τῆς).

Ἐνας ἀνεκτίμητος «πανδέκτης», πραγματικὸν θησαύρισμα κηρυγμάτων ἐποικοδομητικοῦ περιεχομένου, πού ἀνταποκρίνεται στὶς λειτουργικὰ καὶ ἐορτολογικὰ ἀπαιτήσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Σελίδες 516, δεχ. 800.

Γράφαι: Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἰασιῶν 1 — 115 21 Ἀθήνα (τηλ. 722.8008).

Βιβλιοπωλεῖο: Δραγατσανίου 2, Πλατ. Κλαυθμῶνος, τηλ. 322.8637.

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΠΑΥΛΟΣ

ΠΡΩΤΟΠΟΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ(*)

Του κ. ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΕΡΟΥΣΗ

Ἡ ἀρχὴ τῆς «ἐκουσιότητος»

Ἡ ἀριστοτεχνία τοῦ Ἀπ. Παύλου τὸν ὀδηγεῖ στὴν ἀναζήτηση «σημείων ἐπαφῆς» μὲ τοὺς ἀνθρώπους. Ἐπειδὴ αὐτὰ χρησιμεύουν ὡς γέφυρες προσέγγισης στὴν ἀτομικότητα, στὴν ἐλευθερία καὶ στὴν ἰδιαιτερότητα τοῦ κάθε ἀνθρώπου καὶ τοῦ κάθε λαοῦ.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀπ. Παύλου στηρίζεται ἐξ ὀλοκλήρου στὴ θεμελιώδη ἀρχὴ τῆς ἐκουσιότητος, «...ἦτοι τῆς ἀδιάστου προσφορᾶς καὶ τῆς ἐκουσίας ἀποδοχῆς τοῦ προσφερομένου, παραφυλάττουσα τὴν θεόδοτον ἐλευθερίαν τοῦ ἀνθρώπου, ἄνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ υπάρξῃ εὐθύνη καὶ προσωπικὴ ἀξιομισθία» (Λ. Φιλιππίδης).

«Ἐἴ τις θέλει πίσω μου ἔρχεσθαι, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Λουκ. 9,23).

Δὲν ἀσχεῖ προπαγάνδα τῶν ἰδεῶν καὶ τῆς πίστεως τοῦ ὁ Μεγάλος αὐτὸς Κήρυκας. Ἄν καὶ γνωρίζει, ὅπως γράφει, «ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας...» (Ἐφεσ. 6,12).

Σὲ καμιά περίπτωση, ἀκόμα, δὲν κάνει προσπάθεια νὰ προσελκύσει ἢ νὰ προσηλυτίσει τὰ πλήθη, τίς μάξες. Οὔτε νὰ πάρει μὲ τὸ μέρος τοῦ ὄχλου φανατισμένους μὲ ἀνεξέλεγκτα πάθη καὶ ἀσυνείδητη βούληση, ὅπως συμβαίνει στίς μέρες μας μὲ τοὺς προπαγανδιστές, τοὺς ψευτοδάσκαλους, τοὺς ψευτοκήρυκας καὶ αἰρετικούς, ποὺ χρησιμοποιοῦν «κλισὲ» καὶ παραπλανητικὲς «ἀλήθειες».

«Προπαγάνδα εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ τεχνικὴ διαδόσεως ἰδεῶν μὲ σκοπὸ τὸν ἐπηρεασμὸ τῆς κοινῆς γνώμης».

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἀπευθύνεται στὴν ἀνθρώπινη ἐλευθερία. Καὶ τὸ κήρυγμά του διεισδύει στίς μύχιες ἐσωτερικὲς ἀνάγκες καὶ νοσταλγίες τῆς ψυχῆς καὶ τῆς διάθεσης γνωριμίας ἐνὸς κόσμου προσωπικῆς ἐμπειρίας. Γιατὶ ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι ἀγγελαια, μαζικὴ θρησκεία, ποὺ ἐπιβάλλεται ἀπ' ἑξῶ. Ἀλλὰ τρόπος ζωῆς, ποὺ ἀποδεσμεύει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ποικίλας δουλεῖες καὶ τοῦ διανοοῖει ὀρίζοντες πέραν τοῦ κόσμου τούτου.

Ἱεραποστολικὴ τακτικὴ

Ἡ ἱεραποστολικὴ τακτικὴ τοῦ Ἀπ. Παύλου τείνει, κάθε φορὰ, στὴν κατανόηση, στὴν προσέγγιση, στὴ

γνωριμία καὶ στὴν προσωπικὴ ἐπικοινωνία καὶ σχέση. Πράγμα ποὺ πετυχαίνεται μόνον μὲ ἐπιδέξιους χειρισμούς, διαλεκτικὴ τακτικὴ, ἀποδέσμευση ἐσωτερικῶν ἀναστολῶν καὶ ὑπομονὴ ἀγάπης. «...διελέγετο μὲν οὖν ἐν τῇ συναγωγῇ τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς σεβομένοις καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πρὸς τοὺς παρατυγχάνοντας. Τινὲς δὲ τῶν Ἐπικουρείων καὶ τῶν Στωϊκῶν φιλοσόφων συνέβαλλον αὐτῷ...» (Πράξ. 17,17). Ἄλλὰ γιὰ μιὰ τέτοια ἀδιάστητη προσφορὰ καὶ ἐκούσια ἀποδοχῆ, γράφει ὁ Λ. Φιλιππίδης, «ἀπαιτεῖται ἡ προσφυγὴ εἰς τὴν μέθοδον τῆς συγκαταβάσεως καὶ προσαρμογῆς τοῦ νέου πρὸς τὰ παλαιά, ἦτοι ἡ προσφορὰ τοῦ νέου κηρύγματος κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε, ἀντὶ νὰ προξενῇ τοῦτο τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι ἀντιτίθεται πρὸς τὰ τέως πιστευόμενα, νὰ δημιουργῇ τὸναντίον τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι συνεχίζει καὶ συμπληροῖ αὐτὰ, κατὰ συνέχισιν ὅμως καὶ συμπλήρωσιν τόσον διάφορον ποιητικῶς, ὥστε τὸ φῶς αὐτῆς νὰ σκιαζῆ τὰ παλαιά, ἅτινα αὐτομάτως ὑποχωροῦσι, καὶ ἀφανίζονται ἢ ἀνακαινίζονται ὅλως διὰ τῆς καινῆς διδαχῆς. Οὕτως ἀδιάστως καὶ μετὰ πειθοῦς συντελεῖται ἥρεμα καὶ ἡ ὑποκατάστασις τοῦ νέου εἰς τὸ παλαιόν».

Ἡ «καινὴ διδαχὴ» καὶ ἡ προσαρμογὴ τῆς

Ὅταν ἦρθε στὴν Ἀθήνα ὁ Ἀπ. Παῦλος δὲν ἀνέθηκε ἀμέσως στὸν Ἄρειο Πάγο νὰ μιλήσει. Ἔμεινε μέρες περπατώντας καὶ ψάχνοντας στὸ Ἄστυ. Ἔτσι ἔκανε καὶ στὴ Θεσσαλονίκη καὶ Κόρινθο. Συναντήθηκε πρῶτα μὲ Ἰουδαίους, μὲ σοφοὺς, μὲ ἀπλοὺς ἀνθρώπους. Περιπλανήθηκε στοὺς ἱεροὺς τόπους. Ἐφαξέ ἐπίμονα καὶ τελικὰ ὄρθη «σημεῖα ἐπαφῆς» ποὺ χρειαζόταν. Κι ὄχι μόνον αὐτό. Ἀλλὰ ἔταν ἦρθε ὁ κατάλληλος χρόνος γιὰ νὰ κηρύξει, ἔφερε ἔτσι τὰ πράγματα μεθοδικά, ὥστε οἱ ἴδιοι οἱ Ἀθηναῖοι νὰ τὸν παρακαλέσουν νὰ τοὺς μιλήσει καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ πιὸ ἐπίσημο δῆμα τοῦ Μύθου καὶ τοῦ Λόγου τῆς οἰκουμένης.

«ἐπιλαθόμενοι τε αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Ἄρειον Πάγον ἤγαγον λέγοντες: δυνάμεθα γινῶναι τίς ἡ καινὴ αὕτη ἢ ὑπὸ σοῦ λαλουμένη διδαχὴ»; (Πρξ. 17,19).

Κεῖνη τὴν ὥρα εἶχε μπροστά του ὁ Ἀπ. Παῦλος ἓνα ἀκροατήριον ἀπαιτητικό. Θρησμιμένο μὲ ἰδέες τοῦ Πλάτωνα καὶ τοῦ Ἀριστοτέλη. Καὶ ἐπηρεασμένο ἀπὸ τίς νεότερες φιλοσοφικὲς κατευθύνσεις τῶν Στωϊκῶν καὶ τῶν Ἐπικουρείων. Αὐτὸ ποὺ θὰ τοὺς πεῖ εἶναι κάτι πολὺ καινούργιο. Ὡστόσο, ὅπως μᾶς διηγεῖται ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς στὸ ὁδοιπορικὸ του, ποὺ εἶναι βασικά ἓνα ἡμερολόγιο σχέσεων καὶ ἐπικοινωνίας, προσάρμοσε

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 188 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 10 τεύχους.

Ἄθυμία καὶ πόνος κατὰ τὸν ἅγ. Ἰωάννην Χρυσόστομον

(Μὲ βάση τις ἐπιστολές πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα)

Τοῦ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΚΑΤΣΟΥΛΑ
Θεολόγου - Λυκειάρχου

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ παρούσα ἐργασία, πὸν ἔχει ὡς θέμα τὴν ἀθυμία καὶ τὸν πόνον γενικά, ὅπως ἐμφανίζονται στὶς πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἐπιστολές τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, σκοπὸν ἔχει νὰ παρουσιάσει τις ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ, πὸν εἶναι συνυφασμένο μὲ τὴ φύση καὶ τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, ιδέες τοῦ μεγάλου Ἱεράρχη.

Οἱ ιδέες αὐτές, πὸν θεμελιώνονται ὑπὸ τῆς Ἁγ. Γραφῆς καὶ ἐκφράζουν τὴ προσωπικὴ ἐμπειρία τοῦ ἐξόριστου Ἀρχιεπισκόπου, ἐκθέτονται μέσα σ' ἓνα πλαίσιο ἱερῆς λογικῆς μὲ θαυμαστὴ δύναμη λόγου, ἢ ὅποια θέλγει, πείθει, γαληνεύει καὶ τονώνει τὸν ἀθρομῶντα καὶ θλιβόμενο ἄνθρωπο.

Ἐπιθυμοῦντες νὰ παρουσιάσωμε στοὺς ἀγαπητοὺς ἀναγνώστες τὴν ὑπέροχη αὐτὴ παραμυθητικὴ διδασκαλία, ὅπως βγήκε ἀπὸ τὸν εὐγλωττο κάλαμο τοῦ χρυσορρήμονος, παραθέτομε, κατὰ τὴν ἐκθεσὴ τῆς, ἀρκετὲς καὶ κάποτε ἐκτενεῖς περικοπὲς ἀπὸ τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολογραφίας του. Αὐτὸ τὸ ἐκρίναμε σκόδου ὄχι μόνο γιὰ τὴ πληρέστερη θεμελίωση τῶν ἐκφραζομένων ἀπόψεων, ἀλλὰ κυρίως, διότι, κατὰ τὴ γνώμη μας, παρέχεται διὰ τοῦ κειμένου μεγαλύτερη βίωση καὶ βαθύτερη πνευματικὴ ὠφέλεια, ἀλλὰ καὶ αἰσθητικὴ ικανοποίηση. Ἄλλωστε τὸ Χρυσοστομικὸ κείμενο, ἀπλὸ καὶ εὐληπτο στὸ σύνολό του, γίνεται κατανοητὸ καὶ ἀπὸ τὸν μέτριας μορφώσεως ἀναγνώστη.

Γιὰ νὰ καταστήσωμε ὁμως προσιτὰ σὲ κάθε χριστιανό, ὅπως ἔχομε χρέος, τὰ χρησιμοποιούμενα κείμενα τοῦ μεγάλου Διδασκάλου, θεωρήσαμε ἀναγκαῖο νὰ καταχωρήσωμε καὶ μετάφραση τῶν ἐκτενεστέρων ἀποσπασμάτων αὐτοῦ.

Τέλος προτάσωμε καὶ καταποιστικὴ εἰσαγωγή

ἔτσι στὴν περίσταση τὸ κήρυγμά του, ὥστε νὰ ἐπιτελέσει σωστὰ τὸ ἔργο του.

«Στὴν Ἀθήνα πάλι ὁ Παῦλος, γράφει ὁ CLAUDE TRESMONTANT, ζητάει ἓνα σημεῖο ἐπαφῆς καὶ προσεγγίσεως. Ἐνα κοινὸ ἔδαφος, γιὰ νὰ κηρύξει στοὺς φιλοσόφους τὴ διδασκαλία σὲ μιὰ γλῶσσα καταληπτὴ σ' αὐτοὺς.

Αὐτὸ εἶναι τὸ ἀληθινὸ γνῶρισμα καὶ οὐσία τῆς ἱεροστολῆς. Γιατὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ μεταδώσει καὶ νὰ κάμη προσιτὴ σ' ἓναν ἄνθρωπο μιὰ ἀλήθεια,

γὴ γιὰ τὴν Ὀλυμπιάδα καὶ τῶν πρὸς αὐτὴν ἐπιστολῶν τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.

Εἶθε ὁ Κύριος, «ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπεινοὺς» (Β' Κορ. ζ', 6), νὰ μεταδώσει διὰ τῶν διδασκῶν αὐτῶν τοῦ ἁγίου καὶ πολυπαθοῦς πατροῦ τὴν «παράκλησιν καὶ παραμυθίαν» (Α' Κορ. ιδ', 3) στὶς πληττόμενες ἀπὸ τὴν ἀθυμία καὶ τὸν πόνον καρδιές τῶν ἀδελφῶν χριστιανῶν.

Η ΑΓΙΑ ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ

1. Ἡ διάκονος

Οἱ κυριότερες περὶ αὐτῆς πηγές εἶναι οἱ πρὸς αὐτὴν ἐπιστολές τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἡ Λαυσαϊκὴ ἱστορία τοῦ Παλλαδίου (Migne 34, 1244-1250). Ἐκτενὲς γι' αὐτὴν λόγος γίνεται καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀρχαίους Ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς, ἀλλὰ καὶ νεώτεροι Ἑλληγες καὶ ξένοι ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν προσωπικότητά της. (Πολλὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ βίο καὶ τὴν πολιτεία της ὑπάρχουν στὸ Μ. Γαλανοῦ «Βίοι ἁγίων Ἰουλίου» καὶ στὸ βιβλίον τοῦ καθηγητοῦ Εὐ. Θεοδώρου: «Ἡρωίδες τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης», Ἀθήναι 1949. Ἐπίσης Παν. Στάμου: «Παράινέσεις πρὸς Ὀλυμπιάδα», ἐκδ. «Φῶς», Ἀθήναι 1960. Ἀπὸ τὴν ξένη βιβλιογραφία μνημονεύομε τῆς Α. Μ. Malingrey: Jean Chrysostome lettres à Olympias. Paris 1947, τὸ ὅποῖον ἐπωφεληθήκαμε στὴν παρούσα μελέτη).

Ἡ Ὀλυμπιάδα γεννήθηκε περὶ τὸ 365 στὴν Κων/πολη. Καταγόταν ἀπὸ ἐπίσημη, εὐγενῆ καὶ εὐπορώτατη οἰκογένεια. («Ἐγένετο δὲ αὐτὴ κατὰ σάρκα θυγάτηρ Σεκούνδου τοῦ ἀπὸ κομήτην, ἀληθινὸν δὲ τέκνον Θεοῦ κατὰ πνεῦμα». Παλλαδ. Λαυσ. ἱστορία). Ὁ παππὸς της Ἀβλάβιος ὑπῆρξε ἐπὶ Μ. Κωνσταντίνου praefector praetorii (ὑπουργὸς Στρατιωτι-

ἄν δὲν τὸν ἔχη ἐσωτερικὰ προετοιμάσει. Ἄν δὲν ἔχει ξυπνήσει μέσα του τὴν προσμονὴ τῆς ἀλήθειας αὐτῆς... Καμμιὰ ἀλήθεια δὲν μπορεῖ νὰ κηρυχθῇ στὸν ὅποιονδήποτε καὶ σὲ μιὰ ὁποιαδήποτε στιγμὴ. Μιὰ προπαρασκευὴ εἶναι πάντοτε ἀναγκαῖα. Ἄν ἡ γλῶσσα τῆς ἀλήθειας πρέπει νὰ εἶναι κατανοητὴ, τότε θὰ πρέπει νὰ ἀνταποκρίνεται σὲ μιὰ ὀρισμένη ἀπαίτηση καὶ προσαρμογῆ, στὶς ὁποῖες θὰ πρέπει νὰ εἶναι προσαρμοσμένη ἀπὸ τὴν ἀρχή».

(Συνεχίζεται)

κῶν), ἡ δὲ ὁμώνυμη θεία τῆς, μετὰ τὴν διάλυση τῆς μνηστείας τῆς μετὰ τὸν αὐτοκράτορα Κώνσταντα συζεύχθηκε τὸν Ἀρμένιο βασιλέα Ἀρσάκιον. (Εὐ. Θεοδώρου, «Ὀλυμπιάς ἡ διάκονος» στὴ Θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἐγκυκλοπαιδεῖα σ. 889 ἐξ.).

Σὲ νεαρὴ ἡλικία στερήθηκε τοὺς γονεῖς τῆς, ἀλλ' εὐτύχησε νὰ ἔχει κηδεμόνες καὶ παιδαγωγοὺς ἐκλεκτὰς προσωπικότητες, ὅπως τὸ θεῖο τῆς Προκόπιον, ὁ ὁποῖος συνδέσταν στενὰ μετὰ τὸ Γρηγόριο Ναζιανζηνό, καὶ τὴν εὐσεβῆ ἀδελφὴ τοῦ ἁγίου ἐπισκόπου Ἰκονίου Ἀμφιλοχίου, Θεοδοσία, ἡ ὁποία ἀνέλαβε τὴν ἀνατροφή τῆς. (Παν. Στάμου: Παραινέσεις πρὸς Ὀλυμπιάδα, σ. 12). Πλούσια σὲ σωματικὰ, φυσικὰ καὶ πνευματικὰ προσόντα («Καὶ εἰς ὠραιότητα διέλαμπε καὶ ἀπὸ ἔκτακτον ἐστολίζετο εὐφυΐαν, ἀλλὰ καὶ εἰς παιδείαν καὶ μάθησιν διέπρεπε καὶ πλοῦτη κατεῖχε περισσὰ καὶ ἀφθονα») (Μ. Γαλανοῦ: Βίοι ἁγίων Ἰουλίου), νυμφεύθηκε τὸν ἑπαρχο Κωνσταντινουπόλεως Νεβριδίου. Ὁ Γρηγόριος Ναζιανζηνὸς μετὰ τὴν εὐκαιρίαν τῶν γάμων «τῆς χρυσῆς Ὀλυμπιάδος» (Ἐπιστ. 193) ἀπέστειλε σ' αὐτὴ ὡς γαμήλιον δῶρο θαυμασίον ποίημα ἀπὸ 111 στίχ. σὲ ἀρχαῖα μέτρα, στὸ ὁποῖον δίνει τὸν ἰδανικὸ τύπο τῆς χριστιανῆς συζύγου (Migne P.G. 37, 1542-1653). Τὸ ποίημα αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἐκφράζει καὶ τὴ μεγάλη οἰκειότητα, στοργὴ καὶ ἐκτίμηση τοῦ ἀπολυφώτου ἀστέρου» πρὸς τὴν Ὀλυμπιάδα ἀρχίζει ὡς ἐξῆς:

«Τέκνον ἐμόν, τό δέ τοι πεμπτήριον ἐσθλὸν ὀπάζω Γρηγόριος· πατὴρ δὲ παραίφασίς ἐστιν ἀρίστη». (Κόρη μου τὸ ὠφέλιμο αὐτὸ δῶρο σοῦ προσφέρει ἐγὼ ὁ Γρηγόριος· τοῦ πατέρα δὲ ἡ συμβουλὴ εἶναι ἡ ἀρίστη).

Μετὰ τὸ θάνατο τοῦ συζύγου τῆς, ποὺ συνέβη 20 μόλις μῆνες ἀπὸ τὸ γάμο τῆς, (Παλλάδιου Διάλογος, σ. 60), ἡ Ὀλυμπιάδα ἀφιερώθηκε στὴν ὑπηρεσίαν τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης. Τὸ θάνατο τοῦ Νεβριδίου ἐξήγγησε ἡ ἴδια σὰν φωνὴ καὶ κλήση τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτὴν, γιὰ νὰ δοθεῖ ἀπερίσπαστη καὶ ὀλοκληρωτικὰ σὲ ὑψηλότερη διακονία.

Γι' αὐτὸ καὶ ἀντιστάθηκε καρτερικὰ στὶς πιέσεις τοῦ αὐτοκράτορα Μ. Θεοδοσίου νὰ συζευχθῆ ἄλλον συγγενῆ του, Ἐλπίδιον ὀνομαζόμενον (Παλλάδιος).

Ἀπὸ τότε ἡ Ὀλυμπιάδα ἀφοσιώνεται στὶς ὑπαγορεύσεις τῆς ἀγαθῆς τῆς καρδιάς. «Ὅλη μετὰ τὴν ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα παραδίδεται στὴ διακονίαν τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀγάπης. Ἀναδεικνύεται ἡ πρώτη κοινωνικὴ ἐργατὶδα στὸ Βυζάντιο καὶ ὑπόδειγμα ἀπαράμιλλο μέσα στὰ πλαίσια τοῦ γυναικείου ἔργου δράσεως στὴν ἐκκλησία. Τὸν τεράστιον πλοῦτον τῆς διέθεσε γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Στὰ παντὸς εἶδους εὐαγῆ ἰδρύματα, τὰ ὁποῖα μετὰ ἴδιους πόρους ἴδρυσεν, πρωτοστατοῦσε αὐτὴ ἐπὶ κεφαλῆς ὁμίλου εὐσεβῶν γυναικῶν καθὼς καὶ ὑπερδιακοσίων μοναχῶν τῆς Μονῆς, ποὺ ἔκτισε, πολλὰ ἀπὸ τίς ὁποῖες ἦσαν ἀπὸ σπιτία συγκλητικῶν (Analecta Bollandiana τ. XV, 414, Bruxelles 1896).

Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος προσβλέποντας στὴν ἀρετὴ καὶ ἐκτιμώντας τὴν μεγάλη στὴν ἐκκλησίαν δράση τῆς Ὀλυμπιάδος τὴν ἐχειροτόνησε διάκονον στὰ ἔργα τῆς φιλανθρωπίας. («Καίπερ νέαν χήραν γενομένην, εἰς ἄγαν δὲ φιλοσοφοῦσαν κατὰ τὸν τῆς Ἐκκλησίας θεσμὸν διάκονον ἐχειροτόνησε») (Σωζομ. Ἐκκλ. ἱστορία Η, 9. Migne P.G. 67, 1540). Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἡ ὁποία γι' αὐτὴν ὑπῆρξε ἐξόχως ἱερὰ καὶ τιμητικὴ καὶ σὲ ὅλη τὴν ὑπόλοιπὴ ζωὴ τῆς ἡ Ὀλυμπιάδα παρουσίασε φαινόμενο μοναδικὸ διακονικῆς δράσεως καὶ ἐνάρετης πολιτείας (τὸν ἑαυτῆς Κύριον μιμησαμένη, τὸν βρέχοντα καὶ ἀνατέλλοντα τὸν ἑαυτοῦ ἥλιον ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους) (Παλλάδιος). «Ὅλα τὰ ὑπάρχοντά τῆς διεσκορπίσε σὲ πτωχοὺς καὶ σὲ κάθε πνευματικὴ καὶ ὕλην ἀνάγκη τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ πλεόν πολλοὺς ἀγῶνας ἠγωνίσαστο ὑπὲρ ἀληθείας, πολλὰς τε κατηχήσασα γυναῖκας καὶ σεμνολογήσασα πρεσβυτέρας καὶ τιμήσασα ἐπισκόπους» (Παλλάδιου, Λαυσ. ἱστ. ρμδ' Migne 34, 1245 καὶ Π. Στάμου, Παραινέσεις κλπ. σ. 14). Ἡ ἁγία ζωὴ καὶ θαυμαστὴ διακονικὴ δράση τῆς μακάριαν ἐκείνης γυναίκας προσεῖλκυσε τὸ θαυμασμὸν πατριαρχῶν καὶ ἐπισκόπων, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοπροσώπως ἐπήγγειναν γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴ βαθύτατη ἐκτίμησίν τούς σ' αὐτὴ. Ὁ ἴδιος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος ἀποβλέποντας στὴν πνευματικὴ τῆς σύνεση τὴν κατέστησε σύμβουλον καὶ στὴ λύση διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων (Παλλάδιου Διάλογος).

Ζωηρότατη εἰκόνα τῆς ἠθικῆς ἀκτινοβολίας καὶ ζωῆς Ὀλυμπιάδος «τῆς σεμνοτάτης» παρέχει ὁ Παλλάδιος, ὁ ὁποῖος ὑπῆρξε αὐτόπτης τοῦ βίου καὶ τῆς ἀγγελικῆς πολιτείας τῆς μακαρίας ταύτης.

«Αὕτη» — γράφει ὁ Παλλάδιος — «πάντα τὸν ἄπειρον ἐκείνον καὶ ἀμέτρητον πλοῦτον διασκορπίσασα πᾶσιν ἀπλῶς καὶ ἀδιακρίτως ἐπήρκεσεν». Καὶ συνεχίζει: «Ὅτε πόλη, οὔτε χώρα, οὔτε ἔρημος, οὔτε νῆσος, οὔτε καὶ ὁ ἔσχατος τόπος δὲν ἔμεινε ἀμέτοχος τῶν εὐεργετικῶν προσφορῶν καὶ κατορθωμάτων τῆς ἀείμνηστης... Αὕτη ἡ μακάρια ἔφθασε τὸ μακρότατον ὄριον τῆς ταπεινοφροσύνης. Ζωὴ χωρὶς ματαιοδοξία... αἴλο σῶμα, νοῦς ξένος ἀπὸ ὑπερηφάνεια· γνώμη καὶ προαίρεση χωρὶς ἑπαρση καὶ τύφος, ἀτάρακτη καρδιά, ἄπυνη ἀγρυπνία, ἀπερίεργο πνεῦμα, ἀμέτρητη ἀγάπη, εὐκαταφρόνητο ἔνδυμα, ἐγκράτεια ἀμετρητὴ εὐθύτητα διάνοιας στὸ Θεό· ἐλπίδες ἀδιάκοπες, ἐλεημοσύνης ἀπερίγραπτες· ὅλων τῶν ταπεινῶν στόλισμα καὶ καύχημα· πολλοὺς πειρασμοὺς ὑπομείνας ἀπὸ τὴν ἐνέργεια τοῦ θελόκακου... μετὰ ἀμετρα δάκρυα νύκτα καὶ ἡμέραν συνέζησε· ὑποτασσόμενη σὲ κάθε ἀνθρώπινη φύση διὰ τὸν Κύριον... ἀείμνηστο ὄνομα ἀγαθότητος καὶ καλωσύνης γιὰ ὅλο τῆς τὸ βίον κατέλιπε...» (Παλλάδιου Λαυσ. ἱστ. Migne P.G. 34, 1244 ἐξ.).

2. Χρυσόστομος καὶ Ὀλυμπιάδα.

Ἡ ἄνοδος τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου στὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπῆρξε ὁ ση-

μαντικότερος σταθμός στη ζωή της 'Ολυμπιάδος. Από τῶν πρώτων ἀκόμη ἡμερῶν τῆς ἐπισκοπῆς του, κυριεύθηκε μέχρι τέτοιου σημείου ἀπὸ τὴν εὐγλωττία καὶ τὴν ἀγιότητα τοῦ νέου ἱεράρχη, ὥστε εὐλικρινὰ αἰχμαλωτίστηκε ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία τῆς τέλειαις ζωῆς «ὅλη τῆς ἐκείνου καὶ ροπῆς καὶ γλώσσης ἐαυτὴν ἐξαρτήσασα» (Νικ. Καλλίστου, Ἐκκλ. ἱστ., Migne P.G., ΚΔ', 1012).

Μεταξὺ τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων ψυχῶν ἀναπτύχθηκε ἀρρηκτος δεσμός, ὁ ὁποῖος στηριζόταν στὴν αὐτότητα τοῦ ψυχικοῦ τους κόσμου καὶ στὴν ἀμοιβαία ἐκτίμηση τῶν πολλῶν τους ἀρετῶν «σὺν ἄλλῃ Θέκλα πού ἀκολοθοῦσε τὸν Παῦλον» (Νικ. Καλλίστος).

Κάτω ἀπὸ τὴ σοφὴ πνευματικὴ καθοδήγηση τοῦ ἱ. Χρυσόστομου μέσα σὲ μιὰ ἐνθουσιώδη καὶ φωτεινὴ ἀτμόσφαιρα ἱεραποστολικῆς δραστηριότητας, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησε ἡ ἐμπνευσμένη διάνοια καὶ ἡ θερμουργὸς προσωπικότητα τοῦ ἀγίου ἐκείνου ἀνδρα, ἡ 'Ολυμπιάδα «ἐξεκόλαψεν ὅλα τὰ ἐκλεκτὰ σπέρματα τῆς ψυχῆς της καὶ παρουσίασεν ὅλην τὴν δυναμικότητα τοῦ χαρακτῆρός της» (Εὐθ. Θεοδώρου: Ἐρωτιδες τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, σ. 65).

Τὸ ἀπαράμιλλο κάλλος τῆς ψυχῆς της ἐγκωμίασε μὲ λόγους πού ἀποτελοῦν ἀληθινὸ ὕμνο ὁ Χρυσόστομος στὶς ἐπιστολές του πρὸς αὐτὴν ἀπὸ τὴν ἐξορία. Στὸν τομέα τῆς ἐλεημοσύνης «τὰ σκήπτρα κατέχει αὐτὴ». Ἡ ἀγάπη της εἶναι πέλαιος τόσο μεγάλο, «ὥστε μὲ πολλὴ τὴν ὀρμὴ νὰ φθάσει σ' αὐτὰ τὰ πέριστα τῆς οἰκουμένης» (Migne 52, 567).

Οἱ φροντίδες της γιὰ τὸ διακονικὸ ἔργο εἶναι τόσες, ὥστε νὰ ὑποβάλλεται σὲ συνεχεῖς ἀγρυπνίες, οἱ ὁποῖες ἔχουν καταστρεῖ σχεδὸν ἡ φυσικὴ της ζωὴ. «Ὡσπερ γὰρ τοῖς ἄλλοις κατὰ φύσιν τὸ καθεύδειν, οὕτω σοὶ τὸ ἐργηγορέναι» γράφει σ' αὐτὴ ὁ ἐξόριστος πνευματικὸς της πατέρας.

Ἡ ὑπομονὴ της «ἢ ποικίλη καὶ πολυειδὴς καὶ πολύτροπος» μὲ τὴν ὁποία ἀντιμετώπιζε «τὰ ἀπὸ τῆς πρώτης της ἡλικίας μέχρι καὶ τώρα παθήματα» καὶ οἱ ὑπόλοιπες ἀρετές, πού κατεστῆλιν τὴν ἀγία της ψυχὴ, καὶ τὰ κατορθώματα, τὰ ὁποῖα ὅλη ἡ οἰκουμένη ἄδει καὶ ἐξυμνεῖ, ἀν θὰ ἤθελε κανεὶς νὰ διεξέλθει μὲ ἀκρίβεια θὰ ἦταν σὰν νὰ ἐπιχειροῦσε «νὰ ἀριθμήσει τὰ κύματα τῆς θάλασσας» (Migne P.G. 52, 561). Δὲν φεῖδεται νὰ γράφῃ τόσους ἐπαίνους γι' αὐτὴ, διότι γνωρίζει τὴ βαθειὰ της ταπεινοφροσύνη. Τέτοια ἐμφανίζεται καὶ ἀπὸ τὸν ἱ. Χρυσόστομο ἡ 'Ολυμπιάδα, «ἐν κατορθώμασι κομιῶσα καὶ αὐτῆς ἤδη τῆς ἀψίδος τῶν οὐρανῶν ἀψαμένη».

Μιὰ τόσον ἐξέχουσα καὶ διακεκριμένη θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ προσωπικότητα ἦταν φυσικὸ ἀπὸ τὴν ἀρχὴ νὰ γίνῃ ἡ πῶ πολῦτιμη συμπαραστάτιδα τοῦ Χρυσόστομου στὸ πολύπλευρο καὶ ἐκτεταμένο ἱεραποστολικὸ καὶ κοινωνικὸ του ἔργο. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος «ἐν τῇ 'Ολυμπιάδι εὗρε τὴν κατάλληλον καὶ ἐμπνευσμένην ἡγέτιδα τοῦ Χριστιανικοῦ γυναικείου ἔργου πρὸς χριστιανικὴν τῆς κοινωνίας ἀνάπλασιν καὶ τὴν

γυναικόδωρον χορηγὸν πρὸς ἀνέγερσιν αὐαγῶν ἱδρυμάτων» (Π. Στάμου: Παραίνεσεις πρὸς 'Ολυμπιάδα, σ. 15).

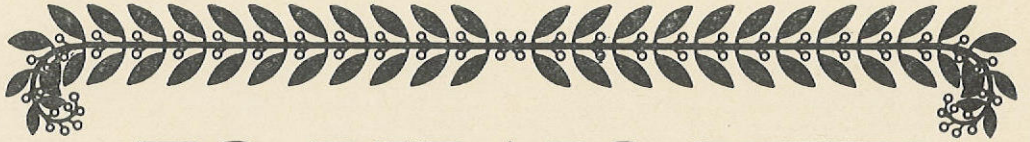
Ἀπ' αὐτὴ τὴν πνευματικὴ συγγένεια καὶ καρποφόρα συνεργασία τῶν δύο αὐτῶν μεγάλων μορφῶν στὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, γεννήθηκε μιὰ εὐγενὴς στοργή. Μιὰ μεγάλη καὶ ἀγία φιλία ἱκανὴ ν' ἀντισταθῇ σὲ ὅλες τὶς δοκιμασίες.

«Ὁ Χρυσόστομος ἀγαποῦσε τὴν 'Ολυμπιάδα μὲ τόση διακεκριμένη καὶ ξεχωριστὴ στοργή, τῆς ὁποίας φαίνεται νὰ εἶναι ἄξιοι μόνον οἱ ἄγιοι» (A. M. Malingrey: Jean Chrysostome, lettres à Olympias, introduction par Bruno - H. Vandenberghe, P. 20 — Paris). Ἐμοιαζε μὲ τὴ φιλία τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν ἢ ἀκόμη τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ἰωάννη (A. M. Malingrey ἀνωτ.). Ἡ φιλία αὐτὴ ὕψωσε τὸν Χρυσόστομον καὶ τὴν 'Ολυμπιάδα στὴν τάξη τῶν ἀμοιβαίων φυλάκων ἀγγέλων (Malingrey). Μόνον μιὰ τέτοια φιλία καὶ ἕνας τέτοιος ψυχικὸς δεσμός ἦταν δυνατὸ νὰ ἐπιτρέψῃ στὸ Χρυσόστομο νὰ ἐκδηλώσῃ σ' αὐτὴ τόση ἐσωτερικότητα σκέψεων καὶ αἰσθημάτων, τόση οἰκειότητα ἐκφράσεων, τόση ἀνεπιφύλακτη αὐθορημητικότητα μαζὶ μὲ τὴν ἐπιβαλλόμενη διακριτικότητα καὶ νὰ δίνῃ τόσο προσωπικὸ τόνο στὴν πιστὴ του ἀλληλογράφο. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς ἐξορίας τοῦ Χρυσόστομου, ἡ 'Ολυμπιάδα συμμερίσθηκε ὅλες τὶς θλίψεις καὶ τὶς περιπέτειές του. Καταδιώχθηκε καὶ αὐτὴ κατὰ τὸ διωγμὸ, πού ἐξεγέρθηκε κατὰ τῶν ὀπαδῶν του «ἐξορίαν ἄδικον ὑποστᾶσα» (Analecta Bollandiana, r. XV, σ. 400) στὴ Νικομήδεια. (Παλλαδίου Λαυσ. ἱστορία). Παρ' ὅλες ὅμως αὐτὲς τὶς δοκιμασίες της γιὰ χάρι τῆς ἀλήθειας, πού συνοδεύονταν ἀπὸ ἀσθένειες καὶ ἐπίμονες θλίψεις, ἔμεινε στερηὴ καὶ ἀκλόνητη κατὰ τὸ φρόνημα, ὥστε καὶ μεταξὺ τῶν ὁμολογητριῶν νὰ συγκαταλέγεται ἀπὸ πολλούς. Πέθανε πιθανῶς τὴν 25 / 7 / 408 στὴ Νικομήδεια περιστοιχούμενη ἀπὸ πολλές μονάστριες, διακόνισσες καὶ ἄλλες εὐσεβεῖς γυναῖκες «τὸν τῆς ὑπομονῆς ἀναδησαμένη στέφανον» (Νικ. Καλλίστου: Ἐκκλ. ἱστ.) καὶ «τὸ μακάριον κλέος ἐν τῷ ἀπεράντῳ αἰῶνι στεφανηφοροῦσα» (Παλλαδίου, Λαυσ. ἱστ. ρμδ', Migne P.G. 34, 1244).

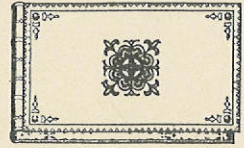
(Συνεχίζεται)

«Ἐσὺ, ἀδελφέ μου, ὁποῦ ἔχεις νὰ γίνῃς παπᾶς δεκαοκτῶ χρονῶν πρέπει νὰ γίνῃς ἀναγνώστης, εἰκοσι ὑποδιάκονος, εἰκοσιπέντε ἱεροδιάκονος καὶ τριάντα ἱερεὺς. Καὶ νὰ μανθάνῃς ἑλληνικὰ γράμματα, νὰ ἠξεύρῃς νὰ ἐξηγῆς τὸ Εὐαγγέλιον· νὰ τὸ κλείῃς καὶ ἔπειτα νὰ τὸ ἐξηγῆς εἰς τοὺς χριστιανούς καὶ τότε νὰ γίνεσαι, ἀδελφέ μου, παπᾶς· εἰ δὲ καὶ γίνεσαι παπᾶς δι' ἀνάπανσιν ἢ γίνεσαι διὰ δόξας ἢ γίνεσαι παρανόμως, σοῦ κόβει ὁ Θεὸς τὴν ζωὴν παρὰκαιρα νὰ πηγαίνει ἡ ψυχὴ σου εἰς τὴν κόλασιν νὰ καίεται πάντοτε. Καὶ νὰ σὲ παρακαλέσουν, ἀδελφέ μου, οἱ κοσμικοὶ νὰ γίνῃς παπᾶς, χωρὶς ὄσπρα (χρήματα), τότε εἶσαι μακάριος καὶ τρισμακάριος, τότε εἶσαι ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς Ἀγγέλους».

(Ἀπὸ τὶς διδαχὲς τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ)

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ

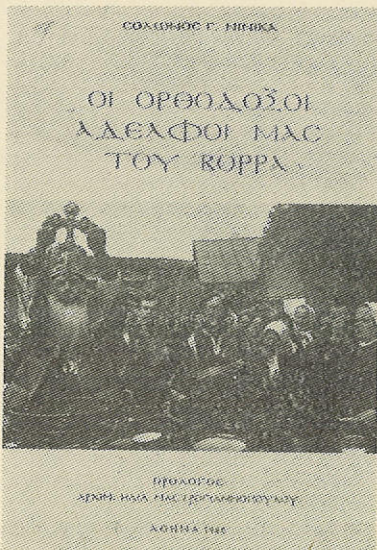

Σόλωνος Γ. Νινίκια
ΟΙ ΟΡΘΟΔΟΞΟΙ
ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΑΣ ΤΟΥ ΒΟΡΡΑ

Σπάνια, στ' αλήθεια, γράφονται βιβλία τόσο ευληπτα, πειστικά, με πόνο κι αγάπη, όσο το βιβλίό αυτό, που αναφέρεται στην οδύνη, μ' αλήθεια, και στην καρτερία των χριστιανικών λαών του Βορρά.

Πρόκειται για μι' ανατριχιαστική μαρτυρία πίστης κι έγκρατης έκτασης εκατομμυρίων ψυχών, που κάτω από τη σταυρωμένη ζωή τους, βιώνουν γνήσια και άταλάντευτα την 'Ανάσταση! Χαίρονται βαθιά το μαρτύριο που τους επιβάλλεται από τις άθεες σκοπιμότητες, κι οδεύουν προφητικά σ' ένα κεκαθαρισμένο κόσμο.

Ποιμένες και ποιμνιο, σοφοί

και άσοφοι, φτωχοί και τακτοποιημένοι θρίσκονται ενωμένοι όλοι οι ορθόδοξοι χριστιανοί και μέσα από το θαύμα της ζωής και 'Ανάστασης, μ' αλήθεια, και έμ' αλήθεια, να ανοίξουμε τα μάτια και να δούμε το φώς! 'Αλλά και να διαπιστώσουμε ότι τελικά δεν είμαστε οι 'Έλληνες λαός μόνος κι ανάδελφος.

"Ωστε λοιπόν όλοι αυτοί οι όρ-

θόδοξοι λαοί δεν είναι «έν πίστει» αδελφία μας;

Το βιβλίό του κ. Σ. Νινίκια γραμμένο με βαθιά πνευματική αγωνία, αλλά και θάρρος, δεν έχει σκοπό να μ' αλήθεια μεταφέρει μόνο κάποια συνταρακτικά γεγονότα ή να ρίξει φώς σε τραγικές καταστάσεις! 'Αλλά και να μ' αλήθεια διδάξει, τί θα πεί πίστη! Τί σημαίνει αγωνιζόμενη 'Εκκλησία. Και ποιά είναι το χρέος των αληθινών χριστιανών στην εποχή μας!

Και τό πετυχαίνει με τό καλύτερο αισθητικό και πνευματικό αποτέλεσμα. Είναι τέτοιος ο τρόπος γραψίματος του βιβλίου, που πραγματικά στο τέλος ο άγνωστος νιώθει έξαγνισμένος κι αποφασισμένος να δώσει και κείνος τή μικρή μαρτυρία του σ' ένα κόσμο άδυσώπητου άμοραλισμού και άθεβαιότητας. "Αλλάστε ό κ. Νινίκιας γνωρίζει την τέχνη τής γραφίδας. Χειρίζεται τή γλώσσα με θαυμαστό τρόπο και τό αποτέλεσμα είναι σίγουρο!

Στί μέρες μας, μέρες άθέβαιης πίστης, κλονισμού ήθικου και άποθάρρυνσης, παρόμοια βιβλία παρησίας, ως «Οί 'Ορθόδοξοι αδελφοί μας του Βορρά», οδηγούν στην ανακάλυψη του έαυτού μας και τό δρόμου που πρέπει ν' ακολουθήσουμε. Κι από τή άποψη αυτή τό έργο άποτελεί προσφορά θετική στην όρθόδοξη πνευματικότητα και μαχητικότητα.

Φς

Άγιού Γρηγορίου Νύσης
ΓΙΑ ΜΙΑ ΚΑΛΥΤΕΡΗ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

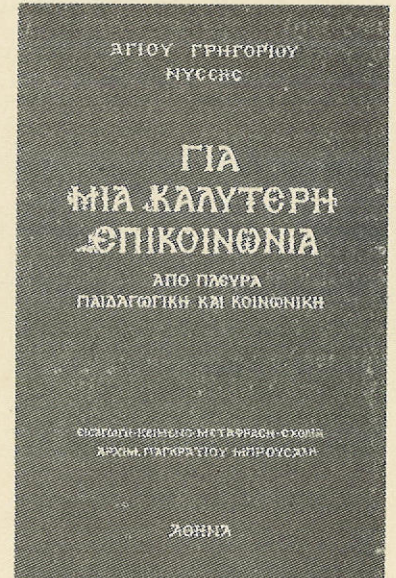
Πολλοί άνθρωποι μιλούν και γράφουν στις μέρες μας, για τήν επικοινωνία και τήν αναγκαιότητα της, και παραγγέλλουν μάλιστα, άφοριστικά, να δημιουργούνται μέσω αυτής, προσωπικές, διαπροσωπικές και διεθνείς σχέσεις.

Στή σύγχυση και στή διαταραχή των ανθρώπινων σχέσεων, ή πατερική σοφία δίνει τίς πιο καλές και σύγχρονες, πάντοτε αλώ-

νιες, άπαντήσεις. Και τό βιβλίό αυτό «Για μι' καλύτερη επικοινωνία», προσφέρει ακριβώς ένα μέρος πολύ ουσιαστικό και επίκαιρο των άπαντήσεων.

Είναι ένα έργο που ξεπερνά τήν επικοινωνία από πλευράς παιδαγωγικής και κοινωνικής, και δίνει όλο τό μέτρο μ' αλήθεια ευρύτερης άναφοράς στο θέμα.

'Εξάλλου ή εισαγωγή, ή μετάφραση και τά σχόλια, που είναι γραμμένα από τόν ειδικευμένο στα έργα του Άγιου Γρηγορίου συγγραφέα, Άρχιμ. κ. Παγκράτιο Μπρούσαλη, άποτελούν

μι' άπληρη ενημέρωση και συμπαράσταση στο καυτό αυτό θέμα.

Η μετάφραση είναι προσεγμένη σε μι' ευέλικτη, γλυκειά, άριστη θα έλεγα δημοτική γλώσσα, που αξίζει σε παρόμοιες εργασίες με λόγο και πνευματικότητα, ως του άγιου Γρηγορίου Νύσης. Και ή όλη προσφορά του βιβλίου είναι μι' σημαντική κατάθεση στη βιβλιογραφία μας, που αφήνει πλούσια, δημιουργικά χνάρια.

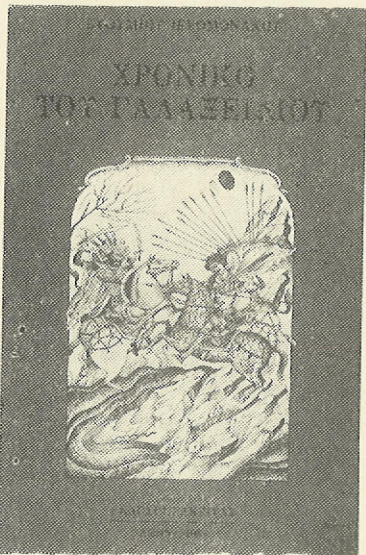
Πρόσφατα κυκλοφόρησε ό συγγραφέας ένα ακόμα βιβλίό του

Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, «Περὶ τῶν νηπίων ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὴν παρούσα ζωὴ». Ἐχει τὸ ἴδιο ἦθος καὶ ὕφος καὶ εἶναι μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ἀρίστα συγκροτημένο καὶ κατατοπιστικό, ὥστε νὰ γίνεται εὐληπτός καὶ προσπελάσιμος ὁ Ἅγιος αὐτὸς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας.

Εὐχόμεστε νὰ ἐτοιμάσει καὶ ἄλλα παρόμοια δημοσιεύματα ὁ π. Π. Μ., γιατί θὰ εἶναι μιὰ πολὺτιμη προσφορά, ἀπὸ ἕνα εἰδικὸ καὶ ἱκανὸ ἐργάτη τῆς χριστιανικῆς γραμματείας, στὸν τομέα τῆς μεταφράσεως Πατερικῶν ἔργων.

Εὐθυμίου Ἱερομονάχου
ΧΡΟΝΙΚΟ
ΤΟΥ ΓΑΛΑΞΕΙΔΙΟΥ

Ἐπὶ τὴν ἀνάστασιν, ὅσοι ἐπιβίβασαν τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ἔβλεπον ἕνα ἄλλο βιβλίον, ὃ ἐκείνου ἦν ἡ ἀληθινή του ἰστορία. Ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπον τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ἔβλεπον τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης. Ἐπειδὴ δὲν ἔβλεπον τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ἔβλεπον τὸ βιβλίον τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης.

Αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ «Τὸ χρονικὸ τοῦ Γαλαξειδίου» ποὺ ἀποτελεῖ μοναδικὸ μνημεῖο ἱστορικῆς αὐτογνωσίας καὶ πνευματικότητας γιὰ τὰ δύσκολα χρόνια τοῦ τέλους τοῦ ΙΖ' αἰ.

«Ἐρχου καὶ ἴδε» λοιπὸν θὰ λέγαμε στὸν ἀναγνώστη, προκειμένου νὰ ἀπολαύσεις τοῦτο, τὸν πνευματικὸ, ἀφηνειοτικὸ καὶ προδρομικὸ λειμῶνα τοῦ Νεοελληνισμοῦ. Ἄλλὰ «ἔρχου καὶ ἴδε» γιὰ νὰ θαυμάσεις καὶ τὴν εἰκονογράφηση τοῦ βιβλίου, ποὺ ἔχει γίνει ἀπὸ τὸν νέο καὶ ἀξιο ἁγιογράφου - καλλιτέχνη, Σπύρο Καρδαμῆ.

Πρόκειται, γιὰ μιὰ πρωτοπο-

ριακὴ, αἰσθητικὴ δουλειὰ τοῦ Σπύρου Καρδαμῆ, μὲ εὐαισθησία, εὐσυνειδησία, μεράκι καὶ καλλιτεχνικὸ ταλέντο.

Ὁ Σπύρος Καρδαμῆς, ἐνῶ δὲν ξεφεύγει βασικά ἀπὸ τὴν παράδοση τῆς βυζαντινῆς εἰκόνας καὶ οἱ πηγές του εἶναι ἐκεῖνες τῶν βυζαντινῶν καὶ μεταβυζαντινῶν ἁγιογράφων, ἐντούτοις τὰ προσωπικὰ στοιχεῖα τοῦ βιώνει στὰ χρώματα, στὴς κινήσεις, στὴς ἐκφράσεις καὶ στὴ δομὴ, εἶναι δημιουργικὰ πάνω στὰ σχέδια, καινούργια. Ἀποτελοῦν ἕνα ἰδιαίτερο στυλ φαντασίας καὶ δημιουργικότητας, ποὺ θαρρεῖς ὅτι σὲ μεταφέρουν σὲ ἄλλοτινούς καιροὺς καὶ τόπους. Εἶναι προωθημένα ἔργα σ' ἕνα πλούσιο καλλιτεχνικὸ αὐριό ποὺ ἐκφράζει αἰσθητικὰ καὶ δύναμη καὶ ὁμορφιὰ καὶ συγκίνηση καὶ ὄραμα ζωῆς καὶ ποίησης καὶ πνευματικὸ προβληματισμό. Ταυτόχρονα ὅμως τὰ ἔργα τοῦ Καρδαμῆ εἶναι βυζαντινὰ καὶ οἱ ρίζες τῆς παράδοσης, τῆς ἀλήθειας τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς γνήσιας ἔμπνευσης τῶν μεγάλων ἁγιογράφων μας.

Ἔτσι, «Τὸ χρονικὸ τοῦ Γαλαξειδίου» δὲν φανερώνει μόνον τὸν πλοῦτο τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ νοῦ ποὺ ὁ ζωντανὸς λόγος του καὶ τοῦ φιλόπατρι μοναχοῦ Εὐθυμίου, ἢ πνευματικότητά του προαναγγέλλουν τὸ λόγο, τὸ ἦθος καὶ τὸ αἰσθητικὸ κάλλος τῆς γλώσσας τοῦ Μακρυγιάννη, ἀλλὰ ἀποκαλύπτει κι ἕνα νέο, δυνατό, μὲ ἔγκυρο καὶ σταθερὸ χρωστήρα ἁγιογράφου, τὸ Σπύρο Καρδαμῆ. Γι' αὐτὸ, καὶ εὐλόγα ἀναρωτιόμαστε: ποῦ εἶναι ἡ συνέχεια τῶν παραμυθιῶν του;

Δημήτρης Σ. Φερούση
ΜΙΧΑΗΛ ΜΠΑΚΝΑΝΑΣ
Ο ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΚΗΠΟΥΡΟΣ

Στὴν πνευματικὴ ἱστορία τῆς Χώρας μας, ἡ περίοδος τῆς τουρκοκρατίας ἔχει μιὰ ἀξιοζήλευτη θέση, ἐπειδὴ δὲν σταμάτησαν οἱ ζειδῶρες δυνάμεις τῆς παράδοσης, τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς γνώσης νὰ τροφοδοτοῦν τὸ Γένος.

Κορμὸς καὶ ἐπιθεοσίωση αὐτῆς τῆς ἀλήθειας ὑπῆρξαν οἱ Νεομάρτυρες, οἱ ὁποῖοι στὴν δεδομένη, κρίσιμη, ὥρα ἐξέφραζαν μὲ τὴ θυσία τους τὴ βίωση καὶ χάρὰ αὐτοῦ τοῦ περιεχομένου, ὅποια ἡλικία καὶ ἂν εἶχαν.

Ἐνας τέτοιος, ἡρωϊκὸς Νεομάρτυρας εἶναι καὶ ὁ Μιχαὴλ Μπακνᾶς, ποὺ μᾶς ἔδωσε πρόσφατα ἡ γραφίδα τοῦ Δημήτρη Φερούση.

Πρόκειται γιὰ τὸ δεκαοχτάχρονο νέο, ποὺ ἀμφισβήτησε τὴν κατεστημένη νοοτροπία τῆς ντόπιας καὶ ξένης καταπίεσης καὶ ἀρνήθηκε νὰ συμβιβαστεῖ μὲ τὴν ἐξαγορὰ τοῦ ἠθους καὶ τῆς λεβεντιάς του.

Παράλληλα ὅμως, μὲ τὰ ὄσα ἱστορικὰ παρουσιάζονται, μέσα ἀπὸ τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου τοῦ σ. ποὺ ὅμοιό του εἶναι τὸ προγενέστερο «Φιλοθέη Μπενιζέλου», παρουσιάζεται κι ὄλο τὸ κλίμα, ὁ ἱστορικὸς καὶ πολιτισμικὸς περίγυρος τῆς ἐποχῆς τῆς τουρκοκρατίας τοῦ ΙΗ' αἰώνα, στὴν Ἀθήνα.

Τὸ βιβλίον παρουσιάζει ἐνεργὰ μιὰ εἰκόνα τῆς περιόδου αὐτῆς, ἐπειδὴ ζωντανεύεται μιὰ Ἀθήνα ἄγνωστη στοὺς πολλούς ποὺ προβληματίζεται πνευματικὰ, ἀλλὰ καὶ τέρπει μὲ τὸ λογοτεχνικὸ τρόπο γραφῆς του καὶ τὴν παράθεση πολλῶν ἄγνωστων στοιχείων του.
Ε. Χ.

ΒΙΒΛΙΑ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

Ἄνόμεσα σὲ ὄσα γράφτηκαν καὶ γράφονται γιὰ τὸ ἀνθρώπινο ἔμβρυο, τὸ βιβλίον τοῦ Ν. Π. Βασιλειάδη θίγει καίρια καὶ σφαιρικὰ τὸ μέγα πρόβλημα τῆς «ἐμψύχωσης» τοῦ ἀνθρώπινου ἐμβρύου. Εἶναι μιὰ μελέτη, ποὺ ἀποκαλύπτει τὴν ἀλήθεια καὶ δίνει τὶς μόνες σωστὲς θέσεις.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

Βίοι, φιλόσοφοι, βίοι πίστεως καὶ ὁράματος, βίοι αὐθεντικῆς ζωῆς καὶ κένωσης, νὰ τί χρειάζεται ἡ ἐποχὴ μας: Βίους δηλ. δικαιομένων στὴ γῆ καὶ ἐπίζηλους γιὰ τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ, ὅπως ἀκριβῶς ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Ἰλαρίωνα τοῦ Μεγάλου, ποὺ σὲ μετάφραση προσφέρεται στὴ σειρά «Ἄνθη τῆς Ἐρήμου» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Φς

Ε Π Ι Κ Α Ι Ρ Α

Τὸ Φανάρι... ἀκτινοβολεῖ!

Ἡ ἹΕΡΗ πορεία πὸν ἄρχισε ὁ Παραγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος σὶ τὰ Ὁρθόδοξα Πατριαρχεῖα καὶ τὶς ἀυτοκέφαλες Ἐκκλησίες, ἔχει σημασία τεράστια. Συμβαίνει ὅμως νὰ μὴ δίνεται ἡ ἀπαιτούμενη γιὰ τὴν περίπτωση προσοχή, ἐκφρασμένη σὲ μέσα καὶ δυνατὸιτες προβολῆς. Ὅχι! Δὲν ἔχει ἀνάγκη τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο κὶ ὁ σεπτὸς Προκαθήμενος τῆς Ὁρθοδοξίας ἀπὸ προβολή. Τὸ Φανάρι εἶσι κὶ ἀλλοῶς... ἀκτινοβολεῖ! Ἐμεῖς ἔχουμε ἀνάγκη νὰ προβάλλουμε καὶ τὸ Θεομὸ καὶ τὸ Πρόσωπο. Εἶναι γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες, θέμα τιμῆς. Εἶναι ἀπαίτηση τῶν καιρῶν καὶ τῶν συντεταγμένων τῆς Ἱστορίας. («Ὁ νοῶν νοεῖται»!)

Ἐντὶ πινακίου φακῆς (καὶ δὴ... εἰσαγωγῆς).

«ΜΗΝ ΑΜΥΝΕΣΘΕ: Ἐπιτεθεῖτε! Ξεκινήστε ἀπὸ τὴν ἄποψη οἱ ὅλοι οἱ ἀντίπαλοί σας εἶναι ἐγκληματίες!»

Αὐτὸς εἶναι ὁ νέος κώδικας ἠθικῆς πὸν εἰσάγουν οἱ αἰρέσεις, ἰδιαίτερα στὴ Δυτικὴ Ἑυρώπη. Εἶναι τὰ λόγια τοῦ ἀρχηγοῦ μιᾶς φρικτῆς αἰρέσεως, πὸν δρᾷ καὶ στὴ χώρα μας. Ὁ «κώδικας τιμῆς» προβλέπει τὸν ἀκόλουθο ὄρο γιὰ κάθε ὁπαδὸ:

«Υπόσχομαι νὰ τιμωρῶ μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις πὸν διαθέτω ὅποιοιδήποτε κακομεταχειρίζεται ἢ ἐξευτελίζει τὴν Scientology, μὲ ἐπιζήμιο τρόπο, νὰ ἐξουδετερώσω σφοδραίντες, προσβολὲς καὶ λοιδορίες ἐναντὶον τῆς Scientology σὶ τὸν Τύπο».

Τὸ ἀπόσπασμα εἶναι ἀπὸ ἐμπειροπαιτωμένο ἄρθρο μὲ τίτλο «Οἱ αἰρέσεις περνοῦν στὴν ἀντεπίθεση», τοῦ αἰδεσιμολ. π. Ἀντωνίου Ἀλεβιζοπούλου σὲ ἡμερησία ἐφημερίδα τῶν Ἀθηρῶν. Τὸ κείμενο μιλάει ἀπὸ μὸνο του.

Ἐμεῖς ὅμως, οἱ ὀρθόδοξοι Ἕλληνες, τί θέση παίρνουμε ἀπέναντι σὶ τὰ πολυποίκιλα ξενόφρονα ρεύματα τοῦ «σήμερον»; Μήπως ἀπεμπολοῦμε τὰ πρωτοτόκια τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τῆς Ρωμησοῦνης, ἀντὶ πινακίου φακῆς, φτάνει νὰ ἔναι... εἰσαγωγῆς; Μήπως δὲν ἀντιλαμβάνομαστε πὸς μέσα σὶ τὸ πολυτελὲς πινακίο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ φακὴ κρύβονται καὶ στοιχεῖα δηλητηριώδη γιὰ τὸν πνευματικὸ μας ὄργανισμό; Μήπως;

Δελτίο εἰδήσεων: «ἀποτεφρώθηκαν...».

ΙΟΥΛΙΟΣ μῆνας. Καὶ προκατιὲς καὶ προκατιὲς!... Τοὺς θερινοὺς μῆνες κάθε χρόνου, ζοῦμε τὸ δράμα τους. Τὸ πιὸ φρικτὸ σημεῖο τοῦ δελτίου εἰδήσεων, ἀρχίζει μὲ τὴ λέξη «ἀποτεφρώθηκαν...». Κάθε χρόνο εξαπολύονται μύδροι ἐναντίον τῶν ἐθνικῶν μειοδοτῶν πὸν προπολοῦν τὴν ἐλληνικὴ γλωσσίδα γιὰ οἰκονομικὰ ὀφέλη ἢ —τὸ χειρότερο— γιὰ λόγους ἀντεθνικῆς δολιοφθορᾶς. Ἀσφαλῶς σὶς περιπτώσεις τους, οἱ κ. δικαστὲς πρέπει νὰ λησμονοῦν τὴ λέξη «ἐπιείκεια» (πολὸν περισσότερο τὴν ἐφαρμογῆς τῆς).

Ἡ σιγή, προσπαθῶντας κάθε χρόνο νὰ βοηθήσει πραγματικὰ στὴ διατήρηση τῆς πράσινης ἀσπίδας ὀξυγόνοιο στὴν Πατρίδα μας, δὲν περιορίζεται στὴ «διαπίστωση» τοῦ κακοῦ πὸν ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴ τῆς θεραπευτικῆς - κατασταλτικῆς ἀγωγῆς. Προτείνει προληπτικὴ ἰατρικὴ. Συγκεκριμένα: νὰ φυτέψει ὁ καθένας ἓνα δεντράκι καὶ νὰ τὸ υἰοθετήσει!
—Δὲν θὰ ἔναι ἔτσι πιὸ καλά;

«Λεπτομέρειες...».

Ο ΚΕΡΚΥΡΑΙΟΣ π. Γεώργιος Βιουλαδίτης, σὲ ἐπιστολὴ του πρὸς ἡμερησία ἐφημερίδα τῶν Ἀθηρῶν, ἀνέφερε μεταξὺ ἄλλων: «Ὁ Θεὸς εἶναι ἐλεῆμων, μακροθύμος, γεμάτος ἀγάπη, θέλει νὰ σώσει τὸν ἄνθρωπο, ψυχὴ ἐν σώματι, κὶ ὄχι νὰ σώσει τὴν ψυχὴ καὶ νὰ ἀρρωσθήσει τὸ σῶμα. Στὴν ἐφημερίδα [...] γράφει ἓνας γιατρὸς ὅτι τὸ κρασί κυμαίνεται μεταξὺ 18 - 20° βαθμῶν καὶ τὰ τυχὸν μικρόβια ἢ νερκοκῶνται ἢ νεκρῶνται. Τὸ περιεχόμενο ὅμως τοῦ ἁγίου ποτηρίου ἔχει νερὸ 40ο)ο περίπου καὶ ἐπομένως ὁ βαθμὸς του θὰ ἔναι 8 - 10°. Ἡ νάρκωση αὐτὴ ὀφείλεται καὶ στὴ δύναμη τοῦ Χριστοῦ».

Ἐτσι εἶναι π. Γεώργιε! Ἐλα ὅμως πὸν μερικὸν προσπαθοῦν νὰ ἐρημεύσουν τὴν ἀνεργήνευτα, ἐπιστρατεύοντας τὴ λογικὴ, σὶ τὸ χῶρο τοῦ ὑπέρολογο! Εἶναι ζήτημα πίστης. Ἐπαναλαμβάνουμε τὸ ἀπλοῦστατο ἐπιχείρημα πὸν ἀναφέραμε καὶ σὶ τὸ παρελθόν:

Ἐν πραγματικὰ ἡ Θ. Κοινωνία ἦταν φορέας μικροβίων, 2.000 τόσα χρόνια, οὔτε κληρικὸς θὰ ὑπῆρχε, οὔτε πίστης. Καὶ λέπρες πέρασε ὁ κόσμος καὶ πανοῦκλες καὶ φυματιώσεις καὶ aids καὶ, καί...

Μᾶς διαφεύγουν μήπως οἱ... «λεπτομέρειες» αὐτές;